

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BEHÇET ÇELİK

DÜĞÜN BİRAHANESİ

ÖYKÜ

GAN

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

BEHÇET ÇELİK
DÜĞÜN
BİRAHANESİ

Can Yayınları 1936

© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ocak 2011

Bu kitabın 1. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1258-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BEHÇET ÇELİK DÜĞÜN BİRAHANESİ

ÖYKÜ

Behçet Çelik'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Diken Ucu, 2010

Yazalınız-İki Deli Derviş, 2011

Herkes Kadar, 2011

Gün Ortasında Arzu, 2011

Dünyanın Uğultusu, 2011

BEHÇET ÇELİK, 1968'de Adana'da doğdu. İlk öyküsü 1987'de *Varlık*'ta yayımlandı. *Yazılı Günler* ve *Virgöl* dergilerini hazırlayanlar arasında yer aldı; pek çok dergi ve gazetede öykü, deneme ve çevirileri yayımlandı. 1989 yılında Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü'nü kazandı. *Gün Ortasında Arzu* adlı kitabı 2008 Sait Faik Hikâye Armağanı'na layık görüldü. *İki Deli Derviş* (1992), *Yazalınızı* (1996), *Herkes Kadar* (2002), *Düğün Birahanesi* (2004), *Gün Ortasında Arzu* (2007), *Diken Ucu* (2010) adlı öykü kitaplarının yanı sıra *Dünyanın Uğultusu* (2009) adlı romanı yayımlandı.

Behçet Çelik'in internet adresi:

www.behcetcelik.com

Tek imge kayalardır, iŖte orada
YaŖar hiç konuŖmadıklarınız, iŖte orada
DıŖa vurmadıklarınız, Ŗimdi orada
Her Ŗey hep kayalardır; otlar da, böcekler de, sular da
Günler de, zamanlar da
–Görünen bir zamandır çünkü orada–

EDİP CANSEVER

İçindekiler

Ötedeki	13
Soğuk Bir Ateş	51
Tuhaf	59
Ötesi Yok	65
Düğün Birahanesi.....	71
Kar Karanlığı	77
“Ya Alkol Olmasaydı”	85
Ayakkabı Kutuları	91
Ne Oldumsa... ..	101
Perdedeki Hayal	107
Hepsi Bir	117
Çivi	125
İki Cami Arası Beynamaz	133

ÖTEDEKİ

I

Denizin nerede bitip gökyüzünün nerede başladığı belli değil. Sis ufuk çizgisini silmiş. Gökyüzü, ayaklarımızın dibinden başlıyor; ya da deniz kabarmış, yıldızlara uzanmış. Oturduğum çay bahçesinde hemen herkes yaşlı. Gençler için uygun bir gün değil perşembe. Onlar mesaideler; işsizler için pahalı, öğrenciler için uzak bir yerdeyim. Öbür masalarda, buraya yıllardır geldiklerini, yıllardır sustuklarını düşündüğüm birkaç yaşlı adamla kadın, gözlerini diktikleri uzaklarda ufuk çizgisini arıyor olmalılar. Gözlerimi denizdeki sayısız karabatağa diktigimi, suya ansızın daldıktan sonra ötede çıktıkları yeri görmeye çalıştığımı, ama göremediğimi, -sis mi engel oluyor, karabataklar mı çok hızlılar suyun altında, bilmem, daldıklarını görüyorum, ama çıktıklarını göremiyorum bir türlü- önümdeki çayın masada içilmeden soğuduğunu gören yok. Kış ortasında anlamsızca aydınlık bir gün işte. Kendini ısıtmaktan âciz bir güneş, günlerdir varla yok arasında gökyüzünde salınıyor. Tutucu biri olduğumu düşünmeye başladım, mevsimler mevsimliğini bilmeli, diyorum. Ne o öyle, kış ortasında güneş, yaz ortasında kar? Güneşle sisin tutuştuğu hâkimiyet savaşı, bir birinin bir ötekinin üstün geldiği oyun da bir şey demiyor bana. Hava kapalı olsaydı, işyerinde kalıp kâğıtlara

gömölseydim daha huzurlu olacaktım. Kaçtımsa aydınlık gözümü aldığı için kaçtım. Aydınlık denirse bu kirli, sisli, bulanık havaya.

Yine burada buluşmuştuk ilk seferinde. Akşamdı. Deniz karanlıktı, biz de içerideydik zaten. Bu sisli, denizli şehre yeni gelmiştim. Onu görmemi Ayhan istemişti. "Selamımı götür, benim adımlı duyarsa mutlaka gelir," diye eklemiştir. Telefonda adımlı söylediğimde karşımdaki kadının sesi gerçekten de değişivermiş; sevinçli bir çınlamayla, "Ayhan arayacağınızdan söz etmişti," demiştir.

Uzun süre yüzüme bakmıştı oturduktan sonra. Bana değil Ayhan'a bakıyordu. Daha doğrusu Ayhan'dan bir iz, bir çizgi arıyordu yüzümden. Esmerliğimizi ve dökmeye başlayan saçlarımızı benzetmiş miydi; ya da gözlüğün ardından mahcup bakan gözlerimin Ayhan'ınki gibi hafif çekik olduğunu fark etmiş miydi? Birbirini tanımayan iki insanın aylardır görmedikleri birisi istiyor diye buluşmaları saçmaydı belki. Nasıl olup da onu aradığıma şimdi şaşıyorum. Ayhan'ın saatlerce anlattığı, -anlatmak denmez, yanımda saatlerce düşünüp durduğu- kadını merak ettiğim için gelmiştim. Konuşacak bir şey bulamazsak, Ayhan'dan konuşuruz, diye ummuştum. Öyle de olmuştu. Nerede tanıştığımızı sormuştu, ne kadar yakın olduğumuzu, birlikte geçirdiğimiz çok eskiden kalan yılları. Sonra benim neler yaptığımdan konuşmuştuk. Kimseyi tanımadığım bir şehre ikiletmeden geldiğimi duyunca:

"Evet, onun arkadaşısınız," demiştir, "o da aynını yapardı." Ayhan'ı benden daha çok tanıyormuş duygusu yaratıyordu konuşurken. Buna bozuluyordum bozulmasına, ama onun kendisini kandırıldığını düşünüyor, ses etmiyor, anlamsız bir rekabete girmiyordum. Ayhan'ı kimsenin benden iyi tanıyamayacağından o kadar emin dim ki.

"Benden nasıl söz etmişti?" diye sorduğunda, benimle tanışmaya neden bu kadar can attığını anlamıştım. Sorularına yanıt arıyordu. Sorular içini yakmayı sürdürüyor olmalıydı. Ne yanıt verecektim ki buna? Sonra birden:

"Güzel birisi olduğunuzu söylerdi," dedim. Gülümsemi. O sormadı, ama "Haklıymış," dedim utanarak. Gülümsemesi bütün yüzüne, gözlerine yayıldı.

"Başka ne anlatırdı benim hakkımda?" diye sordu.

"Öyle uzun uzun bir şeyler anlatmadı. Söz geldikçe anlatırdı."

"Mesela?"

"Bir keresinde müzik dinliyorduk. Kaseti sizden aldığını söylemişti."

"Piyano mu?"

"Piyano ve çello."

Çekici bir gülümsemesi vardı, yüzünün tamamına yayılıveriyordu bir anda. Davetkâr değildi, ama onu gülümserken görenlerin gülümsememesi imkânsızdı. Ayhan neden ayrılmıştı ki bu kızdan? Bunu Ayhan'a da birkaç kez sormuş, anlamlı bir yanıt alamamıştım. Hoş, birlikte olmuşlar mıydı, neler geçmişti aralarında, bunları da tam olarak bilmiyordum. Ayhan'ın bu şehre geleceğimden niye söz ettiğini anlayamamıştım. Onu arayabilmek için bir bahane miydi benden söz etmesi yoksa? Sorgucu rolünü ben aldım.

"Çok sık değil, bazen arar beni, hatırlar mı sorar," dedi.

"Sen aramaz mısın?" diye sordum. Ayhan'dan konuşmak, "siz"i hemen "sen"e çevirmişti.

"Aramam."

Sert değildi sesi. Küskünlük ya da kızgınlık yoktu. Saygılı olduğunu düşünmüştüm. Seçme, arama, arama haklarını karşısındakine devredenlerdi.

Ayhan'la son görüşmemizde sabahlamıştık. Farklı

şehirlerde yaşadığımız için iyice seyrekleşmişti görüşmelerimiz. Başımızdan geçenlerden konuşmuştuk. Ondan da söz etmişti; terk ettiği şehirde yaşayıp da bana anlatmaya değer bulduğu pek çok şey gibi. Onu tanıdığımdan beri sabaha kadar süren bu sohbetlerde, kadınların her zaman ayrıcalıklı yeri olmuştu. Adını bile bilmediğimiz kızlar hakkında saatlerce konuşur, sorular sorardık. İlk iki yıldan sonra aynı şehirde hiç yaşamadık; ne ben onun hayatına giren kadınları doğru dürüst tanıdım, ne o benim hayatıma girenleri. Anlattığımız bir şey oldu kadınlar. Belki de birbirimize anlatırken kafamıza dank etti bir şeyler; tam o anda vurulduk.

Görüştüğümüz o son gece, onun terk ettiği şehre bir zaman sonra benim yerleşeceğimi ikimiz de bilmiyorduk. Bilseydik, bilseydi, yine de gider miydi? Bu yaşa gelmiş, ikimiz de yerleşememiştik bir yere. Yer, bir zaman sonra çekiliveriyordu ayaklarımızın altından. Başka bir tarafa atıyorduk kendimizi. Ayhan'ın bu şehri neden bırakıp gittiğini sordum.

"Bilmem ki," dedi, "ama onun bir bildiği vardır." Peşinden, benim neden geldiğimi sordu.

"Farkında olmadan sıkılmışım orada, burada bir iş önerilince hemen kabul ettim."

Bu yanıt biraz ezbere olmuştu; daha önce pek çok kişiye bu yanıt vermiştim. Kız arkadaşım olup olmadığı sordu; önceki sorunun yanıtını arıyordu. Hem var hem yok anlamına gelecek biçimde, başımı hızlı hızlı birkaç kez iki yana salladım.

"O ne dedi gitmene?"

"Bilmem. Bir şey söylemedi."

Çapkınca göz kırptı. "Kaçtın mı yoksa?"

"Bilmem," dedim gülümseyerek, "kendime de bir şey söylemedim bu konuda."

Ayhan'ın kaçtığını düşünüyor olmalıydı. Beni değil

de Ayhan'ı anlamaya çalışıyordu. Bana da olur bu; birilerine Ayhan'ı anlatırken kendimi anlattığımı fark ederim birden. Belki yanılır, karıştırırım, ama hoşuma gider buna inanmak. Zaman zaman onunla fikir ayrılığına düştüğümde bu yüzden dehşete kapılıyor olmalıyım.

Bir süre sustuk. Görüşmemizin görünüşteki nedenine döndük sonra. Bu şehri anlatmaya başladı. Nerelere gidileceğini, neyi nerede bulabileceğimi, zamanın nasıl geçirileceğini anlattı. Ayhan bütünüyle çıkmamıştı aramızdan. Anlattıkları hep Ayhan'ın zevkine uygun şeyler, onun sevdiğini düşündüğüm yerlerdi. Konu doğrudan Ayhan'a dönmedi bir daha. Aralarında neler geçtiğini iyice merak etmiştim oysa; o da Ayhan'dan konuşmayı yeğlerdi sanırım. İkimiz de cesaret edemedik. Neydi bizi korkutan? Ayhan'ı özlemek miydi? Yoksa onun hakkında konuşmayı onunla konuşmanın yerine geçirmekten mi korktuk? Onun hakkında bildiklerimizi izni olmadan ortaya döküvermekten çekindik belki de.

Ondan ayrılıp eve döner dönmez Ayhan'ı aramış, "Delisin oğlum sen," demiştim. "Bırakıp da gidilir mi böyle biri?" Susmuştu; hattın öbür ucunda, ensesini kaşıdığını görür gibi olmuştum, sıkıldığı ya da sıkıştığı zamanlarda hep yaptığı gibi. Sözü değiştirip nereye gittiğimizi sormuştu.

"Deniz kıyısında bir yerdi."

Kafeteryanın adını söyleyivermişti. Bildiği, birlikte de geldikleri bir yerdi demek. Başka türlü olmasını beklemek saçmaydı zaten. Kapatırken, "Onu ara ha," demişti, "yalnız bırakma." Eminim, aynı vurguyla ona da söylemişti bunu geleceğimden söz ederken. Kızdırmak için, "Ne arayacağım ya," demiştim, "sen ara." Oysa ayrılmadan önce, bir gün birlikte sinemaya gitmeyi kararlaştırmıştık.

"Ara... ara... Şimdi çok yalnız."

İçimden, "Bana ne? Onu yalnız bırakan ben miyim?"

demeyi geçirmiş, ama diyememiştim. Ayhan'ın sesi de çok yalınzdı. "Tamam... tamam... Ararım," demiştim.

Sis yayıldıkça yayılıyor. En yakınımıdaki üç beş karabatağı seçebiliyorum ancak, ötekiler yok oldu. Hep suya batacak değiller ya, bu kez de sise battılar. Başka bir yerden çıkacaklar sonra. Ayhan'ın orada, benim burada çıktığım gibi.

Saate baktım. Beşe beş var. Birazdan gelecek. Sisın arasından süzülerek. Önce gülümsemesini göreceğim; sonra saçları görünecek. Sonra...

Hesabı isteyip kalktım.

II

Sabah ezanı, dağlardan kırılarak inen tatlı serinlikle birlikte içeri dolmuştu. Ayhan dönmeyi önerdi; kapanmaya başlayan gözlerle başımı salladım. Araba sürüp süremeyeceğini sordum. Bütün gece uyumamıştık.

"Sürerim," dedi, "uyursam, uyandığımda daha zor olur."

"Sen bilirsin," dedim.

Bira şişelerini, bulaşıkları topladık, pencereleri kapattık. Bütün gece açık kalmıştı pencere, yine de aylardır biriken rutubet kokusu geçmemişti. Ayhan'ların yazlığını hep bu kokuyla anımsarım zaten. İlkgençlik yıllarımın az sayıdaki eğlenceli günlerinin kokusudur bu.

Buraya gelmeye aniden karar vermiştik. Şehir bunaltmıştı ikimizi de. Eskiden gezmeye doyamadığımız sokaklar sıkıcıydı. Bomboştı her taraf; bayram diye düşünmandan kaçır gibi şehirden kaçmıştı millet. Ayhan'ın babası şaşırmıştı yazlığa gideceğimizi duyunca. Annesiye hemen orada ne yiyeceğimizi düşünmeye başlamıştı. Bizimkilere de haber vermek gerekirdi. Babam bozulacaktı, "Yılda bir geliyor, o zaman da yüzünü göremiyo-

ruz," diyecekti anneme. Annem de ilk fırsatta bana fısıldayacaktı bunu. Neyse ki Ayhan'ı severler. Ayhan'la sabahlamak çok cazipti; kalan üç günü babamla geçirip gönüllerini alabileceğimi düşünmüştüm. Otuz yaşında ama bekâr olunca, yeniyetmelikten kurtulamıyorduk. Ayhan'ı da kırk yılın başı görüyordum. Birlikte bir gece boyu oturmaya çok olmuştu.

Ayhan'ın babasının külüstür Reno'suyla gelmiştik. Yolda pek konuşmamıştık. Çenemiz yemeğe oturduğumuzda açılmıştı. Ayhan'ın annesi, Ayhan gelecek diye günler öncesinden hazırlayıp buzdolabında hazır tuttuğu içliköftelerden vermişti. Yoldan da yeşillik, cips falan almıştık. Bir süre evdekilerden konuştuk. Evlenmemizi, yuva kurmamızı, onlara torun vermemizi istiyorlardı. Görüşmeler ne kadar iyi anlaşılır, demiştik. Bizi çekiştirirlerdi sürekli. Babalarımız siyaset konuşurlardı. Bu konuda da anlaşılır. Yıllar önce, bizim yaşımızdayken ikisi de aynı parti için çalışmışlar.

"Belki de," demişti Ayhan, "onlar birbirlerine benzedikleri için biz de iyi anlaşıyoruz."

"Kardeş gibiyiz," demiştim, "ancak kardeşler bu kadar çok konuşurlar anne babaları hakkında."

Gülmüştük. Sonra Ayhan, her zamanki sorularından birisini sormuştu. Onun zihnine, sorduğu sorulara, bu soruların nasıl olup da aklına geldiğine şaşarım. Oğlanın kafası boş zamanlarında sorular üretiyordu sürekli.

"Kardeş olsak hangimiz ağbi olurdu?" demişti. Hiç düşünmediğim, düşünmeyeceğim bir şeydi.

İlk yanıtlım, "Sen olursun," olmuştu. Ezbere verilmiş bir yanıtı. Nedenini sonradan buldum. "Bak sana ne kadar borcum var. Küçükler büyüklerden borç alır."

"Yok be," demişti, "bu kadar da belirleyici değil ekonomi."

"Böyle demezdin eskiden."

“Eskileri bırak şimdi.”

Eski günlerden konu açıldı mı, onu kızdırmam çok kolay olurdu. Üniversitenin ilk yıllarında bana gönderdiği mektupları saklıyor olmama çok kızılıyordu. O benimkileri polis baskınında ele geçmesin diye yakmıştı. Onu kızdırmak istemediğim için eski günleri bıraktım. Onda da benim on yedi yaşındayken tanımadığım bir kıza yazdığım bir mektubun kopyası vardı. Oradaki şiiri anımsatıp intikam alabilirdi. “Gözlerin güzelim, uykumda damlayan su sesi.” Benim bunu düşündüğümü hissetmiş gibi, “Bence ağbılık sana yakışır,” dedi, “senin kadınlarla aran her zaman daha iyi olmuştur.” Konu kadınlara gelmişti böylece.

Ona yeni kız arkadaşımı anlatmaya can atıyordum. İlgiyle dinlemiş, sonra da o sinir bozucu soruları sormuştu. “Âşık mısın? Evlenecek misin?”

“Sana bunu yapamam. Ben evlenecek olursam, seninkiler beni örnek göstermeye başlarlar. ‘Bak Yılmaz da evlendi,’ derler. Eskisi gibi yakın olamayacağımızı, müstakbel eşimle birlikte artık bekâr arkadaşlarımızı görmek istemeyeceğimizi, senden bile sıkılacağımızı söylerler.”

“Sıkılır mısınız sahi?”

“Saçmalama,” dedim. “Evli insanların efsaneleri bunlar.”

“Peki,” dedi, sonra kaldığı yerden sürdürdü sorularını. “Âşık mısın?”

“Çok zor sorular soruyorsun hocam. Hem oradan mesul değiliz ki...”

Gece boyu konuşup durmuştuk. İşten güçten, eski arkadaşlardan, üzerimizdeki bezginlikten, insanlara eskisi gibi bağlanamadığımızdan, düş kırıklıklarımızdan, şiirlerden, uykumuzda damlayan su seslerinden, ya da artık daha deliksiz uyuyor olmamızdan...

“Dönelim mi?” demeden önceki son yarım saat sus-

muş, uzaklardaki denize bakmıştık. İkimiz de kalkıp denize doğru yürümeyi önermemiştik. Görüldüğü kadarı yetmişti denizin. Arabaya bindikten sonra da çok konuşmadık. Yolda giderken daha yakındık denize. Kıpırtısız bir mavilikti sağ yanımızda. Arabayı yavaş sürüyordu Ayhan. Uykusuzluktan değildi, bunu anlamıştım. Denize bakıyordu o da. Yine de bir yerde durmayı önermedik ikimiz de. Sonra bir kaset koydu kasetçalara. On beş yıl öncesinin şarkılarıydı.

“Nereden bulursun bu müzikleri?” diye sordum.

“Babamlarda bırakmıştım bazı kasetleri. Bu da onlardan,” dedi.

“Birisi var,” demese, bütün gece onun kadınlardan konuşmadığını düşünmeyecektim.

“Hiç söz etmedin akşam.”

“Bilmem ki...”

“Kim bu şanslı hanım?”

Yanıt vermedi. Şakamı mı beğenmemişti, yoksa aklı başka yerde miydi, anlayamadım. Yandan baktım, güneş gözlüğünün ardından gözlerini göremedim. Ona baktığımı anlayıp bir an yüzünü çevirdi, gülümsedi.

“Çok hoş bir kız,” dedi.

Direksiyondaki parmaklarıyla ritim tutmaya başlamıştı. Çalan şarkıyı çok sevdiği için yapmıyordu bunu.

Bir şeyler sormamı mı bekliyordu?

“Durum ne?” diye aptalca bir soru çıktı ağzımdan. Uykusuzluk işte; neler söyletir insana.

“Berabere.”

“İkiniz de savunmadasınız anlaşılan,” dedim, “ama senin artık kontrataklar yapasın var.”

Döndü yüzüme baktı yeniden.

“Beynimi mi okuyorsun?”

“Belki de,” dedim. Kendimle gurur duymuştum; siyah gözlüklerin ardından bana bakışındaki şaşkınlıkla

karışık hayranlığı nicedir kimsenin yüzünde görmemiştim. Gülümseyerek ritim tutmayı sürdürüyordu.

"Senden bir şey istesem," dedi gülümseyerek, "madem beynimi okuyorsun, gidip ona aklımdan geçenleri anlatsana."

"Sen anlatamıyor musun?"

"Kelimelere dökemiyorum."

"Senin yazdığın yazıları da millet okuyup bir şey öğrendiğini sanıyor ya."

"Yazmıyorum artık, biliyorsun."

"Bana yaptığını yap o zaman. Bir gece sabaha kadar bira içirip konuştur onu. Sabaha karşı da arabaya bindirip deniz kıyısı bir yerlere götür."

"Bu çok zor!"

Parmakları ritim tutmayı bırakmıştı, oysa lisedeyken en sevdiğimiz şarkılardan birisiydi o an çalan. Birisinin "ak" dediğini ötekinin "bak" anladığını anlatıyordu şarkı.

"Kelimelerle çok bozdun kafayı," dedim. "Senin derdin bu. Bana yolladığın o son yazıdan tek kelime anlamımdı zaten. Dolayım, molayım... Aşkta o dediklerin yok oğlum, hareket var."

"Hadi be," dedi şaşkınlıkla, "hiç mi bir şey anlamadın?"

"Şu halin daha çok şey anlatıyor yazdıklarından."

Gülümsetmeyi başarmıştım. Bir tuhafılık vardı halimizde. Merak eden, sorular soran ben olmalıydım. Oysa Ayhan sorular sormaya başlamıştı. Halinin ne anlattığını sordu.

"Kelimelerle ifade etmesi zor valla," dedim. Kasetçalardaki müziğe ritim tutmasa da kafa sallamaya başlamıştı.

"Biliyorum ama bir şeyler," diye ekledim. "Neden gece boyu anlatmayıp da şimdi anlattığını biliyorum. Anlatmak denirse..."

“Neden?”

“Oğlum, gece sohbetlerinde benim anlattıklarına benzer şeyler anlatılır. Seninkisi farklı bir şey...”

“Sen geceleri hiç uyuma, tamam mı? Böyle daha uyanık oluyorsun!”

Nasıl da bayılırız birbirimizi şımartmaya. Sonra gider ötekilerden de bunu bekleriz. Bunca düş kırıklığı da bundan!

“Sen Allah bilir, daha elini bile tutmamışsındır onun,” dedim. Sustu.

“Suskunluğunla onu da çıldırtmışsındır,” dedim. Gülümsedi.

“Yok yok,” dedim sonra. “Bir dolu konuşmuşsundur. Bence sen onun yanında da sus biraz.” Sağ eliyle ense mi sıktı.

Şehir görünmüştü uzakta. Yoldaki arabalar artmış, tek katlı binalar başlamıştı. Tatil de olsa sokağa çıkmaya başlamıştı insanlar.

“Çorba mı içsek bir yerde?” dedim.

“Bunu da anladın kâfir,” dedi, “senden korkulur.”

III

“Teşekkür ederim.”

“Neden?”

“Gelemeyeceğini haber verdiğin için. Yoksa saatlerce beklerdim seni. Başına bir şey geldi sanırdım.”

“Kızmadın mı?”

“Kızmam gereken bir şey mi var?”

“Bilmem.”

Ben söylemeyince bir şey sormadı. Oysa telefonda sesini duyduğum an o kadar hazırdım ki hesap vermeye. Ya hiçbir söze gerek kalmaksızın anlamıştı neden onu beklemediğimi, ya da hiçbir şeyin farkında değildi. İki

durumda da konuşmamız gerekirdi, ama benden beklemişti buluşma önerisini. Kalkıp giderken ne kadar da emindim bir daha görüşmeyeceğimizden. Hareketimin her şeyi anlattığını sanıyordum; bitmemiş oysa söyleyeceklerim. Başlamamıştım ki bitsin.

Ne kadar da tanıdık bir heyecandı. Çalan her telefonu o diye açmak, telefonun başından ayrılamamak, onu aramak için gerekçe arayıp durmak. Eskiden Ayhan'ı arardım bu gibi durumlarda; beni dolduruşa getirmesini beklerdim gizliden. Yapardı. Birbirimizin cesaret hapıydık. Aşkta da, başka yerlerde de...

Onunla ilk ciddi tartışmamızı anımsadım. Lisedeydik; okuldan çıkar çıkmaz, neredeyse koşarak gittiğimiz dergi bürosunu polis basmıştı birkaç gün önce. Gitmek istemiyor, ama bunu ifade edemiyordum. "Hava güzel, gezelim, bir parkta oturup kitap okuyalım," diyordum. Korktuğumu, çekindiğimi anlamış olmalıydı, ama yalnız gitmek istemiyordu. Sinir bozucu bir cumartesi öğleden sonrasıydı. Hava gerçekten güzeldi; bahar şehre ılık bir esintiyle gelmiş, kravatları gevşetmiş, ders kitaplarını durdukları yerde bırakmış, herkesi caddelere, kafeteryalara sürüklemişti. Okulda dedikodular fısıldanmaya başlamıştı; kim kimle hangi kafeteryada görülmüş, kim kimden hoşlanıyor, ama açılıyormuş... Bizim de aklımızı çelen kızlar yok değildi, ama onlara değil gidip açılmak, konuşmaya cesaretimiz yoktu. Cesaretimizi başka işlere adamıştık. Ama işte o gün bütün cesaretim tükenmişti. Ayhan, en sonunda kızıp evlerimize dönmeyi önermiş, pazartesi günü de bir mektup tutuşturmuştu elime. Tek sözcüğünü anımsamıyorum, ama ikimiz de kıpkırmızıydık okurken. Sonra nasıl olduysa barıştık. Bir daha da öyle bir gerginlik yaşamadık.

O gün o çay bahçesinden kaçmasaydım, Ayhan bir mektup daha yazar mıydı bana? Yine elden verir, oku-

mamı, okudukça kızarıp bozarmamı bekler miydi? Barışabilir miydik bir daha?

Aynı kızı sevme, bunu hoş görme yaşımızı geçtik mi gerçekten? Yaşamadığımız her şeyde olduğu gibi, bunun da karikatürü mü bekliyor bizi? Bir bilsem Ayhan'ın duygularını. Son görüşmemizde basbayağı âşık gibiydi. Öyleyse neden kaçtı bu şehirden? Demir atmak zamanı geldi geçiyor. Çocukları var yaşlılarımızın, hangi okula yazdırdıklarını anlatıyorlar görüştüğümüzde. Bizse...

Ona da soramadım ki Ayhan'la aralarında neler geçtiğini. Bütün konuşmalarımızı aklımdan geçiriyorum; bütün anlattıklarını yeniden tartıyorum. Terazinin dengesi her seferinde farklı. Aynı sözcükler nasıl farklı anlamlara geliyor, anlamıyorum. Aramalıyım, bir daha, son bir defa görüşmeliyim, ama nasıl?

Telefona uzanmak isteyen avucumdaki kaşıntıyı tanıyordum; dedikleri gibi hücrelerin de belleği varsa, elimdeki bütün hücrelerde aynı kayıt vardı: Her seferinde elim aklımı yendi ve aradım. Sonu hüsrana ya da sevinç de olsa, her seferinde çevirdim o numarayı.

Hücredeki kayıtlar çok derindeymiş, saatler sürdü çözülmesi. Akşam olmuş, yemekler yenmiş, cumartesi akşamı için programı olanlar hazırlanmalarını çoktan bitirmişlerdi aradığımda. Pazar sabahı işi yoksa bir yerde kahvaltı yapmayı teklif ettim, beklemediğim bir yanıtı duyduğum.

"Şimdi gelsene bana. Ben de çok sıkıldım bütün gün."

"Gelsene dedi bana. Geldim. Kalsana dedi bana. Kaldım. Ölsene dedi bana. Öldüm."

Duş alırken, dolmuş beklerken bu şiiri mırıldanıp durdum. Neden dışarıda buluşmak istememişti de eve çağırmıştı? Yanıtı yoktu o an. Ok atılmıştı bir kez; hedefi neydi, ulaşacak mıydı? "Önemli olan hedef değil, ok

olmak," derdi Ayhan olsa. Ben de ok oldum, Ayhan oldum, vardım kapısına. Asansörde aynada saçımı düzelttim, Ayhan aynadan gülümsedi. Az biraz alay etti. "İçeri çek göbeğini, dik dur," dedi. Dil çıkarttım ona. Başımı eğip af diledim. Kelim çıktı ortaya, önemsemedim.

Salonun halinden onun da bütün günü evde geçirdiği anlaşıyordu. Ortalığı biraz toplamış olmalıydı, ama eşya bütün gün birisinin bu odada yaşadığını duyuruyordu. Pencere açıktı; sigara içmiş olmalıydı bütün gün. Orta sehпасındaki gazeteler katlanmış, ama defalarca karıştırıldığını duyuracak denli kabarıktı. Üçlü koltuktaki yastıklar da az önce düzeltilmiş olmalıydı. Sehpadaki kitaba baktım; birkaç sayfa okunduktan sonra bırakılmış gibiydi. Televizyon açık, ama sesi kısıktı. Teybin yanındaki kasetler dağınıktı, kiminin içi çıkmış, kiminin kapağı kutusundan taşmıştı. Çalan müziği o an fark ettim, klarinetin kederli sesine udun tıngırtıları eşlik ediyordu.

Aç olup olmadığımı sordu. Sabah kahvaltısı diye atıştırdığım bir dilim ekmekle duruyordum, ama "Tokum," dedim. Şarap içiyormuş, "Katılırim," deyip çöktüm koltuğa. Çöktüğüm an, ne demeye üçlü koltuğa oturmam diye pişman oldum önce. Belki yanıma gelirdi. Yok, yanıma gelmez, oturduğum koltuğa o geçerdi. Böylesi daha iyi olmuştu, bir şey olacaksa, bu, ikimizden birisinin, "Yanıma gelsene," demesiyle olacaktı. Bu görevi ona yıkmıştım. "Suç benim değil Ayhan," diyebilecektim, "o çağırırdı, ne yapsaydım? Hem ne der Kazancakis *Zorba*'da. En büyük günah çağırıldığında gitmemek değil mi?"

Gülümseyerek bakıyordu. Ne davetkâr ne yargılayan bir gülümsemeydi. Yanlarında rahat ettiğimiz çok eski arkadaşlarımızın baktığı gibi bakıyordu. Oysa bu daha kaçınıcı görüşmemizdi.

"İyi ki geldin," dedi, "çok sıkılmıştım gün boyu." Ağzıma attığım mısır çerezinin çıtırtısını bastırarak gülüm-

sedim. Evi kolay bulup bulamadığımı sordu, gülümse-meyi sürdürdüm. Hep o gülümseyecek, beni konuşmaya zorlayacak değildi ya. “Al işte,” dedim kendi kendime, “senin taktiğinle çıktım karşına. Bütün akşam gülümse-yeceğim. Bakalım ne diyeceksin?” İşin ustası oydu, ne var ki! Tatlı tatlı bakmayı sürdürünce. Aklıma ilk gelen “pat” diye çıktı ağızımdan.

“Ayhan’dan haber var mı?”

“Aradı geçen akşam.”

“Aradı mı?” Bunu içimden söylemişim. Duyduğum dehşetin gözlerimden okunmuyor olmasını diledim Tan-rı’dan.

“Ne anlatıyor *kerata*?”

İşte böyle, “Kerata” derim ben ona. Çok yakınım ona çok... Bildiğinden de yakın. Sevdiği kızla karşı karşıya şarap içecek kadar. Onun evine girmeden göbeğimi de içeri çekmem üstelik.

“Aynı Ayhan işte. Bana birkaç kitap önerdi tezimle ilgili olarak.”

“Hayvan,” dedim içimden, hem kendime hem Ayhan’a. Onun onca kitabı neden okuduğu belliydi; benim de buraya neden geldiğim. Hiçbirinin adını duymamış-tım, kitapların da, yazarların da. Tezini anlatmaya başla-dı, bense “Aynı Ayhan işte,” deyişine takılıp kalmıştım; soğuktu, çok soğuktu, buz gibiydi hatta. Kesinlikle. Yüz-de yüz.

Aç karnına içtiğim şarap terletmişti beni. Üzerim-deki hırkayı çıkarttım. Gömleğimin kollarını yukarı kı-vırdım. Eski sevgilim çok kızardı buna. “Liseli çocuklar gibisin,” derdi. Ayhan’ın gömleğinin kollarını kıvrıp kı-vırmadığını düşündüm? O da mı uymuştu yoksa erişkin-lerin modasına? Bir ben mi kalmıştım ergen? O kadar yalnız mıydım bu gezegende? Ayhan’ı özledim birden, belki de hiç özlemediğim kadar. İlk defa onsuz bir dün-

yanın mümkün olamayacağını fısıldadım kendime. Babamın, yakın arkadaşları birer birer ölüirken ne kadar yalnızlaştığını anladım. Klarnetçi de amma yanık üflüyordu. Ölüm de nereden çıkmıştı? Babamın yalnızlığı nereden gelmişti aklıma?

"Daldın," dedi.

Aklıma ilk gelen yalanı söyledim.

"Babamı düşünüyordum; dinlese çok severdi bu müziği."

"Şu sanat müziği seven babalardan mıdır seninki de? Rakıcı, fasılcı..."

"Aslında klasik müzik sever. Annemi çıldırtır bütün gün videoya aldığı 'Pazar Konserleri'ni seyrederek."

Babamla çalan müziğin ilgisini sormadı neyse ki. Saçmalamıştım. Hem de çok. Ortalıkta bir yerde Ayhan'ın armağanı bir kitap olmalıydı; o kitabın kapağından bana kahkahalarla gülüyor, alay ediyor olmalıydı *kerata*.

"Sen niye sıkıldın bugün bakayım?"

"Ne? Ha!.. Hiç..."

Kız en müşfik haliyle sormuş, bense ne yanıt vermiştim? İşi şakaya vurmak en iyisiydi.

"Bizim oralarda kabileler daha konuşmayı tam olarak sökemediler de. Biz böyle nidalarla anlaşıyoruz..."

Güldü, başını salladı hafiften, uzun saçları titredi omzunun üstünde. "Ben anladım senin derdini," diyordu. Bense yargılanmak, kınanmak istiyordum. En azından yaptığım espriyi beğenmediğini, farklı hayat tarzlarını şaka konusu yapmanın "siyaseten yanlış" olduğunu söylemeliydi... Bu kadar anlayış fazlaydı bana. Sevgililerim hiç bu kadar anlayışla bakmamıştı soytarılıklarıma. Bakmışlardı da ben mi unutmuştum? Yoksa bir süre böyle bakıp ciddiyete mi davet etmişlerdi sonra? Bunu anlamadığım, anlamazdan geldiğim için mi gitmişlerdi?

Hep böyle olur. Soytarılık cini girdi mi bedenime

dur durak bilmem. Hele içmişsem, gerginsem beni tutana aşkolsun! Espri ardına espri, şaka üstüne şaka, telmih üzerine telmih... Karşımdakini beni yargılamaktan yıldırana kadar.

"Yıldıramaz Yılmaz'ı, ne yıldırım ne yıldıgı..."

"Ne? Ha!..."

Eyvah! İçimden geçenleri sesli söylemeye başladım demek. Ama o da şakamı yineledi. Benim şakamı, hem de en kötülerinden birini.

"Ayhan'ın bana yazdığı bir şiir," diye geveledim.

"Bana hiç şiir yazmadı, alacağı olsun alçak Ayhan'ın. Demek şiir de yazıyor."

"Yazardı, eskiden. Artık bana bile yazmıyor."

"Ayhan'ı çok seviyorsun değil mi?"

Bu sefer içimden fısıldadım nidaları.

"Ya sen?" deyiverdim.

Sordum. Sonunda sordum. Konunun esasından uzak da olsak, şakaya soytarılığa da boğmuş olsam konuyu. Sordum. Gurur duydum kendimle. Soytarılığın da işe yaracağı günler geldi sonunda. Çok şükür Tanrım. Bugünleri de gördüm.

"Çok zor bir dönemimde yanımda oldu. Sana da anlatmıştır."

Anlatmadı. Sustu durdu sürekli. İç çekti, kafa çekti. Ufuklara baktı. Türkü mırıldandı, ama anlatmadı. Anlatmadı kerata.

"Ondan aldığım desteği kimseden almadım. O olmasa boşanamazdım. Herkes yargılıyordu beni. Bir tek o anladı beni."

IV

Çorbacıdan içeri girerken, uzun süren bir döngüyü tamamlayıp başladığım yere döndüğümü düşünüyorum.

dum. Yıllarca sürmüş, binlerce kilometrelik bir döngü olmuştu, ama dönmüştüm işte. Başladığım noktadaydım. Bunun bir döngü olduğunu yıllar önce, bu şehirden ayrılırken de biliyor, ama dile getirmiyordum. Kimi zaman bir döngü olduğunu unutup çok uzaklara açıldım, sınırlar geçtim, bilmediğim mevsimlere vardım. Ama ne kadar uzağa gidersem gideyim, buraya dönme umudumu tam olarak yitirmedim. Umut muydu bu, umutsuzluk mu? Bazen karıştırdım, yine de başkaları bu döngünün biteceğini söylediklerinde hep karşı çıktım. Onlar umutsuzca dile getiriyorlardı bunu. Bense umutluydum, umudumun en çok kırıldığı, dönecek hiçbir yer kalmadığını hissettiğim anlarda bile. Bu döngüyse, nerede başlamıştı, bitiyor ya da bitmiş miydi? Zaman, karşımda oturan, sessiz, her zaman beni en iyi anladığını düşündüğüm adam için de bir döngü çizmiş miydi? Bunları sormak yerine:

“Bu çorbacı mıydı?” diye sordum.

“Bilmem ki çok sarhoştuk,” diye yanıtladı.

“Bence burasıydı,” dedim. Başıyla onayladı.

Yıllar önce kafa kafaya verip saatlerce konuştuğumuz çorbacı burasıydı, ama döngü burada başlamamıştı. Çok önceydi. Onunki kim bilir nerede başlamıştı, hiç önemi yoktu bunun. İki deli derviş gibi dönüp duruyorduk işte. Farklı yörüngeleri olan iki gök cismiydik belki de. Burada başlamamıştı döngü, ama yollarımız ilk kez bu çorbacıda kesişmişti. Yıllar sonra yine aynı çorbacıdaydık. Duracak mıydık bu sefer? Yoksa başlarımızı eğip selam verip selam alacak, yeniden mi başlayacaktık dönmeye?

Başımın dönmesi arttıkça daha eskilere gitti aklım. Belki de çok önceden başladığını düşündüm döngünün. Onu tanımadan önce, ortaokuldayken daha, hayali bir arkadaşla mektuplar yazardım yaz tatillerinde. Nuri’ydi

adı. Kendimden sıkılıp da mı yaratmıştım Nuri'yi, kendimi pekiştirmek için mi, bilmiyorum. Bu döngünün ilk adımları o mektuplardı belki de. Bir zaman sonra Ayhan'a itiraf etmiştim Nuri'yi. Gülmemiş, dalga geçmemiş, hatta hiçbir yorum yapmamış, ama birbirimize "Nuri" diye seslenir olmuştuk.

"Nuri!"

"Efendim!"

"Hiç, çok oldu sana Nuri demeyeli."

İç çekip gülümsedi.

"O gelişimizde Nuri var mıydı hayatımızda?"

"Sanmam. Daha yeni tanışmıştık o günlerde."

Evet yeni tanışmıştık. Yıllarca aynı sıralarda oturup da yeni keşfetmiştik kafalarımızın uyduğunu. Geceye başlarken daha kalabalıktık; birer birer evlerine dönmüştü arkadaşlarımız. Sabahlamayı kafaya koyan sadece ikimizdik. Aynı yalanı söylemiştik evdekilere. Evet, kesinlikle o gece kesişti döngülerimiz. Ne tuhaf, Ayhan hiç değişmedi sanki. Saçları seyreldi, dişlerinin bir bölümü değişti, göbeklendi, o kemik çerçeveli çirkin gözlüğün yerine çerçevesiz bir gözlük takar oldu, ama şu dalıp gitmeleri aynı. O gece anlatamadıklarını şimdi de anlatamıyor. Üzerine varmak, şakalaşmak, söz atmak, sorularla bunaltmak geçiyor aklımdan. Bilsem çözülecek, hiç durmam.

"Nuri be! Sende bir haller var."

"Sahi mi?"

Bu kadar mıydı yani? Daha başka bir şey anlatmayacak mıydı?

"Şu tezgâhın arkasındaki adam kime benziyor?"

Ben neden bahsediyordum, oğlan ne söylüyordu.

"Kime?"

"Emin Ağbi'ye."

Hemen anımsayamamıştım Emin'i, sonra anımsayıp

gölümsedim. Gerçekten de benziyordu. Çorba tenceresini karıştırırken, garsona boşalan masadaki çerçöpü gösterirken dimdik, kaskatıydı. Bıyıkları kaytan, beyazı bol saç ortadan ayrılmış ve bakımlıydı.

"Bence aynı adamı taklit ediyorlar."

"Kimi?"

"Yerli filmlerin babacan adamlarını."

Uykusuz, içkili, iki saat araba kullanmış, ama cin gibiydi. Adamın o kaskatı duruşunda, sağa sola afili bakışında kimsenin görmediği, sadece kendisinin bildiği bir kameraya verdiği pozlar gizliydi.

"Sahiden de. Emin Ağbi de çok babacandı."

"Canımıza okurdu bir yandan, ama bize arka çıktığını düşünürdük."

"Ne kadar eskilere gittin be Ayhan? Ben unuttum gittim o günleri."

"Unutmak gerek belki de. Ya da hiç unutmamak. Biz de birer Emin olabilirdik. Az kalmıştı bizim de birilerine iş yaptırmamıza."

"Sonra da o işi biz yapmışız gibi Emin Ağbi'lerden övgü almamıza."

Gizli kamerayla ilgili düşündüklerimi anlattım, gülümsedi. Bir süre ortak tanıdıklarımızın kameralara verdikleri görüntülerden konuştuk. İkimizin de aklına gelen soruyu sormaya Ayhan cesaret etmişti. -

"Biz nasıl bir görüntü veriyoruz dersin?"

Derin bir nefes alıp sessizce bıraktım. Ayhan sol elini yumruk yapıp gözünün önüne tutmuş, sağ eliyle de hayali bir el kamerasını çevirmeye başlamıştı. Bu çok eski bir oyundu. Çok eskilere gitmiştik. Döngünün başladığı günlerden de eskiye. Ortaokuldayken çok yaygındı hayali el kameralarımız. Neredeyse her öğle tatilinde sınıfta birileri hayali kameralarıyla film çekerd. Özellikle önceki gün okulu kırıp seks filmine gidenlerin oyunuy-

du. Salak gibi ders dinlemiş olanlara hava basmaktı; ağız dolu kahkahalarla ne olup bittiğini anlamayan kızlarla dalga geçmekti.

Boğazımda gıcık varmış gibi öksürdüm. Belgesel sunucularının sesine öykünerek:

“1980’lerin ikinci yarısında çekilen filmlerin çoğunlukla aydın bunalımı teması çevresinde toplumsal mesajlar veren...”

İkimiz de aynı anda çorbacıya baktık o an. Adamın mekânında ondan gizli film çekiyor, rol çalıyorduk. Kızmasındı? Adamın da bize baktığını görünce kameralarımızı, ışığımızı toparlayıp suçlu suçlu önümüze baktık. İnip kalkan göğüslerimiz bastırdığımız kahkahalarımızı ele veriyordu, ama bu kadarına izin vardı çorbacının filminde.

“Biz sinemadan yetişmedik,” dedi Ayhan, “sinema babalarımızın kuşağının büyüydü. Biz edebiyattan yetiştik...” Sustu bir süre. Kendi sözlerinden sıkılmışa benziyordu, yine de tamamladı cümlesini.”

“Böyle olduk.”

Başımla onayladım. Önceki hafta telefonda birisine bağırıp çağırmıştım. Düpedüz yalan söylüyordu adam. Sinirlenmemiş, sinirlenir gibi yapmıştım. Yanımdakiler şaşırmış, benden böyle bir konuşma beklemediklerini söylemişlerdi. Ben de beklemiyordum, ama öyle davranıvermiştim. İşin kötüsü, işe de yaramıştı. Bunu anlattım Ayhan’a. Başını salladı hafifçe. Akli başka bir yere kaymıştı yine. Bir çorba daha isteyip istemediğimi sordu.

“İçelim,” dedim, “sonra kalkarız.”

Çorbacı siparişimizi vakur bir edayla hazırlarken Ayhan:

“Şu kız var ya,” deyiverdi.

“Eee,” dedim.

“Kafamı karıştırıyor, biliyor musun? Elim ayağıma

dolanıyor karşısında. Buluşuyoruz, hayran hayran bakıyor bana. 'Kızım,' diyecek oluyorum, 'biz alışmamışız böyle bakışlara. Yüz vermeyenlerin karşısında dil dökmenin uzmanı olmuşuz. Bu bakışlara diyecek bir söz yok kitabımızda.'"

"Git lan," dedim gülerek, "numaracı sen de."

"Valla öyle. İnanmazsın halimi görsen. İster istemez afra tafraya başlıyorum. Kendimi ağırdan satmalar, bir dolu saçma sapan, büyük söz etmeler. Yılların intikamını mı alıyorum nedir? Ayrıldıktan sonra da, öyle bir pişmanlık doluyor ki içime."

"Çok mu genç yoksa?"

"Yok be, benden bir yaş büyük üstelik."

"Derdin ne, anlamadım ki!"

"Ben anladım mı sanki. Sen her zaman anlıyor musun kendini?"

Sustuk çorbalarımızı içtik. Başladığımız yere dönmüştük dönmesine; aynı acemilik, aynı ürkeklikle... İçtiğim çorbalar ayıltmamış, sarhoş etmişti beni. Belki de Ayhan'ın sözleriydi başımı döndüren. Ayhan'ı dinlerken sevgilimi özlemiştim üstelik. Onun gibi ürkek çıkmak istedim sevgilimin karşısına. Ayhan'ın kendisini anlayıp anlamadığımı soran bakışları, ilk dokunuşu beklemenin heyecanını duyuruyordu. İmrendim oğlana. O kızın karşısındaki hallerini görür gibi oldum. Kaçırıldığı bakışlarını, ellerini nereye koyacağını bilemeden masanın üstünde tutuşunu. Bu yaştan sonra tırnaklarını kemiremeyeceğine göre, gözlüğünü defalarca sildiğini kurdum hayalimde. Onu bu hale sokan kıza da hayran oldum. Nasıl biriydi merak ettim; en çok nesine hayrandı arkadaşımın?

Çorbacıdan çıktık. Geçtiğimiz her sokak tanıdıkta artık, insanlar akrabamızdı. Döngüyü tamamladık sanmıştım, oysa tahminimden de büyüktü döngü. İç içe geç-

miş döngüler vardı içinde. Tamamladığımız bunlardan biriydi sadece. Başımız daha çok dönecek, en iyi bildiğimizi sandığımız sokaklardan geçerken. En yakınımızdaki dokunurken şaşırivereceğiz. Acemi bulacaklar bizi, tedirgin, kafası karışık, huysuz, umutsuz.

Şu baş dönmesini anlatabilecek miyiz?

V

Denize kaçmıştım. O kocaman suya sığınmıştım. Gecenin bir vakti. Kıyı tehlikeliydi, başka zaman olsa, dünyada inemezdim bir başıma. Denizse güvenliydi o gece. Ardımdan gelir sanmıştım. En azından korumak ister, demiştim. Ona bağırmış, kapıyı çarpıp çıkmış da olsam. Denizin beni koruyacağını anlayana kadar içim içimi yemişti. Birileri gelecek, beni görecekt diye değil, gelmezse diye. "Gelmedi işte," demiştim, "gecenin bir vakti nereye gittiğimi merak bile etmedi. Korkmadı başıma bir şey gelmesinden, belki de istedi bunu. Birileri beni alıp götürsün uzaklara, bir daha çıkmayayım karşısına..." En çok ağlamadığıma şaşırıyorum şimdi. Kalakalmıştım. Kaskatıydım. Deniz beni yumuşatana kadar.

Gelmeyeceğini dalgaların sesini duymaya başlayınca mı anlamıştım? Yoksa kulağım denize inen yoldaki ayak seslerinden umudu kesince mi duydum dalgaları? Kıyıya vuran dalganın şakırtısı yavaşlayıp fısıltıya dönerken bir yenisi patlıyordu ötede. Bir süre bütün dünyam dalgalar olmuştu. Onu da, kapıyı çarpıp çıkmamın nedenini de unutmuş, dalgalara bırakmıştım kendimi. İlla içinde olmak gerekmiyordu dalgalarla bir olmak için.

Her dalga benzersizdi. Bir yenisi patlayacak dediğim an, öncekinin kumlardaki sönüşü sürüyor, kumlardaki fısıltı biraz daha sürer sandığımda, ansızın bir başkasının cılgınlığını duyuyordum bütün bedenimle, kulağımla değil.

Göğsümün içindeki boşlukta yankılanıyordu dalgalar. Şaşırtıyordum; şaşırdıkça sevinç doluyordu içime. Yanılmış olmak güzeldi. Hiçbir dalganın beklediğim anda patlamaması, sönmemesi... Bir sonraki anı kestirememek, "aynı suda yıkanmamak..."

Ayhan'ın bende yarattığının da bu olduğunu düşündüm sonraları. Denizin beni o acılı gecede kurtardığı gibi, Ayhan da belirsizlikleriyle iyi geldi bana. Ne tuhaf, onun tahammül edemediği bir şeydi kendisindeki belirsizlikler; verdiği kararlar kadar, vermedikleri de canını yakıyordu. Ertesi gün için güvence veremiyordu. "Buluşur muyuz?" diye sorduğumda, "Bakınız," diyordu hep, "uygun olursam ararım." Çoğu zaman da uygun oluyordu, ama o arayana kadar tatlı bir belirsizlik içinde yükseliyordum. Kaç kez onun telefonunu beklediğim sıralarda, oda arkadaşım, "Sen ne kadar hoşsun bugün," demişti.

Okulda olsun, evde olsun isteklerim hemen gerçekleşsin diye yırtınır, hırçınlaşırken, onu beklediğim saatlerde dinleniyor, yükseliyordum; hiçbir şey dokunmuyor, canımı sıkırmıyordu. "Ararsa çok güzel olacak, aramazsa... o zaman da çok güzel olacak, onu beklemiş olacağım," diyordum.

"Belki giderim," demişti bir akşamüstü.

"Giiiit," deyivermişim. Şaşırmıştım sesimdeki sevinçli çınlamaya. Bozulmuş olabilirdi. "Gitme kal," dememi bekliyor olabilirdi. Bunu fark ettiğimde geçti artık. Anlatamazdım ona, giderse günlerce, aylarca onun dönüşünü bekleyeceğimi. Böyle şeylerden konuşmazdık. Ben evliydim, o göçebe... Buluşur havadan sudan konuşurduk; hava gibi, su gibi gelirdi bana.

Telefonda konuşuyorduk, söz, her zamanki gibi Ayhan'a gelmişti. "Ayhan'ı özledim," demiştim. "Ben de," demişti. "Buluşalım, bana Ayhan'ı anlat," demiştim.

“Oluuuur,” demişti. Arzumu yerine getireceğini vaat ederken sesi çok tatlıydı, ama o tat içimi acıtmıştı. Bana beni anlatmayacaktı ki.

“Sana sürprizim var,” demişti buluştuğumuzda. İki defter sayfası uzatmıştı. Önce hızla okumuştum, sonra yeniden yavaşça. Soracak ne çok şey vardı yazdıklarında; soramayacağım.

“Kalemin kuvvetliymiş,” dedim. Gülümsedi.

“Anlatmak zor geldi, yazayım, dedim.”

“İyi yapmışsın.”

O geceyi sormak vardı. Kimdi beklediği, kocası mıydı; ne olmuştu da kapıyı çarpıp çıkmıştı? Gerçekten hiçbir şey beklemeden mi beklemişti Ayhan’ı?

“Sende kopyası var mı bunun?”

“Yok.”

“Olsaydı, bunu almak isterdim.”

“Alabilirsin. Ne yazdığımı çok iyi biliyorum. Yazılmış haline ihtiyacım yok.”

Yeniden göz gezdirdim. Bir cümleye takılmıştım. “Ben evliydim, o göçebe...” diyordu. Gülümsemişim farkında olmadan.

“Ne oldu? Niye gülümsedin?” demese bilmeyecektim.

“Artık evli değilsin, ben de göçebe değilim, yerleşmeye karar verdim,” diyemezdim ki...

“Ayhan’ın o halleri,” dedim. Yalandı.

“Sendeki Ayhan’a benziyor mu?”

“Bendeki Ayhan?” dedim zaman kazanmak için. Hiç düşünmemiştim bendeki Ayhan’ı. O hep vardı. Neredeyse kendimi bildim bileli. “Ayhan’ı neden severim” konulu bir kompozisyon konum olmamıştı hiç.

“Zor,” dedim, “sözcüklere dökmesi zor. Ama benzer bir şey. Yanımda olması gerekmeyen biri oldu hep. Onu en çok özlediğim zamanlarda bile, yanımda olmadığı

için ne kızdım, ne söylendim. Çoğunda çağırmadım bile, aramadım. Belki de..."

Sustum. Söylemek istemedim dilimin ucuna geleni. Yalan değildi, yanlış da değildi; daha önce hiç düşünmediğim, o an aklıma gelen, ama aklıma geldiği an aklıma yatan bir cümleydi. Ne var ki söyleyemezdim. Söylememeliydim. Ayhan'ı anlatmak olmayacaktı. Ona bir mesaj vermiş olacaktım. Sanki kavramlar her zaman doğruymuş gibi, hem de bu konularda, hem de benim önermelerim çok doğru olurmuş gibi... Ona, "Bak şimdi, onun sendeki yeri başka..." demek olacaktı.

"Belki de ne?"

"Ayhan bir cümleyi yarım bıraktığında ısrar eder miydin?"

"Ederdim sanırım. Neden sordun?"

"Belirsizlik demişsin ya... Onun üstüne varmazmıydın gibi geldi de..."

"Aman Yılmaz," dedi. "Belirsizlik, dedimse, o kadar da değil." Gülümsedi. En can yakan haliyle hem de, gözlerindeki pırıltı gözümü aldı bir kez daha.

Sigarasına uzandı. Ben de çakmağa...

"Söylemeyecek misin?"

Söylememek daha zor geldi o an. Söylememek Ayhanca bir şey olacaktı. Sahte bir belirsizlik yaratmaya çalışsan, "sözde-Ayhan" olacaktım.

"Belki de şey diyecektim, sevgiliyle arkadaş arasındaki fark bu belki, diyecektim. Sevgilisini görmezse ölür insan, ama arkadaşını görmezse de olur."

Yüzüne bakamadım. Şaşırdı mı, aklı yattı mı, bilemedim. Uzun sürmedi bocalamam. Tanrı mı yetiştirdi o an yardımına? Bir sonraki cümle nasıl geldi aklıma, nasıl çıkıverdi sözcükler ağzımdan? Zekâ, yaratıcılık falan değil... Başka bir şey. Sanki sözcükler asılı duruyorlardı havada, yeri geldikçe olgunlaşıp düşüyorlardı.

"Ama sevgilisiz ölmez, arkadaşsız ölür insan," deyiverdim.

"Senin de," dedi, "hitabetin güçlüymüş." O an bakabildim yüzüne. Gülümsüyordu, en can yakıcı haliyle.

VI

Eski otogarını anımsamıştım doğup büyüdüğüm şehrin. Ayhan'la yakınlaşmamızdan önce hafta sonları ayaklarım beni hep oraya götürürdü. Beni çeken bir şey vardı. Öyle aklını uzaklara gitmeye takmış çocuklardan değildim. "Binsem şu otobüslerden birisine, bassam gitsem uzaklara," demezdim. Dolanır dururdum otobüslerin, peron denmeyecek kadar küçük odacıkların arasında. Bin türlü insan olurdu; sesler, renkler birbirine karışırdı. Otogarın arka tarafına düşen lunaparkın cümbüşü, otogarın renkleri ve sesleri kadar bir şey demezdi bana. Kendimi büyümüş mü duyardım yoksa otogarda? Bilmiyorum. Öyle olsa sabahçı kahvelerinden birinde oturur çay içerdim. Oysa yaptığım simitle ayran alıp, alçak bir duvara tüneyip gelene geçene bakmaktı. Ayhan'la gittiğimiz de olmuştur, ama nedense yalnızken olduğu kadar çekici gelmezdi onunlayken. Belki beni büyülediği kadar onu büyülemediğini sezmiştim otogarın. Zaten o yıllarda şehir dışına taşındı otogar; yürüyerek gidemeyeceğimiz kadar uzaktı. Büyüsü de yoktu yeni otogarın. Düzenliydi, pırıl pırıldı; ben de tutup kolundan çekilecek, "Kayseri mi birader, Antep mi?" denilecek yaşa gelmişim.

Bu yakanın otogarında o eski otogarın büyüsü vardı o sabah. Önceki gelişlerimde hissetmemiştim. Yola giderken ya da yoldan gelindiğinde fark edilecek bir şey değildi. Aylakça bir şeydi sanırım. "Geldi mi, gelecek mi?" diye yüreği titreyerek birini bekleyenlerin de duycığı şey değildi. O sabah erkenden gelmesem, ben de

duymazdım. Uyku tutmayınca yataktan çıkıp sokaklara atmıştım kendimi. Sonra da kendimi orada bulmuştum. Ayhan'ın otobüsünün gelmesine üç saat vardı, denizi gören bir masaya oturup çay ve tost söylediğimde.

"İşte böyle Ayhan kardeşim," dedim karşımdaymış gibi. "Sanırım iyileştim. Onu düşünmediğim günler oluyor. Deniz kıyısında oturup çay içebiliyorum. Aklıma gelmiyor mu denizin karşıma çıkıverdiği anlarda? Geliyor elbette. Ama telaşlanmıyorum. Neden aramadığını, neden arayamadığımı sormuyorum kendime. Kabulleniverdim. Bazen o arasaydı ne olurdu diye merak ediyorum etmesine, ama aramadığına göre bir anlamı da yok bunun."

"Peki öyleyse dün gece neden uyuyamadın?" diye sordu Ayhan'ın hayali.

"Şimdi sana 'Seni özlediğimden,' desem inanmazsın. İçimde bir his var, beni değil onu görmeye geldiğini düşünüyorum. Ama yalnızken görmek istemeyecek, 'Oğlum tanışıyorsunuz işte, sen de gel,' diyeceksin. Seni kıramadığımdan değil, merakımdan geleceğim. Senin yanında hükmüm olmayacağını da biliyorum. Sana sımsıkı sarılacak, bana yanağını uzatacak. Aslının yanında surete ne gerek var ki!"

Hayatta her şeyi, ama her şeyi konuşabileceğimi düşündüğüm yegâne insanla aramızda artık konuşamayacağımız şeyler olduğunu düşündüm. Tarihin cilvesi mi demeliydi buna? Üniversite ikiden üçe geçtiğimiz yaz birkaç gün görüşebilmiştik. İkına sıkına, "Bundan sonra sana anlatamayacağım şeyler olacak hayatımda," demişti her zaman bulduğumuz parkta otururken. Ne olduğunu soramamıştım, ama nasıl bir şey olduğunu tahmin edebiliyordum. Siyasetle benden daha içli dışlıydı. Bununla ilgili olmalıydı. Üzüldüğümü bakışlarımdan anlamış olmalı, omzuma hafif bir yumruk atıp fısıldayıp sırtını açıklamıştı. Onun adına gururlanmıştım. Benim ce-

saret edeceğim şey değildi yaptığı. O zaman için. Bir yıla kalmadan benim de başkalarından saklamam gereken şeyler olmuştu. Ayhan yaptığına göre yapılması gereken bir şeydi...

Eskileri anımsamak güzeldi, ama işte birkaç saat sonra gelecek, bugün değilse yarın, "Hadi onunla buluşalım," diyecekti. En iyisi anlatmaktı son birkaç ay olup bitenleri. İkimiz de umutsuzduk sonuçta. Umutsuz aşklarımızı az anlatmamıştık birbirimize. Varsın bu kez, aynı kadın olsun umutsuzluk nedenimiz. Suret olarak ben biraz da umutsuz olacaktım, ama varsın öyle olsun.

Otobüsten inince hemen eve gitmek istemedi. Onu beklerken oturduğum yere gidip çay içmek istedi. Tedirginliğim hemen geçti. Neler yaptığımızdan konuştuk bir süre. Onu görüp görmediğimi sormasını bekledim, sormadı. Ertesi sabah kahvaltıyı hazırlarken bana düştü sormak. Bütün gece sohbet etmiştik, söz bir türlü ona gelmemişti. Dayanacak gücüm kalmamıştı.

"Bilmiyorum Yılmaz," dedi. "Görmek istiyorum, ama görmesem daha iyi."

"Neden?" deyip ekleyiverdim içimi yakan soruyu. "Sahi ne geçti sizin aranızda?"

"Hiçbir şey," dedi, mankenleri, şarkıcıları taklit ederek, "biz arkadaşız."

"Bırak şimdi," dedim.

"Valla bir şey yok."

"Hiç mi?"

"Hiç... Yani olabilirdi. Bir dönem çok yakındık. Anlatmadı mı sana?"

"Senden çok konuştuk, ama bunlardan söz etmedi."

"Yeni boşanmıştı. Bir şeyleri yeni baştan oturtmaya çalışıyordu hayatında. Bense hiç oturmamıştım. Kafam çok karıştı o dönemde. 'Ne zaman değildi ki,' diyeceksin şimdi..."

"Demem korkma."

"Onun da karışmış olmalı. Bir akşam en çok ona âşık olmamdan korktuğunu söyledi."

"Hadi be, neden böyle bir saçmalık yaptı?"

"Sürdüremiyormuş. Kocasıyla yaşadıkları, öncekiler... Tıkanıveriyormuş bir yerde. Düğümleniyormuş. Bir anda kâbusa dönüyormuş her şey."

"Sen ne dedin?"

"Ona âşık olmayacağıma söz verdim."

"Tuttun mu peki sözünü?"

"Tutamadım önceleri. Biraz da bu yüzden kaçtım. Sonra senin buraya geleceğin tuttu. Sen buraya gelince rahatladım bir parça. Onun yanında olmak istiyordum, ama sözümü tutamamaktan korkuyordum. Kötü bir düğüm olmak istemedim onun hayatında. Belki de en kötüsü..."

"Oğlum," dedim gülerek, "zamanında anlatsaydın ya bana. Korur kollardık kızı."

"Ne bileyim ya, anlatamadım işte. Kızarsın sandım. Benimle alay edersin. Kızcağızdan gıcık kaparsın. Düşman olursun..."

"Laf," dedim.

"Laf olan ne?"

"Onun sana söyledikleri. Senin kaçışın. Korkaksınız ikiniz de."

Bu şehre gelmeden önceki Yılmaz konuşmaya başlamıştı. Ayhan sakatlandığında onun yerine oyuna giren, alışkın olmadığı mevkide bocalayan Yılmaz gitmişti.

"Sen olsan ne yapardın?" dedi, kızmıştı umursamazlığına. "Tutup kızı kolundan yatağa mı atardın?"

Tartışacak ya da şakalaşacak gücüm yoktu. "Laf," dedim yeniden. Bir sürü ukalalık yaptım sonra. Gelecek korkusu yüzünden ânı yaşayamadıklarını söyledim. Sahici acıların yanında yaşanmamış şeylerin ezikliğinin

hiçbir anlamı olmadığından dem vurdum. İkisinin yaptıklarının yaşarken ölmek olduğunu, Ayhan'ın erdemli olmak adına yaşamdan kaçarak en büyük erdemsizliği yaptığını, bu erdemsizliğin cezasını daha çok çekeceğini ekledim. Daha devam ederdim, ama Ayhan, "Aşkolsun Yılmaz," deyiverdi, soluk almak için durduğumda.

"Beddua etmesene kardeşim," deyip bastım kahkahayı.

VII

Çok güzel bir akşamdı. Yoldaşça bir şeydi. On sekiz on dokuz yaşlarımızın akşamlarını anımsamıştım. Birlikte yemek hazırlar, saatlerce konuşurduk. Yoksul soframız gelecek düşlerimizle zenginleşirdi. Evin rutubetli, sigara dumanlı havasında dünyanın dört bir yanındaki insanlarla birlikte bir şeyler yapıyor olmanın coşkusunu solurduk. Ayhan'ın da başka bir şehirde bu havayı soluduğunu düşündüğümde kederli bir sevinç duyardım. Ayhan'ı anlatırdım arkadaşlarıma. İlk buluştuğumuzda Ayhan'a anlatacağım ne çok şey birikirdi sonsuza uzayan sofralarda.

O akşam da o havayı soludum durdum. İçimi kemiren her türlü sıkıntı uçup gitmişti. Biriken işler, gündelik kavgalar, bastıramadığım bütün telaşlar... Birbirimize konuşma fırsatı tanımıyorduk. Ne çok şey biriktirmişiz üçümüz de. Ayhan, birlikte gitmeyi önerdiğinde direnmiştim. Yalnız buluşmalarının daha iyi olacağını söylerken daha çok kendimi fazlalık olarak hissettiğimde kalkamamaktan korkmuştum. Ayhan ısrar etmiş, "Sana ihtiyacım var," demişti. Benim de o havayı solumaya ihtiyacım varmış meğer.

Mutfağı toparlamaya giriştiklerinde ben de kitaplığı karıştırmaya başladım. *Yerçekimli Karanfil*'in ilk baskısını raftan çekip alırken gülümsedim. Oydu; yıllar önce

Ayhan'a armağan ettiğim kitaptı. İthaf falan yazmamış, sadece bir dizenin altını kırmızı kurşunkalemle çizmiştim. O dizeyi ararken kitabın arasından düşen kâğıttakileri okumamam gerekirdi sanırım. Ne yapayım, bir türlü çıkmak bilmemişlerdi mutfaktan.

"Giderken beni de götür," diyemedim. Kendini bile zor taşıyordun. Omuzlarının düşmeye başladığını o günlerde anlamamışım. Beni yoldan arayıp "Hoşça kal," dediğin o kısacık telefon konuşmasından sonra hayalin karşımda beliriverdi. Son görüşmelerimizden birisindeki halinle karşımda duruyordun. O akşamüstü beklemediğim bir anda seni karşımda görmenin heyecanıyla fark etmemiş olmalıyım. Ne diyeceğimi bilememiştim. İlk kez geliyordun çalıştığım yere. Son kez olduğunu bilmiyordum. Sen biliyor muydun? Bildiğini sanıyorum. Hatta bunu bildiğin için gelmiştin. Bir kahve içimi. Sonradan ne çok üzüldüm, sen karşımda otururken odama girip çıkan öğrencilerime, "Sonra gelin," demediğime. Yüzüne uzun uzun bakmadığima. Omuzlarının düştüğünü o an sezmediğime.

O kadar çok üzerinden geçtim ki konuşmalarımızın. Bazı görüşmelerimizin kaydını tutmuş belleğim. Sen ne dedin, ben ne yanıt verdim; hepsi aklımda. Bazı sözcüklerini çok sonra anladım. "Mesafe" derdin kimi gün. Canım sıkınsa, kendimle arama mesafe koymamı önerirdin. Aramıza mesafe girdikten sonra, kaç kilometre, kaç insan, kaç hafta, kaç ay olduğunu bilmediğim mesafeler girdikten sonra aramıza; sözcükler yerlerini bulmaya başladı senin söz-lüğünde. Kimisi ne kadar farklıymış benimkinden.

Şimdi uzaklardasın... Bu şarkıyla uyanıyorum çoğu sabah. O saatte uyanık olup olmadığını düşünüyorum duş alırken. Daha uyumamış olduğunu kuruyorum zihnimde. Biraz sonra uyuyacağını, düşünde beni göreceğini. Gün

kararmaya başlamışken uyanıp "Hayırdır," diyeceğini. Beni merak edip telefon açacağını. Aynı ses tonuyla hatırlımı soracağını. Sorularına kaçamak yanıtlar vereceğini. Çoğu gün aramıyorsun. Sağlık olsun.

Arkadaşın arıyor bazen. Sesini senin sesin sandım geçende, biliyor musun? Daha önce kimse söylemiş miydi bunu size? Komik bir şey anlattı. Lisedeyken birlikte genele ve gitmişsiniz. –Evet, bunu bile anlattı. – Kadının birisi kardeş olup olmadığını sormuş. "Nereden çıktı bu?" demişsin kızarak, arkadaşın sonradan çok bozulmuş buna, ama sana söylememiş. Bak senin bilmediğin şeyler de biliyorum artık senin hakkında. Kadın, "İkiniz de dört gözsünüz," demiş, gülmüşsünüz. Sanki sormuşum gibi, "Girmedik," dedi arkadaşın, "bizimkisi meraktan yapılmış bir gezintiydi."

Seninle sevişmek nasıl olurdu, bunu merak etmeye başladım o günden sonra. Sen buradayken o kadar karıştı ki kafam, bunu hiç düşünmemiştim. Her gece bana dokunmaması için can attığım bir adamla aynı yatağa girmekten o kadar yorgundum ki. Benim bir kadın senin de bir erkek olduğunu unuttum sanırım. Aramıza "mesafe" girdikten sonra, merak etmeye başladım en mesafesiz halimizi. İlk gençliğini arkadaşından dinliyorum ya, belki de eski sevgililerinden birisinden de bunu öğrenmeliyim. En çok nerene dokunulmasının hoşuna gittiğini... Benim gibi ensenden mi? Yoksa aklıma hiç gelmeyecek bir yer mi? Dizkapağın, omuz başın... Sen olsan karşımda, hemen, "Neden hep eklem yerleri geliyor aklına?" dersin. Zihnim, sen gittikten sonra senin gibi çalışmaya başladı sanki.

En çok nerene dokunulmasının hoşuna gittiğini arkadaşın bilmez herhalde. Yoksa onunla bu konuda da benzeşiyor musunuz? Geçen akşam bana uğradığında ona sarılmamak için zor tuttum kendimi. Çoğu akşam senden yadigâr bir kitabı alıyorum elime. Senin de dokunduğun sayfalarda elimi gezdiriyorum. Arkadaşın kitaplardan da

sahici bir yadigâr bana. Onda senden izler arıyorum çoğu gün. Onun seni tanıdığı yıllarda tanımak isterdim seni. Birlikte büyümüşsünüz. Ben kocamla birlikte büyüdüm. Biliyor musun, sizi düşünürken kocamı bağışlamaya başladım. Bunun hiçbir zaman mümkün olmayacağını sanırdım. Sırada kendimi bağışlamam kaldı. Biliyorum, bunu da başarırsam, senin yardımınla olacak. Nasıl ve ne zaman, bilmiyorum. Ama olacak biliyorum.

Yazdıklarımı yeniden okudum da buraya kadar. Bir yerde yalan söylemişim. Belki de belleğim o an iyi çalışmadı. Senin evinde kaldığım ilk gece seninle sevişmek geçmişti aklımdan. Daha doğrusu, odamın kapısını hafifçe tıkırdatacağını düşünmüştüm yatarken. Uyuyormuş gibi yapmak, ya da "Efendim," demek bana kalacaktı. Birincisini yaparsam odana gidecektin, ikincisini yaparsam sevişecektik. Hangisini istediğimi bilememiştim. Gerek de kalmamıştı zaten. Tıklatmamıştın kapıyı. Sen vermiştin kararı. Şimdi hangi yanıt vereceğimi söylesem yalan olur. Doğru yanıt o gecede kaldı. Sonsuza dek o anda kalacak o yanıt. Belki bir gün, yıllar sonra seninle sevişiriz, ama o yanıt bilinmez kalacak. Her şey ait olduğu ana kayıtlı, hiçbir şeyi yeniden yaşamak mümkün değil. "Keşke" dediğim zamanlar kızardın bana. "Keşke kadar anlamsız bir sözcük yok," derdin. Haklıymışsın.

Dönersen bir gün, başkası olarak döneceksin. İki ayrı insan olarak karşılaşacağız. Kanımız kaynayacak mı yenden birbirimize? Saatlerce konuşacak mıyız yine? Omzunda ağlayabilecek miyim bir kez daha? O soğuk duruşun bana sıcak gelecek mi?

Sana âşık olacak mıyım bu kez? Yoksa oldum mu? Her an oturduğu yerden kalkacakmış gibi duran birisine âşık olunabilir mi? Sen gittikten sonra sana âşık olmuşsam, aşk denirse bana bu satırları yazdıran duyguya, çok akılcı bir şey olur bu. Sen gittin ve sabitleştin zihnimde.

Artık oturduğun yerde değilse bile, gittiğin yerde sabitsin. "Yok böyle bir denklem hayatta," diyeceksin, biliyorum. Ben de böyle demeye başladım kendime. Biliyor musun, genç bir kızken aşkın tanımını yapmıştım bir arkadaşma. Gençken nasıl da kolaydır sözcüklerden çözümler bulmak. Aşkın dostlukla cinselliğin birbirine karıştığı bir şey olduğunu düşünürdüm. Oysa kocama âşık olduğum günlerde onun dostum olup olmadığı hiç aklıma gelmedi. Seninle görüşmeye deliler gibi can attığım zamanlardaysa cinsellik aklımın ucundan geçmiyordu. O gece hariç...

İnsanlar denklemler varmış gibi yaşıyorlar. Çözemeseler de, varlığına inandıkları denklemlerde buluyorlar güvenliği. Senin bütün denklemlere kuşkuyla bakarken yaşamayı sürdürebilmenin büyük bir cesaret olduğunu düşünmeye başladım. "Hiçbir denkleme güvenmemek eşittir cesaret," diyorsun zihnimde yerleştiğin yerden. Kıkırdıyorsun, dalga geçiyorsun kurduğum yeni denklemle.

Bir gün yeni bir hayat başlayacak sevgilim. Bak sana ilk kez "sevgilim" diye seslendim, hiçbir zaman göndermeyeceğim bu mektupla. Evet, yeni bir hayat başlayacak. Orada karşılaşacağız yeniden. Güvenecek hiçbir şeyimiz kalmamış olacak orada. Bedenlerimiz hiçbir denkleme güvenmediğimiz o boşlukta buluştuğunda, bambaşka bir şey doğacak. Boşluğu bedenlerimiz dolduracak. Hiçbir dokunuş bir öncekinden izler taşımayacak. Ebesi olacağız birbirimizin. Bu yeni hayattaki ilk sesimiz işittiğimiz ilk şey olacak. Hiç söylenmemiş bir söz olacak ağızlarımızdan çıkacak.

İşte o zaman, daha önce kimsenin görmediği, bilmediği, suyunu içmediği; zehirli mi, şifalı mı olduğunu bilmediğim bir kaynağa dayar gibi ağızımı değdireceğim ağzına.

VIII

Merhaba,

İkinci kez aynı rüyayı görmesem, yazmazdım. Yorumla-man için yazmıyorum. Yorumu çok açık. Sana yazmayı epey-dir istiyordum, ama elime kalem kâğıt aldirtacak farklı bir şey olmadı beni yolculamanızdan bu yana. Sabah uyandığım-da rüyanın değil, aynı rüyayı ikinci kez görmenin şaşkınlığıydı yaşadığım. Aklıma ilk gelen sana yazmak oldu. Sonra da ona yazmak.

Bizim köyde sonbahara doğru hava bir tuhaf olur. Kar-şındaki dağların doruklarını önce sis gibi bir şey, ardından da kapkara bulutlar kaplar bir anda. Az sonra da o kel dağların rengi mora dönüverir. Islanmış taş rengine. Biz bu renk de-ğişimlerini boğucu bir sıcakta, yağmura imrenerek seyreder-dik. Şansımız varsa, bir saate kalmadan bulutlar tepemize de gelir, bazen birkaç damla, bazen oluk oluk yağmur bırakırdı. Rüyamda o kel dağlara benzeyen, ıslanmış taş moru bir dağ-daydım. Tek bir dağ değil, ama sıradağ da denilemez. Yüksek-te olduğum için görüş alanım genişti; ama o genişliğin her yanı taştı, dağ mı demeli yoksa... Gökyüzü koyu lacivert siyah ara-sı. Görüş alanımda bir tek ağaç olmadığını fark ediyorum; hatta bir tek çalı. Ot bile yok. Kurumuş dal, kozalak, inanma-yacaksın ama toprak bile yok. O an fark ediyorum tek canlı benim orada. Biliyorum, kurt, tilki, akbaba bile yok, solucan, kırkayak... Taşla gök, bir de ben. O an başka bir şeyi daha anımsıyorum. Ölümsüz olduğumu. Taştan bir dünyada, en mutlak anlamıyla yalnız ve ölümsüzüm. Kendimi bırakıyorum bulunduğum yardan aşağı. Sanki ölümsüzlüğümü sınıyorum. Ne var ki düşmüyor, uçuyorum. Süratle uzaklaşıyorum bu-lunduğum yerden, dünyanın başka köşelerinde canlı bir şey bulurum umuduyla. Bulamayacağımı biliyorum, ama bir kez daha şansımı deniyorum. Bildiklerimi değiştirecek tek bir şey göremiyorum. Yoksa öldüm mü, diyorum, cennetle cehennem

arasındaki geçiş yeri mi burası? Herkesin bir yıldızı varmış, derdik çocukken, benim gezegenim de burası olmalı diyorum. Hayatımla gezegenim arasında bir bağ olması gerektiğini düşünüyorum. Hayatım boyunca yapıp ettiklerime göre gezegenim güzelleşiyor, canlanıyor ya da yok oluyormuş. Otuz yıllık hayatımda sadece taş yaratabildiğimi düşünüyorum gezegenim için. Galiba kendime acıyorum, gözlerim doluyor. Sonra gezegenimde canavarlar da olabileceği, yangınlar, seller, depremler olabileceğini düşünüp gülümsüyorum. Hayatımın kozmik yansımasına bakarken, en adaletsiz yargıcın bile böyle bir ceza veremeyeceğini düşünüyorum. Yalnız ve lmsz. Mutlak bir sıkıntı. Aklıma eski bir türkü geliyor. "Buna dünya derler, hepsi geçer hangi günü gördün akşam olmamış." Türküyü anımsayınca, taşı taşa vurup görkemli heykeller yapmak geliyor aklıma. Yeteneksizimdir bu gibi işlerde. Canımı sıkıyor bunu anımsamak; nasılsa yeteneğimi geliştirecek kadar zamanım var. Sonsuz.

Uyandıktan sonra uzun süre ürperdim o dağ taş görüntüsü gözümün önüne geldikçe. şimdi sana yazarken bile sırtımdan bir yel geçti, boynum, başım titredi. Ne fark ettim bu arada, biliyor musun? Rüyada kimseyi zlemiyordum. şşte sorduğun sorunun yanıtı. Sonsuz bir sıkıntı içindeyken insan kimseyi zleyemiyor. En yakınına bile aramak, iki satır yazmak gelmiyor aklına.

Askerlik bitince, ne yapacağıma karar verdim bu arada. Heykel kursuna gideceğim.

Yazdıklarım umarım canını sıkmamıştır. Benim keyfim iyi. Birkaç satır yazabildim sonunda. Az şey değil benim için.

Sımsıkı sarılıp yanaklarından öperim.

Nuri

SOĞUK BİR ATEŞ

Evden çıktıklarında güneşli olan hava, şehrin son binalarına yaklaştıklarında kapanmış, koyu gri bulutlar kısa sürede gökyüzünde bir parça olsun mavilik bırakmamıştı. Gelirken dışarıda oturmayı, hava almayı tasarlamışken, düşmeye başlayan damlalardan ürküp camlı bölüme geçtiler. Ağaçlara, ırmağın kirli yeşil suyuna, giderek yeryüzüne daha da yaklaşan bulutlara lekelerle dolu camın ardından bakacaklardı.

İçeri girdiklerinde tek bir masanın dolu olduğunu, onda da orta yaşa yaklaşmış, belki de çoktan geçmiş bir çiftin oturduğunu gördüler. Onlara uzak bir masa seçtiler. Adam, ilk birasını içerken öbür masadakilere hiç dikkat etmemişti. Eskilerden konuşmuşlardı. Adamın ilk otomobilini aldığı sıralar, sık sık gelirlerdi buralara. Şimdi babasıyla kadeh tokuşturan oğlan, o zamanlar ilkokuldaydı. O günlerden konuşurlar. O zamanlar piknik yeri idi buralar; şimdi sıra sıra çay bahçesi, birahane...

Birinci biraları bitirdikten sonra neredeyse hiç konuşmadılar. Adamın içi sıkılmıştı. Öbür masadaki çiftti belki de canını sıkın. Nedense yasak bir ilişki olduğunu düşünmüştü. Öbür masadaki adamın hali vakti yerinde görünüyordu, çok daha iyi yerlere gidebilecek birisi olduğu belliydi. Camları gibi, masaları da kirli, en neşeli

insanın içindeki karanlığı anında ortaya çıkartabilecek, kır bahçesi mi, birahane mi olduğu anlaşılamayan bu yere gelmelerinin nedeninin tanıdık kimselere rastlamamak olduğunu düşündü. O da kimi zaman kimsele-re görünmek istemezdi; yasak bir ilişkisi olduğundan değil... Bazen bir tanıdığın, "Ne yapıyorsun böyle tek başına?" sorusuna yanıt vermek, bir kaçamağı açıklamaktan bile zordu. Şehir mi küçüktü, insanlar mı, yoksa kendisi mi korkaktı, bilemez, çoğu zaman eve kapanmayı seçerdi.

Oğlu da seviyor muydu şehirde yalnız yürümeyi? Bu soruya, evet ya da hayır diyebilmesine yetecek tek bir şey gelmedi aklına. Büyük bir suç işlemişçesine utandı. Yirmi yıldır aynı evde yaşıyorlardı; görünüşte karısıyla birlikte büyümüşlerdi bu oğlanı, ama işte, onun hayatına dair en basit bir sorunun bile yanıtını bilmiyordu. Sormak istediği, ama sormadığı şeyler vardı oğluna. Sabah kahvaltıda karısı, öğleden sonra eve misafir geleceğini söyleyince oğluna birlikte gezmeyi önermişti. Soramadığı soruları sorabileceğini ummuştu. Oğlan, "Gezelim baba, iyi olur," deyince sevinmiş göl kıyısına gitmeyi önermişti. Oğlanın sessizliği canını sıkmış, zaman zaman aklına takılanları soramayacağını anlamıştı. Doğal olmayacaktı. Oğlan sorgulanmak için buraya getirildiğini sanabilirdi. Belki onun da söylemek istedikleri vardı, babasının sormasını bekliyordu, ama adam ilk biradan sonra treni çok önceden kaçırdığını düşünmeye başlamıştı bile.

Gözü öbür masadakilere takılıyor arada. Yoksa onların buruk görüntüsü mü neden olmuştu treni kaçırdığını düşünmesine? Dikkatlice bakmaktan kaçınsa da, bir yandan onları izliyordu. Adam varlıklı sayılır, kadınsa pek onun ayanı gibi durmuyor. Bu saatte burada olmalarına bakılırsa, adamın satın aldığı bir ilişki değil bu. Yine

de yasak ve her zaman yasak kalacak, imkânsız bir aşk. Bu saatte burada olduklarına göre...

Adam bir an kendisinin de böyle bir ilişkisi olmasını istedi. Tek olurunun kuytu birahaneler olduğu bir kaçamak. Hiç dokunulmayan –bir gören olabilir her an–, hiç konuşulmayan –konuşacak ne var ki?– bir ilişki... Belki bazen kirli bir otel odasında söndürülen ateşler. Soğuk bir havada, soğuk bir ateşi söndürmek...

Oğlunun karşısında karısından başka birisiyle birlikte olma hayallerine daldığı için utandı birden. Yapması gereken oğlunun hayallerini konuşmak oysa. Seneye üniversiteyi bitirecek. Ne yapmak istediğini merak ediyor. Hiçbir zaman sormadı böyle şeyleri. Çoğu kez sormasına gerek kalmadı. Oğlan kendi başına aldı kararlarını. Oğlunun üniversite sınavında hangi okulları tercih ettiğini bile başvurduktan sonra öğrenmişti. Kırgındı biraz oğluna. Sormadığı ya da söylemediği için değil. Aklından oğlunun hep İstanbul ya da Ankara'ya okumaya gideceği geçerdi. Oysa oğlan yaşadıkları şehirdeki üniversiteyi en başa yazmış, orayı da kazanmıştı. Önceleri ailesine yük olmamak için böyle yaptığını sanmış, bozulmuştu. Oğlunun eğitimi için para ayırmıştı oysa. Bunu zamanında ifade etmediği için kendisine kızmıştı. Bir süre sonra anladı oğlunun neden böyle yaptığını. Tutkusunu, ideali yoktu oğlunun. Büyük bir şehre gitmek, yeni dünyalara açılmak istemiyordu. Bazen, "Okulu boş ver, gir bir işe çalış," dese, oğlunun kırılmadan, gücenmeden bunu kabul edeceğini düşünür.

Kendi gençliğini düşünüyor. Karısına da anlattı kaç kez. Kendisine binlerce kez...

"Bu şehirden kurtulmak için yırtınırdım. Burada bir halt olunamayacağını anladığımda daha ortaokuldaydım."

Karısının yanıtı da hep aynı. Neymiş? Bu şehir onun

zamanındaki şehir değilmış. Gelişmişmiş. Burası da artık büyük bir şehir sayılırmış. Elli yıldır yaşadığı şehirdi işte. Ona sorsalar, ne uzamış ne kısalmıştı. Karısı, açılan sinemalardan, mağazalardan, alışveriş merkezlerinden söz ediyor, kocasının neyin yokluğunu çektiğini anlamıyordu. Belli ki oğlan da anasına çekmişti. Karısına anlatamamıştı, peki kendisine anlatabilmiş miydi bu şehirde eksikliğini çektiği şeyleri? Bir şeyler eksikti, bu kesin, ama neyin eksik olduğunu ifade edemiyordu. Anlatmaya çalıştığı an, kendisine de anlamsız geliyordu kurduğu cümleler. Bu duyguyu, ancak bu duyguyu bilen birisine anlatabilirdi; öyle birisi yoktu. Bir iki eşleri dostları vardı; onlar da bu şehirden hazzetmiyor, zamanında başka yerlere gitmedikleri için hayıflanıyorlardı. Farklıydı ama onların beklentileri. Daha büyük ticaret yapamamaktı onların derdi, daha lüks bir hayat sürememektir televizyonda gördükleri gibi. Karısının kendisini onlardan birisi gibi gördüğünü düşününce hırçınlaşıyordu. “Değil, böyle bir şey değil,” demek istiyor, ne olduğunu anlatamayacağı için susuyordu.

Şehre ne zaman bir tiyatro, konser gelse tartışırlar. Karısı kızar, “Sen daha çok seversin böyle şeyleri, neden gitmek istemiyorsun, anlamıyorum,” der. Görmek ya da görünmek istemediği herkesle bir salonda olma düşüncesinin kendisini boğduğunu anlatamıyor. Kendisi görünmez olmaya çalışırken, çevresinde kendini göstermek için her haltı yiyenlerin cirit atması içini kaldırıyor. Sinemaya karısıyla birlikte hafta sonları değil de, hafta içi erken seanslarda gitmesi bundan. Kaç kez daha önce yalnızken izlediği bir filmi, bir kez de karısıyla izledi, kadıncağız kırılmasın diye. Oysa yıllardır kaçamak gittiği her filmde oğluna rastlamayı kuruyor. Okuldan kaçmış, arkadaşlarıyla ya da yalnız... Bir kere bile rastlaşmadılar, her an, her yerde herkese rastlamak bu kadar mümkünken bu şehirde.

Oğluyla böyle şeyleri konuşabiliyor olsalardı, ona sorardı bu şehirde ne bulduğunu. Elinde olanak varken neden başka yerlere gitmediğini. Evlat yetiştirmeyi becerememişti. Oğluna baktıkça bunu düşünüyordu. İyi okullarda okutmak, iyi harçlık vermek, üst baş almak değildi babalık; tutkuları paylaşmak, onları vermektir. Vere-memişti. Oğlan babasından memnundu oysa. Aile meclislerinde babasının onu hiçbir şeye zorlamamış olmasından gururla söz ederdi. Arkadaşlarının babalarını anlatırdı lisedeyken, ne çok karşıyorlardı çocuklarına. Giydikleri, dinledikleri hep sorun oluyordu. "Ben şanslıyım," demişti bir keresinde. O akşam pek sevinmiş, pek gururlanmıştı. Şimdiyse nerede yanlış yaptığını düşünüyor. Ötekilerden daha az yanlış olduğunu biliyor, ama işte bir saattir doğru dürüst hiçbir şey konuşmadan oturuyorlar. Aklından geçenleri soramıyor. Müdahaleci olmayayım derken ipin ucunu kaçırmıştı anlaşılan.

Böyle giderse, oğlan babası gibi hoşnutsuz birisi olmayacaktı. Onun yaşına geldiğinde hayıflanmalar, pişmanlıklar içini kemirmeyecekti. Peki, ne olacaktı? "Bu da onun sorunu," diye düşündü, ne demeye yaşıyordu ki bu bozgun duygusunu? Her zaman yalnız olmuştu. Karısıyla, derler ya, sevişerek evlenmişlerdi, ama ona sarıldığı zamanlarda bile yalnızdı. Bir zamanlar meyhaneye gittiği arkadaşlarıyla içerken de. Her zaman... İçindeki boşluğun, büyüdüğü zaman oğluyla dolacağını mı düşünmüştü yoksa? Bu muydu içindeki kırgınlık?

Oğlunun jöleli saçlarına bakıp gülümsedi. Yabancı şarkıcılara mı özeniyordu? Kendisi için en büyük düşlerden birisi yurtdışına gitmek, yabancı yerler, insanlar tanı-maktı gençliğinde. Oğlansa yerinden kıınılamadan o yabancılara benzeyerek çözmüştü sorunu anlaşılan. Yine de oğlunun tutkusuzluğunu anlayamıyordu. Tutkusuz muydu sahiden? Bunu olsun sorabilmek isterdi.

‘Gözü yeniden öbür masadakilere kaydı. Konuşmuyorlardı. Hiçbir duygu sezilmiyordu adamın gözlerinden. Bu duygusuz bakışı tanıyor muydu? Gözleri değil, bakışı? Bir sevgilisi olsa kendisinin de böyle bakacağını düşündüğü sırada adamla kadının elleri masanın üzerinde buluştu. Kadının üşümüş parmaklarını avucunda hissetti. Ürperdi. Üşümüş parmakların birazdan aşına bakışlı adamın bedeninde gezineceğini düşündü. Yine böyle mi bakacaktı kadına? Ya kadın, yumacak mıydı gözlerini sevişirken, yoksa kocaman kocaman açarak mı bakacaktı, geç yaşta karşısına çıkan adama? Sevindi her ikisi için. Kendisini tehdit olarak görmemişlerdi anlaşılan. Hoşuna gitti bu durum, gülümseyerek oğluna baktı. Şu kambur oturuşu, kaşı, gözü tıpkı kendisiydi. O da belki şu an sevgilisini düşünüyordu. Bak, bunu biliyordu. Karısı söylemişti, çıtı pıtı bir kız arkadaşı varmış okulda. Oğlanın bunu kendisine anlatmayıp annesine anlatmasına gücendi önce. Kendisi anlatmasına fırsat yaratmış da, oğlan domuzluğuna mı susmuştu sanki. Kaçan trene sonraki istasyonda yetişmeyi umarak, “Oğlum,” dedi, “sana bir şey soracağım?”

“Sor baba.”

“Ne yapmayı düşünüyorsun okul bitince?”

“Bilmem... Askere giderim herhalde. Aradan çıksın istiyorum. Sonra da bir iş bulurum.”

Al işte! Bu kadar. Sonra da evlenir, diye düşündü. Annesi gibi tutkusuz biridir o çıtı pıtı kız da. Bir çocukları olur kısa zamanda, nedense oğlan olacağını düşündü. Acaba o dedesine çeker miydi? Kendi kendisine güldü. Doğmamış toruna don biçiyordu.

“Bu kadar mı?” diye sordu zorlanarak.

“Ne olacak ki daha.”

Çocukların hayallerini çaldılar, engel olamadık, diye düşündü. Sistemdeydi kabahat. Dünyayı yönetenlerde...

“Yok yok,” dedi içinden, “suçu sisteme misteme atmak gerek.” Kendisindeydi suç. Oğlanın gördüğü örnek, babasıydı. Birileri birilerinin hayallerini çalmıştı, bu doğrudu, ama çalınan kendi hayalleriydi. Çalınmasın diye saklamıştı, ama biraz fazla saklamıştı anlaşılan. Kimse- nin haberi olmadığı bir tutku, tutku muydu?

Bu saatten sonra, oğlanın üniversiteyi bitirmesine çeyrek kala, gizli sandıklardan eski tutkuları çıkarmanın âlemi yoktu. Aklına gelen, “Ben senin yaşındayken yurtdışına gitmek isterdim,” cümlesini geldiği yere gönderdi. Çok geçti artık. Anlamı yoktu. Bu cümleyi kurmamak daha iyiydi. En azından, oğlu, bir gün, “Benim babam hiçbir zaman, ‘Ben senin yaşındayken,’ diye başlayan cümleler kurmadı,” derdi. Bununla gurur duyar, bununla yetinirdi. Derin bir iç çekti. Kirli camın ardından kır bahçesindeki ağaçlara baktı. Eskilere gitti aklı.

“Seninle top oynardık buraya geldiğimizde, hatırlıyor musun?” diye sordu. Bunu biralarından ilk yudumu aldıkları zaman da sormuş olduğunu hatırladığında çok geçti artık. Oğlu güldü.

“Bunuyor musun, baba, yoksa sarhoş mu oldun?” dedi. Birlikte güldüler.

TUHAF

Dışarıdan da tuhaf görünüyordu, ama içerisi daha tuhaftı. Bilet bulamayıp rasgele bindiğim otobüslerin mola verdiği yerlere benziyordu. Tek farkı ışığın azlığıydı. Bütün duvarlar ahşap kaplanmıştı; yontulmamış kütükler ortadan ikiye kesilip duvarlara çakılmıştı. Kabukları yer yer dökülmüş, insanda kir, pas duygusu uyandıran kütükler gibi camlar da toz içindeydi. Masalara beyaz örtüler serilmiş, ama üzerlerine tabak çanak konmamıştı. Piyanist şantörlerin ağlayarak söyledikleri şarkılardan biri çalıyordu. Beni daha da şaşırtan bizi kapıda karşılayan garsonla Selçuk'un konuşmaları oldu. Tanıştıkları belliydi. Bu tuhaf yere sık gelip gelmediğini sordum. Ara sıra geldiğini söyledi.

"Şaşırmışa benziyorsun," dedi.

"Bilmem," dedim önce. Sonra kibarlığı bırakıp ekledim:

"Şaşırdım tabii. Bu şehirde görülmeye değer yer burası mı yani?"

Sesim sert çıkmıştı biraz. Önce kaşları çatıldı bir an, hemen ardından gülümseyerek sigara uzattı. Gülümseyerek aldım. Gülümseyerek karşıındakinin öfkesini dindiren adamlardan olduğunu düşündüm.

"Şehirde bir yerler görmek miydi istediğin?" diye

sordu. "Benimle görüşmek istersin sanmıştım."

"Misafirlerini burada ağırılıyorsan, mesele yok," diye yanıtladım.

"Özel misafirlerimi," dedi yüzündeki gülümseme çapkın bir hal almışa benziyordu. Gizemli, çapkın, işbilir adamı oynayarak beni tavlamaya mı çalışıyordu yoksa? "Yaşından başından utan Selçuk," dedim içimden.

"Buraya ilk geldiğim günlerde sık sık göl kenarına geliyordum. Şehir görmeyeli o kadar değişmişti ki hiçbir yer tanıdık gelmiyordu bana. Bizim okuldan kaçıp top oynadığımız, suya girdiğimiz yerlerde kocaman binalar yapılmış, pazar günleri piknik yapılan yerlerde lüks restoranlar açılmış. Bir gün burayı fark ettim. Gençken geldiğim bir yer değildi, ama bana o yılları anımsattığı için burayı mekân edindim kendime."

"Tuhaf," dedim. Neyin tuhaf olduğunu sordu.

"Burayı beğeniyor olmalısın."

"Bilmem beğenip beğenmediğimi bilmiyorum, ama rahat ediyorum burada."

"Üniversitenin lokalinde rahat etmiyorsan anlarım, ama bu şehirde daha güzel yerler olmalı. Burayı seçmiş olman, burada rahat etmen..."

"Orta yaş krizime iyi geliyor belki de... Sanki bu şehirden hiç ayrılmamışım, hatta yaşlanmamışım, hâlâ ergenmişim gibi geliyor buradayken."

Gülümsemesi saklı bir kahkahaya döndü. Ne olduğunu sordum.

"Utanmasam. Öğrencilere falan rastlamayacağımı bilsem, lisedeyken arkadaşlarla gittiğimiz seks filmi oynatılan sinemalara gideceğim."

"Buraya geldikten sonra oraya da gidersin bence. Bu lokanta da orta halli adamların metreslerini getirdikleri bir yer olmalı."

"Olabilir," dedi, gülümsemesi yok olmuş, yüzü göl-

gelenmişti. Garsonun az önce şarap doldurduğu bardakla oynayan elimi tutup, sıkılıyorsam başka yere gidebileceğimizi söyledi. Kalmak istediğimi söyledim.

O sırada içeriye yaşlıca bir adamla genç bir oğlan girdi. Baba oğul olduklarını düşündüm. Adam Selçuk'tan yaşlıydı, ama onun gibi yurt edinmiş olmalıydı burayı. Oğlan da en az benim kadar tedirgin görünüyordu.

Buraya gelmek dışında ne yaptığını sordum.

"Hiçbir şey. Eski arkadaşlarımla bir iki görüştük. Açmadı muhabbetleri. Herkes bir düzen tutturmış. Fakültedekilerle de kaynaşamadık. Öğrenciler desen, onlar da fotokopi ders notlarını beni dinlemeye yeğliyorlar."

"Sevgilin yok mu?"

"Yok."

"Peki ne demeye geldin buraya Allah aşkına? Memleketime faydam dokunsun diye gelmedin herhalde."

"Ne faydam dokunuyor ya..."

Sorumu yanıtlamak yerine masaya bırakılan mezeleleri beğenip beğenmediğini sordu. Yerel adlarını söyledikten sonra, çok kötü yaptıklarını, kendisinin bile daha iyisini yapabileceğini ekledi.

Baştaki kuşkum yeniden depreşti. Sevgilisi olup olmadığını sormamam gerektiğini düşündüm. Birazdan, "Bir gün daha kal, sana evde kendi ellerimle yemek hazırlayayım," diyeceğini düşündüm. Bunu söylerse ne yanıt verirdim ki? Oya beni mahvederdi aklıma gelen seçenekleri duysa. Selçuk'un adını artık duymak istemediğini her seferinde üzerine basa basa söylüyor da olsa, çok kırılırdı. Aramızda Oya olmasa, bu adamı ister miydim peki? Bu kadar uzak şehirde bir sevgili fikri iticiydi. Ayda yılda bir görüşülen bir ilişki. Bunun yanıtını bilemedim.

Onun hakkında bildiklerimin çoğu Oya'nın anlattıklarıydı. Kızcağız pırıl pırıl ışıldardı bir zamanlar Sel-

çuk'u anlatırken. Zaten böyle ışıdığı bir gün, "Sende bir hal var," deyip üzerine vardığımda Selçuk'tan söz etmiş-
ti ilk kez. İnceliğine, nezaketine hayrandı. Bir de sözcük-
lerine... "O konuşunca, üzerimdeki bütün karanlıklar
dağılıyor," derdi. Zor zamanlar geçiriyordu, üçe bölün-
müştü hayatı. Ev, okul, Selçuk. En az zamanı onunla ge-
çiriyor, ama en çok onunlayken mutlu oluyordu.

Aynı anda "Oya..." diye başladık cümlelerimize.
Oya'nın bu şehre gelip gelmediğini soracaktım, yanıtını
bildiğim halde; konu Oya'ya gelsin istiyordum. Boşu-
naymış çabam. O da Oya'yı düşünüyormuş o anda. Na-
sıl olduğunu sordu.

"İyi," dedim. "Çok iyi."

"Gerçekten iyi mi?"

"Elbette."

"İyi. Sevindim. Selam söyle benden."

"Alırsa söylerim."

"Neden almasın?"

"Selçuk," dedim kızarak, "dalga mı geçiyorsun, yoksa
hakikaten ergenliğine mi döndün yeniden? Kız ne kadar
üzüldü sen gidince."

Eli yüzünde, çenesinde dolaştı bir süre.

"Çok mu üzüldü?"

"Çok üzüldü tabii."

İç çekti, sigara yaktı.

"Yapamazdım."

"Neden yapamazdın? Sevmiyor muydun onu?"

"Seviyordum, ama yapamazdım."

"Siz erkekler," dedim, "ne korkaksınız."

"Kalırsam ona zarar verirdim."

"Sen ona hayat verdin." Bu cümleye bir de "salak"
sözcüğünü eklemek geldi aklıma, ama yuttum.

"Zarar verirdim. Onun yeni bir hayat kurması gere-
kiyordu."

“Kurdu zaten. Ama seninle kurmak isterdi bu yeni hayatı.”

“Yapamazdım. Ama onun iyi olmasına o kadar seviyorum ki.”

Neden yapamazdı ki? Göze alması gereken çok şey yoktu bildiğim. Ya da vardı belki de. Okumuş, yazmış da olsalar, hatta adları muhalife bile çıksa, bu erkekler böyle işte. Bir ilişkiye başlarken uçarlar, sonradan “pırrr” kaçarlar. Oya’nın yerinde olsam çıkar gelirdim buraya. Olay çıkartırdım. Bizimki de hanımefendiliğinden ölür zaten. Ağlar, sızlar, bir adım atmaz. Tam birbirlerine göreler aslında. Kriz korkakları.

“Mutlu mu gerçekten?” diye sordu yeniden.

“Öyle görünüyor.”

“Kuşkun var gibi.”

“Kimse kimsenin en derinindekini bilemez. Ama o kötü günlerin hepsini atlattı, senden öncesini de, senden sonrasını da...”

“Aman, o iyi olsun. Tek isteğim bu.” Gülümsedim. Neden gülümsediğimi sordu.

“Sevgilinden değil de, kardeşinden, ya da çocuğundan söz eder gibi göründün birden.”

“Sahi mi?” Bu soruyu da böyle saf saf bir ergen sorardı ancak.

“Tuhaf adamsın sen,” dedim.

“Öyle olduğumu söylerler,” dedi. Bu kez karşımda görmüş geçirmiş, hayatı da, kendisini de alaya alan orta yaşlı bir akademisyen vardı.

Onu neden tuhaf bulduğumu soracağını ummuştum. Sormadı. Söyleyeceklerim vardı oysa, söylemedim. Koca ergen, Oya’dan da böyle kaçmıştı zaten.

ÖTESİ YOK

Daha önce birkaç kez gördüğüm biriyle bu kadar uzun süre oturup konuşacağımı, kimselere açmadığım şeyleri uzun uzun anlatacağımı söylemeler inanmazdım. Hakkını vermek gerek, Ergin de iyi bir dinleyici. Selçuk, onun karşısındakini hemen yargıladığını, yargısını dile getirmese bile, bakışıyla, duruşuyla hissettirdiğini söylemişti bir keresinde. Ama bu, Selçuk'un gördüğü Ergin olmalı. Beni dinlerken yüzünde tatlı bir gülümseme hiç eksik olmadı. Canımı yakan konulara ucundan bir parça girdiğimde yüzü asıldı asılmasına, ama gözlerindeki ışık değişmedi.

Belki de günlerdir yağın yağmurun ardından açan güneşin yansımasıydı o ışık. Sabah uyandığımda gözlerimi alan pırıltının iyi bir şeylerin habercisi olduğunu düşünmüş, belki Selçuk arar, diye geçirmiştim içimden. Selçuk'un değil, Ergin'in habercisiymiş o mavilik. Vapurdan inerken rastlaştık. İskeleden çarşının içlerine kadar bir süre birlikte yürüdük, havanın güzelliğinden, artık baharın geldiğinden konuştuk.

Günler sonra açan hava onu da avareleştirmiş olmalıydı. Hiç beklemiyordum bir yerde oturup çay içmeyi teklif etmesini. Hemen kabul ettim. Belli bir işim yoktu, hoş, olsa da Selçuk'tan haber alabileceğimi, nasıl oldu-

ğunu öğrenebileceğimi düşünüp işi gücü bırakır, önerisini kabul ederdim. Daha önce birkaç kez ayaküstü görüşmüştük Ergin'le. Cana yakın birisi olduğunu o kısacık görüşmelerde sezmiştim, ama biraz da tedirgindim. Benimle konuşmak istemesinin özel bir nedeni mi vardı yoksa? Kibar bir ısrarcılığı vardı sanki. Selçuk'a bir şey mi olmuştu yoksa? Merakım uzun sürmedi, o benden önce davranıp Selçuk'u görüp görmediğimi sordu. Selçuk'la görüşmediğimizi öğrenince şaşırdı.

"Anlamalıydim," dedi, "gene o sessiz dönemlerinden birisinde bizimki."

"Nasıl?" dedim.

"İyi... iyi..." dedi.

"Selçuk'u sormadım," dedim, "o sessiz dönem nasıl bir şey?"

"Sen de bilirsin sanırım. Gün boyu konuşmaz. Bir şeylerle uğraşır görünür, ama aklı başka yerlerdedir."

"Evet, bazen durgunlaşıverir."

Güldü, "Durgunluk bile hareketli kalır onun yanında," dedi.

Hiç böyle düşünmemiştim. Nasıl düşüneyim? Ne kadar zamandır tanıyorum ki Selçuk'u? Birlikte o kadar az şey yapmıştık ki! Çay içmek, film izlemek, havadan sudan konuşmak, arada bir de, tanışmamızdan önce olup bitmiş şeylerden, çocukluklarımızdan, okul yıllarından...

Başkası sorsa rahatsız olur, kötü niyet arardım, "Onunla birlikte misiniz?" sorusundan. Ergin sorunca dökülüverdim.

"Birlikte mi? Bilmiyorum," dedim. "Onu seviyorum, ama o..."

"Sevmiyor mu seni?"

"Benim istediğim gibi sevmiyor sanırım."

"Şapşal," dedi gülerek. Ne geçtiyse aklından.

"Akşama bulup iyi bir döveyim şunu. Ulan yıllarca

'Yalnızım' diye sızlandı, başımın etini yedi, şimdi sen çıktın karşısına, adamın ettiğine bak."

"Gönül bu," deyip savundum Selçuk'u. "Belki de ona çok şey demedim."

Yine gülümsedi, "Senden iyisini mi bulacak?" dedi. Selçuk da böyle düşünseydi ya!

Zaman zaman aklıma bitmemiş bir hikâye olabileceği geliyordu, ama bunu Ergin'e sormazdım. Bir yolunu bulup Selçuk'a sorduğumda, "Yok," demişti. Tek sözcük, "Yok." Arkasından uzun bir sessizlik gelmese, inanabileceğim bir yanıt olurdu, ama susmuştu. Sessizliği benim dilimi de düğümlemişti. Bir daha bu konuyu açmadım.

"Yıllardır tanırım bu adamı, daha çözemedim," dedi Ergin. "Bir yere gelir, durur her zaman. Onun bildiğini çok az insan bilir. Konu açılır, bakarım gözlerine konuşsun diye. Bilip bilmeden konuşanları sustursun isterim. Susar. Kaygıyla bakar. Yalnız kalınca sorarım neden sustuğunu. Aynı kaygıyla bakar. Beni de susturur."

"Bana da yapıyor bunu. Susarak susturuyor. İçinden neler geçiriyor öyle merak ediyorum ki."

Aklım Ergin'in söylediği bir şeye takılmıştı.

"'Yalnızım, diye başımın etini yedi,' dedin. O zamanlar daha mı konuşkandı?"

"Yok canım! Lafın gelişi öyle dedim. Keşke öyle olsa... O zaman da susarak yedi başımın etini."

Ben de yıllardır yalnızdım, o karşıma çıkana kadar. Ben de susmuştum. Arkadaşlarımı düşündüm; onların arasında da, benim için kaygılananlar var mıydı?

"Sen daha iyi bilirsin," dedi, "kadınlar böyle gizemli adamları daha çekici bulurlar, ama Selçuk kadar kapalı da çekilmezdir sanırım."

Gülümsedim. Selçuk çekilmezdi ha! İçimin ona akma isteğiyle nasıl dolduğunu anlatamazdım Ergin'e, an-

latmadım. Nerede olduğumuzu unutup ona sarılmamak için kendimi nasıl engellediğimi, sakalları yanaklarımı çizsin diye tutuştüğümü, hiçbirini anlatmadım.

“Benim için çok çekici,” diyebildim sadece. Utandım söyler söylemez. Yüzüm alevlendi. Ergin başını çevirdi, daha fazla utanmayayım diye. Hiç de karşısındakini yargılayacak birisine benzemiyordu. Kibardı. Selçuk gibi. O an kafama dank etti, işi gücü olmasını Ergin’in, kibarlığından oturup kalmıştı belki de benimle.

Aynı anda, “İşim yok,” dedi, “ama senin varsa kalkabiliriz.”

“Benim de yok.”

Sıkıştığı zamanlarda insanın aklına neler geliyor böyle? Nereden bulup çıkarıyoruz içimizi acıtacak şeyleri? Belki de Selçuk’un kimselere açmadığı, Ergin’in bile bilmediği bir sevgilisi vardı. Yasak bir aşk belki. Ya da ne bileyim kendisinden yaşlı bir kadın? Ergin’i soru yağmuruna tutmak istemiyordum. Belki tutması gereken sırlar vardı, sorsam da söylemezdi.

Kafamdaki soruları açamasam da hoşnuttum Ergin’e rastlamış olmaktan. Selçuk’tan konuşmak iyi gelmişti. Derler ya, insan insanın zehrini alır diye, doğruymuş.

“Benim anlamadığım bir şey var,” dedi. Soru sorma sırası Ergin’deydi. “Peki bu adam bu haliyle nasıl girdi senin hayatına?”

Nasıl tanıştığımızı kısaca anlattım.

“İlk zamanlar o da beni arayıp bir yerlere davet ederdi. Sinemaya gider, bir yerde oturup bir şeyler içerdik. Sonra ne olduysa çekti kendisini. Belki ona âşık olmaya başladığımı sezdi, bundan korktu bir nedenle, ya da ne bileyim...”

“Tam Selçuk’a göre iş,” dedi Ergin. “Bir yere gelip durmak.”

“Nasıl?”

“Böyledir işte. Sonuna gitmez hiçbir zaman. Kendisini aşsa, içinde onu tutan her neyse, onu bir kenara itse, kimse tutamaz, alır yürür. Çok kızıyorum bazen.”

“Sahi sence onu böyle yapan ne?”

“Bazen kibirli olduğunu düşünüyorum. Sanki uzaydan gelmiş, biz dünyalının yapıp ettiklerini yapmaya mahkûm olduğu için mutsuz. Pasif direnişte. ‘Yapmam,’ diyor, ya da ‘bir yere kadar yaparım.’”

“Onun kibirli olduğunu sanmıyorum,” dedim. En yakın arkadaşı da olsa, kimsenin Selçuk hakkında kötü konuşmasına izin veremezdim.

“Tevazu olmadığı kesin, ama kibir mi ben de bilmiyorum.” Sinirlenmişti anlaşılan, ses tonu sertti.

“Tembel olmadığı kesin,” dedi. “Ondan bir şey iste, yorulmadan çalışır. Kendisine hayrı yok sadece. Tatile gitmez mesela. Geçen yaz ne kadar ısrar ettim, ikna edemedim. Yıllık izninde buralarda dolaştı durdu. İşe gitmemek beyefendiye yetiyormuş. Ötesi? Yok!”

Yıllardır bekliyordum Selçuk’u. Onu tanımadan beklemiştim. Karşıma çıktığı gün sezmiştim beklediğimin o olduğunu. Nasıl cıvıldamıştı her yanı. Arasa diye beklemiştim, aramıştı. Sonra açılmasını bekledim bir süre. O açılmayınca imalara başladım, nafile. Kırıyordu beni. Belki bilmeden, istemeden. Uzak durması daha fazla kırmamak içindi belki de. Bir akşam meyhanemsi bir yere gitmiştik. Çıkınca beni evine çağırır diye ummuştum. Beni evime bırakıp dönmüştü. Sonraki görüşmemizde küskünlüğümü hissettirmiştim, nedenini söylemeden. Anlamıştı bal gibi. Sorularını yanıtlamamış, susup durmuştu. İlk kez o gün tutmuştu elimi. İlk kez “canım” demişti.

“Böyle yapma canım, ne olur?” Belki elimi tutmasa, “canım” demese, bir daha aramazdım onu. Bırakırdım. Kendi dünyasında yaşasın dursun, derdim. Ama işte, tut-

tu elimi. Sıcacıktı. "Canım" dedi. "Bekle" demek istedi belki de. "Şimdi değil, ama çok da gecikmeden istediğin olacak," dedi bakışlarıyla. Ya da ben böyle kurdum. Ergin'i dinledikçe, o cümleyi başka türlü anlamaya başladım. "Burada dur, benim durduğum yerde dur," demek istemişti. Neden ama? Ne hakla?

Gözlerim doluverdi. Haksızlıktı bu bana. Yıllardır beklemiştım onu. Karşıma çıkınca nasıl sevinmişim. Ergin şaşırdı ağladığımı görünce. Kâğıt mendil uzattı.

"Böyle yapma canım," dedi. Ya da bana öyle geldi.

DÜĞÜN BİRAHANESİ

Düğün salonunun bitişiğindeki birahane bütün kravatlar gevşemiş, bütün sırtlar ter içinde, bütün yüzler tıraşlıydı. Bu mahalle arası birahanesi için fazla şıktı herkes. Ter damlaları hiçbir engelle karşılaşmadan rahatça akıyordu suratlardan. Bira bardakları da terlemişti; bütün masalar ıslaktı. Duvardaki sararmış manzara resmi bile... Tezgâhın arkasındaki ahşap kaplama da terlemişti sanki, sarı lekelerle doluydu. Camdaki pervane hava değil, yıllardır üzerine biriken kiri salıyordu içeriye. Düğün salonundan değil de, sokaktan gelmiş olsak, bir de gürültü çarpardı yüzümüze. Neyse ki içeride kulaklarımız gürültüye alışmıştı; herkesin konuşuyor olmasını yadırgamadık. Kalabalık iki masa arasındaki iki kişilik masaya çöküverdik. Gülümsedim.

“Akıllıca bir fikir, düğün salonunun dibine birahane yapmaları,” dedim. Akın, düğün salonunun sıcaklığını soğuk biranın dengelediğini düşündüğümü sanmış.

“Hayır,” dedim, “burası gelinin eski sevgilisinin efkârını dengelemek için düşünülmüş olmalı.”

Akın başka bir neden buldu. Düğünlerde dedikodu-yu yalnızca kadınların yaptığını mı sanıyordum? Erkekler de burada konuşacaktı “karşı tarafın” pespayeliğini. Arkamızdaki kalabalık masadan gelen seslere kulak ka-

bartınca, ikimizin de yanıldığını anladık. Partilerden konuşuyor, bilmem hangi büyük zatın kulaklarını çınlatıyorlardı. Geçenlerde buraya gelmişmiş, kalın sesli birisi adamı övüyor, "Buraya kadar geldi," diyordu şaşkınlık ve hayranlıkla; daha yaşlı bir ses, "Bırak bunları, kimin işine yaradı bugüne dek, kimi işe aldı, kime hayrı dokundu?" diye soruyordu.

İlk yudumlarımızı alınca kendi masamıza döndük, kendi terimize, kendi sesimize.

"Sıkıldın mı?" diye sordu Akın.

"Yok canım, değişiklik oldu işte."

Akın'ın bir akrabasının düğünü vardı bitişikteki salonda. Sabahtan aramış, gitmezse çok ayıp olacağını, ama tek başına giderse de sıkıntıdan patlayacağını söylemişti. Naz etmeden kabul etmiştim, uzun yaz akşamlarında yapacak hiçbir işim gücüm yoktu nasılsa. Aklıma lisedeyken arkadaşlarla laf olsun diye gittiğimiz düğünler gelmişti. Belediye parkının yanındaki salondan gelen sesler artınca, parkın yerlerini çekirdek kabuğuyla doldurma işini bırakır, salona girerdik. Limonata içer, şansımız varsa pasta yerdik. Eğlenir miydik? Sanmıyorum, hiçbir şeyin bizi eğlendiremeyeceğini düşündüğümüz bir yerde ve yaşıydık. Yine de bu küçük kaçamağı ak-satmazdık. Şehir bize o kadar küçük gelirdi ki bu küçücük değişikliği önemserdik.

Akın'ın annesi salonda beni görünce, tatlı tatlı bakmış, Akın'a, "Sen kendi akrabalarının düğününe gitmezsin, bak bu çocuk hemen gelivermiş," demişti. Evlenen çifti tanıdığımı sanmış olmalıydı. Akın bana dönüp kafasını iki yana sallamış, sözcüklere dökmeden, "Annem işte," demişti. "Ben çağırdığım için geldi," diyebilecekken, annesinin damarına basmak istercesine, "Ben de onun akrabalarının düğünlerini kaçırmam," demişti.

Akın bir an önce evlenenleri kutlamak, aldığı çeyrek

altını takıp çıkmak istiyordu. O takı kuyruğunda beklerken ben de masadakilerle sohbet etmiştim. Akın'ın babasıyla piyasalardan konuşmuş, ticaretle uğraşan herkes gibi dert yanmıştık her şeyden. Akın'ın ne zaman büyüüp kocaman bir kız olduğunu anlamadığım kız kardeşine takılmış, "Darısı başına," demiştim. Altta kalır mı, "Oooo," demişti, "sırada ağbim var, sen varsın."

"Bizi beklersen yandın." Hafize Teyze'nin duyacağını bilsem söylemezdim bunu.

"Neden öyle diyorsun oğlum? Askerliğinizi yaptınız, tahsillisiniz, işiniz gücünüz var."

Üniversiteye başladığımız günlerden bu yana evlerine gidip gelmiş olmamın yarattığı samimiyetle göz kırpıp, "Belki de burada birisini beğenirsin," diye eklemişti.

Utanmışım. Süslenip püslenip düğüne gelmiş olan kızların hepsine şöyle bir bakmıştım otururken, bunu mu görmüştü yoksa?

"Olursa söyle ha," dedi Hafize Teyze. "Hemencecik hallederim. Senden iyisini mi bulacaklar?"

Emin Amca yardımına yetişmiş, "Aman be kadın, bunlar öyle görüp beğenerek evlenirler mi hiç?" demişti. Hafize Teyze'ye mi bize mi kızdığı belli değildi.

"Bilir bilmez konuşma," diye çıkıştı Hafize Teyze; "gezip tozarlar, sonra annelerinin bulduklarıyla evlenirler."

Tartışmanın daha da tatsızlaşmaması için şaka yapmaya kalktım. "Akın benden bir yaş büyük teyzeciğim, sırasını almayayım," dedim. Aksi gibi Akın işini bitirip gelmiş o sıra. Göz göze gelince ürktüm bakışlarından. Öfkeyle bakıyordu gözlerimin içine, içinden "İyi halt yedin," dediğini düşündüm. Gözlerimi ondan kaçırıp Hafize Teyze'ye baktım. Yaptığım münasebetsiz şaka, ana oğulda aynı öfkeli bakışlara neden olmuştu. O da benzer bir öfkeyle oğluna bakıyordu. Neyse ki Akın'ın öfkesi hemen geçti; çattığı kaşlar gevşedi. Annesinin bakışlarını

umursamadığını duyurmaya çalışan bir sesle, "Benden bu kadar, biz yan tarafta biraz hava alalım, yoksa boğulacağız," deyip kolumdan sürükledi beni. Derin birer soluk aldık dışarı çıkınca. Bitişikteki birahaneyi de o zaman fark ettim zaten.

İlk biraları süratle bitirmiş, azıcık gevşemiştik; birahane ahalisinden farkımız kalmamıştı. Ter içindeydik. Akın arada birileriyle selamlaşıyordu. Belki kim olduklarını sormamı bekliyordu, bense hiç merak etmiyordum kim olduklarını. Konuşmadık bir süre. Arka masaya da kulak kabartmadık, aklımızdan geçenleri de paylaşmadık. İkimiz de şikâyetçi değildik masamızdaki sessizlikten.

Sessizliği masamıza yaklaşan yirmili yaşlardaki genç bozdu. Akın Ağbi'siyle öpüştüler, benimle tanıştı. Gelinin ağbisiymiş. Akın'ın bizimle bir bira içme teklifini ikiletmedi. Oturur oturmaz heyecanla bir şeyler anlatmaya başladı. Memleketten dayısı gelmişmiş, kalkıp damadın ailesini araştıracağı tutmuş adamcağızın. Bir de ne öğrensin? Meğer damadın babasının iki ayrı metresi varmış.

"Düşünebiliyor musun, Akın Ağbi," dedi, "iki ayrı metresi varmış."

"İki ayrı metres"i öyle bir vurguyla söyledi ki az kal-sın boş bulunup, "Bir tane olsa sorun olmayacaktı sanırım," diyecektim, tuttum çenemi.

Oğlan anlatmayı sürdürdü. Bu evliliğe aracı olan akrabalarını aramış, veryansın etmiş, "Bize layık gördüğünüz adam bu mu?" diye çıkmış. Aracı da, "Merak etmeyin," demiş, "ben damada kefilim, pırlanta gibi çocuktur."

Akın öfkeleniverdi birden, yüzüne karşı sövdü oğlanın. Akrabalığın verdiği bir teklifsizlik olmalıydı aralarında.

"Zamanında sen araştırsaydın ya, dangalak!" dedi. "Düğüne bir gün kala dayın mı fark etmeliydi bu işi? Hem size ne babasının yediği haltlardan..."

"Akın Ağbi varma üzerime," dedi oğlan, "zaten kafam bozuk."

Akın kafasını kırmakla tehdit etti oğlanı, ama sesi yumuşaktı bu kez. Oğlan sırtıttı; dişleri, "Kırsan kır Akın Ağbi," diyordu sanki. Az sonra da izin isteyip kalktı.

"Çok sert konuştun," dedim.

"Az bile söyledim."

"'Kız sevmiştir oğlanı,' falan deseydin."

"Aman," dedi, "o daha fena. Bizim ailede severek evlenen kızların hepsi mutsuz."

Arada sırada şiir yazan, bu yaşında vapura binip karşıya geçtiği günler çocuk gibi sevinen, "Burası var ya, deniz seviyesindeki en güzel şehir," gibisinden veciz sözler söyleyen arkadaşımın aile meselelerindeki sertliğini yadırgamıştım. Bunu söyleyebilecek kadar yakındık.

"Deli ediyorlar beni," dedi. "Topu birden deli ediyor. Akşamları eve geliyorum, birileri oluyor. Ne konuşmalar başlıyor sonra. Ev de küçük biliyorsun, kaçacak yer yok. Olsa da kaçamazsın ya, evin büyük çocuğuyuz. Anam babam küsüverir misafire kötü davrandım diye. Ama bir gün bağıracağım yüzlerine. 'Dedikoducu böcek sürüleri' diyeceğim, ama bakalım ne zaman?"

Gülümsedim.

"Az bile söyledim," dedi. "Nasıl da düğün günü kavga çıkmaz. Haksız da değilim. Keşke biraz daha yükleneydim. Birileri daha karışaydı söze. Topuna söveydim."

"Pişman olurdun yarın."

"Olmazdım yahu. Bir de 'Dayının metresi olmamış mı hiç?' demeliydim, küfürden sonra."

Daha söylenirdi üzerine varsaydım, ama Akın'ın bir cümlesine gitmişti aklım. Severek evlenenlerin mutsuzluğuna. Nicedir aklıma takılan, Akın'a bile açmadığım sıkıntımı anlatmaya başladım.

"Ayşe de mutsuzmuş," dedim.

"Hangi Ayşe?" diye sordu. Bir an düşünse, sormazdı, ama öfkesi dinmemişti daha, akıllı hâlâ akrabalarında olmalıydı.

"Hangisi olacak? Eski yengen."

"Hadi be!"

"Ya... Turgut anlattı geçende. Ayşe'nin ablası Turgut'un eşinin arkadaşıdır. O anlatmış. Hiç iyi değilmiş kocasıyla arası."

"Yapma ya... Neden? Seni mi unutamamış?"

"Dalga geçme. O köprüden çok su aktı. Hatırlasana giderken ne kadar kararlıydı."

"Kızlar her zaman kararlı, oğlum, biz kararsızız..."

"O da doğru ya... Üzüldüm duyunca. Pişmanlık mı çöktü ne üzerime? Hani, dedim benimle evlense..."

"Sen olurdun o zaman mutsuzluk nedeni"

"Onu da olduk zamanında. Onu da olduk."

Ne olursa olsun, bu birahane gelinlerin eski sevgilerinin efkârı için yapılmıştı düğün salonunun dibine. O akşamki gelin bir başka gelin de olsa...

"Neymiş sorunları?"

"Onu anlatmamış Ayşe. Ama anlaşılan adam iyi davranmıyormuş kıza."

"İçkici miymiş?"

Kahkahamı tutamadım o an. "Bunun sorulacağı en son yer burası," dedim, bardağımı onunkine hafifçe dokundurup kocaman bir yudum aldım.

"Biz iyiyiz," dedi Akın, "kimsenin hayatını karartmadık."

"Sen öyle san," dedim.

"Lan oğlum, yoksa..." dedi, ama arkasını getirmede. Şakalaşmaya hazır, neşeli, fırlama bakışı dondu kaldı. Ne gördüyse yüzümde?

KAR KARANLIĞI

Sıvasız, çatıları örtülmemiş, tepelerinden demir filizleri fışkıran binaların arasında adres arıyordu. Çantasını taşıdığı eli soğuktan buz kesmiş, kıpkırmızı olmuş, yine de çantasını öbür eline almamış, üşüyen elini kabanının cebine sokmamıştı. 125 numaralı sokağı sorabileceği kimseler yoktu caddede. Yanından yöresinden insanlar geçiyordu geçmesine, ama onlara sormak istemiyor, kâğıt mendil, çakmak, piyango bileti satan bir adam, ya da içeride sıkılıp hava almak için dükkânının önüne çıkmış bir esnaf arıyordu gözleri. Yağarken bile beyaz değildi kar; yere düştüğü an çamura dönüyordu. Kim niye çıksın dükkân önüne? Şehrin başka köşelerinde kar aydınlığında her şey güzelleşirken bu caddede her şey çirkinleşiyordu. Beşinci dükkândan içeri girip sormaya karar verdi. İçeri girmeden nefesi düzeline kadar durup vitrine baktı. Beyaz eşya dükkânıydı, tabelada böyle yazıyordu. Ne var ki, "Ahmet Aktepe ve ortakları", sadece beyaz eşya satarak geçinemeyeceklerini anlamış, çekyat, zigon, koltuk takımı gibi şeyler de satarak insanların yuva kurmalarının tek adresi olmaya karar vermişlerdi anlaşılan.

İçeride kendi yaşlarında biri vardı. "Buyrun," dedi, "nasıl yardımcı olabilirim?"

“Ahmet Bey’e bakmıştım,” dedi. Kendisi de şaşır-
kurduğu cümleye. Ahmet Bey bu adamsa ne diyecekti ki?

“Babam yok, ben yardımcı olayım.” Patronun oğlu-
du demek, ya da geleceğin patronu.

“Bir yer arıyorum da, ‘Cadde üstünde Ahmet Bey’in
dükkânını rahatça bulursun, ona sor o gösterir,’ dediler.”

Ortalık karışır mıydı bu minik yalanla?

“Neresini arıyorsunuz? Belki ben de biliyordumdur.”

“Beyazgül Tekstil.” Bu yalan değildi. Beyazgül Tek-
stil’in çalıştığı ajansa borcu vardı. Ödemeyi alabilmek
için en sonunda birini göndermeye karar vermişlerdi.
Adamın kendi kendine ödeyeceği yoktu. Patronuna çok
iş olmadığını, gidebileceğini söylediğinde adam şaşır-
mıştı. Ajanstaki konumu da belirsizdi zaten. Bir de tah-
silata baksa ne olurdu?

“Adres söylediler mi?”

“125. Sokak diye geçiyor sanırım.”

“Yandaki sokak 137. Sırayla devam eder. Camiye
doğru olmalı 125. Sokak.”

Adresi öğrenmişti, ama Ahmet Bey’in oğlu çalan te-
lefone bakınca hemen çıkmadı dışarıya. Ellerini tüpgazlı
sobaya doğru tutarak dükkâna göz gezdirdi.

Bu sıvasız evleri buradan aldıkları eşyayla güzelleş-
tirmeye çalışıyor olmalıydı insanlar. İçerideki koltuk ta-
kımlarını bir evin içinde düşündü. Aklına ilk gelen “kas-
vet” sözcüğü oldu. Yine de bunları alanlar eşyayı yerleş-
tirdiklerinde mutlulukla bakacaklardı. Mutlulukları du-
varlardan yağmur sularının sızmasıyla çatırdamaya baş-
layacaktı. Kadın, kocasının sigarasını düşürüp çekyatın
kumaşında küçük bir delik açtığında evden soğumaya
başlayacak, adam da, karısının sevişirken yatak odasının
perdelerinin kirlendiğini söylediği gün anlayacaktı bu
işin yürümeyeceğini. Yine de bu koltuk takımında misa-
fir ağırlayacaklar, şu dolaba yerleştirdikleri bardaklarla

ay sunacaklardı. Bir adı vardı o dolabın ama anımsayamadı o an. ekyat oturma odasında duracaktı, yatıya gelenler orada yatacaktı. Misafir yokken o odada sürecekti yaşamları. Çocukları olacaktı, en az üç tane. Adam akşamları ya kahveye çıkacaktı, ya meyhaneye. Ramazanları da teraviye... Yaşlandıklarını yemek masasının gittikçe daha zor açılır olmasından anlayacaklardı.

Ahmet Bey'in oğlunun konuşması bitmişti. Teşekkür edip elini uzattı. Karşısındakinin beklemediği bir şeydi adres soran adamla el sıkışmak, şaşırdı; "Rica ederim," dedi. Kapıdan çıkanın, "Hayırlı işler," dediğiniyse duymadı.

Dışarının soğuşu yüzünü kesti. Kabanının yakasını kaldırırken gülümsedi. Ahmet Bey'le oğlunun bu tuhaf adamı nasıl konuşacaklarını düşündü. Ahmet Bey ismini kimin verdiğini sormadığı için kızarmıydı acaba? "Ahmet Aktepe ve ortakları"nın dükkânında aklına gelenleri anımsayınca iç çekti. Günlerdir sersem gibiydi. Bu tahsilat işini de kapalı yerlerde duramadığı için istemişti zaten. Sevgilisi onu bırakıp gitmeseydi, ne kadar sürerdi ki ev eşyası bakmaya başlamaları? Belki Ahmet Bey'in satıklarından daha estetik bir koltuk takımları olurdu, misafir yokken de otururlardı o takımda, ama koltuk takımıydı sonuçta.

Ayrıldıklarını söylediği zaman Ali İhsan'ın yaptığı yorum geldi aklına. Yanılıyordu Ali İhsan; sevgilisi evlenme teklif etmediği için gitmemiştir. Ali İhsan da kendisinden beklenmedik şeyler yumurtlamaya bayılırdı. Annesi ya da babası konuşuyor sanmıştı Ali İhsan'ı dinlerken. Nasıl da kızmıştı kaç yıllık arkadaşına. Belli etmemiş, dilinin ucuna gelen, "Babalarına benzeyenler dünyasına sen de katıldın demek," cümlesini yutmuştu. Nasıl da ifrit oluyordu buna. Özgür düşünceli bildiği adamlardan gün geliyor, saçma sapan şeyler duyuyordu. Bir yerden sonra babalarının, analarının ağzıyla konuşmaya

başlıyorlardı. Okudukları, yaşadıkları boşunaydı insanların. Hele o yeni evli kadınların edaları! Her şey birdenbire oluyordu. Saçları başları yaptırmalar, seslerindeki o kendine güven, dillere yerleşiveren “canım”lar... “Canları çıkmassın,” diye geçirdi içinden. İçine dolan öfkeye şaşırıldı. Kendisi de babasına benzemeye başlamış mıydı yoksa? Onun için de, “ters bir adam” diyorlar mıydı arkasından? Sevgilisinin, yok, eski sevgilisinin, birkaç ay önce, “Neden suratın ekşi bugünlerde?” diye sorduğunu anımsadı. Ne yanıt vermişti? “Yorgunluktandır,” demiş olabildi. Yorgunluktan mıydı sahiden? Ya da neyin yorgunluğuydu bu? Ali İhsan olsa, “Oğlum, metaller bile yoruluyor, bilmiyor musun?” derdi.

Ali İhsan’ın haklı olabileceğini düşündü ilk kez. Ama bilmediği şeyler vardı. Ona başka bir erkeğin varlığından söz etmemiştir. Utanmıştı; kızı değil kendisini korumuştı bundan söz etmeyerek. Başkalarıyla dedikodu yapmazdı, bundan emindi. “Bu bir sır” dediği hiçbir şeyi başkalarına söylemezdi Ali İhsan. Yine de bilmesini istememiştir. Kendisi bile bilmemeliydi belki de... Ali İhsan’ın haklı olabileceğini düşündü bir kez daha. Belki de bu yeni adamın sevgilisine çekici gelen yanı evlenebileceği birisi olmasıydı. Ne iş yaptığını bile bilmediği, bir kez gördüğü adamın neye benzediğini düşündü. Takım elbise giymeyi seven, her sabah tıraş olan biri miydi? Tam tersine, geleceğe ilişkin hiçbir umut vaat etmeyenlerden miydi yoksa? Kendi durumunu düşündü. Arada bir yerdeydi. Ne takım elbise adamları ne de uçuk tipleri seven kızlara bir şey ifade ettiğini düşündü. Bir taraf için uçuk, öbür taraf için fazla düzen adamıydı. Sevgilisi de kendisi gibiydi; hep böyle düşünmüştü. Sevgilisi bu arada kalmışlıktan bıkmıştı anlaşılan; ağır basan yanın hangisi olduğuna karar verip hayat çizgisini değiştirmişti. Durdu eline baktı. Hangisiydi hayat çizgisi? Şu kırık kırık olan mı?

Durunca fark etti. 125. Sokağı çoktan geçmişti. Hızla geri döndü. Beyazgül Tekstil'i bulup parayı almalıydı. Böylece geciken maaşının tamamını olmasa da bir kısmını alabilir, akşama Ali İhsan'ı kandırırsa, bir yerlere içmeye gidebilirlerdi. Beyazgül Tekstil'in sahibi yoktu dükkânda. "Yarım saate gelir, buyrun bekleyin," demişti tezgâhtar kız. On yedi on sekiz yaşlarında bir kızdı. Yay şeklinde, incecik, ama bir zamanlar oldukça kalın olduğu anlaşılan kaşları vardı. Sabah evden erken çıkmış, burada da kaşlarını almaya fırsat bulamamış olmalıydı. Ya da sevgilisi beğenmemişti ince kaşları, kız da yeniden uzamasını bekliyordu, gün boyu aynaya bakmadan. Babası da kızmış olabilirdi. "Orospu mu olacaksın?" deyip bir de tokat atmıştı belki de.

"Kendi imalatınız mı bunlar?" diye sordu kıza. Yanıtını biliyordu aslında. Giysilerin etiketlerini baskıya hazırlayan kendisiydi. Beyaz bir gül yanında eğik harflerle "Beyazgül" yazısı.

"Evet. Arka sokakta atölyemiz var."

"Nasıl işler?"

"Piyasanın durumu işte."

Herkesin dilindeydi bu "piyasa". Yedisindeki çocuklar bile yakında gazoz kapaklarını duvar kenarlarında gezdirirken birbirlerine piyasadan söz edeceklerdi. Piyasa kötü olduğu için kapakların eskisi gibi sağlam yapılmadığından, üretici firmaların ucuza getirmek için tenekenin ayarını düşürüp durduklarından söz edeceklerdi.

"Ayakta kalanlar şanslı," dedi. Hem kızla konuşmak istiyordu, hem de bugün para alıp alamayacağı sorusuna yanıt arıyordu.

"Haklısınız."

"İşten çıkartılanlar oldu mu?"

"Olmaz mı?" Kızın konuşası yoktu. Sustu, çalan radyoyu dinledi bir süre kızla birlikte. Bir kadının ağlarcası-

na söylediği ayrılık şarkısı hoşuna gitti. Şarkıcı kendisini terk eden adama söylemediğini bırakmıyordu. Sessizce oturdukları o son akşam geldi aklına. Soğuk bir kafeteryada çay üstüne çay içmişlerdi. Sevgilisine öbür adamı sorana kadar neredeyse hiç konuşmamışlardı. Utana sıkıla sormuştu. Sevgilisi, adamın ilgisini çektiğini söylemişti. Sahi nasıl söylemişti bunu? Anımsamıyordu. Şaşırdı, o pek övündüğü belleği o konuşmayı silmişti anlaşılan. “İlgimi çekiyor,” dememişti, ama ne demişti? Biraz zorlayınca anımsadı. Önceki gün birlikte sinemaya gittiklerini söylemişti. Çıkınca da bir yerde oturup bir şeyler içtiklerini. Bu kadarı yetmişti. Masum bir arkadaşlık olmadığını sevgilisinin konuşurken zorlanmasından anlamıştı.

“Peki ya biz?” demek istemiş, ama gurur mu, umut mu, artık neyse, bir şeyler dilini bağlamıştı. Neyse ki sevgilisi soruyu gözlerinden sezmiş, elini yanağında arkadaşça gezdirmişti. Hepsi buydu. Tezgâhtar kıza bunları anlatmak, “Sizce biz ayrıldık mı?” diye sormak istedi. Beklediği kızın, “Sizin gibi birisini nasıl terk eder?” demesiydi. “Onun gibi biri” nasıl bir şeyse? Bu kıza bir şey der miydi ki onun gibi biri? Tersini düşündü. Bu kız ona bir şey der miydi? Bakamadı kıza yeniden, başını çevirip buğulanan camın ardında bir şeyler seçmeye çalıştı. Utanmıştı aklına gelenlerden; daha doğrusu aklına gelenlerin sezilmesinden.

Beyazgül Tekstil’in sahibi onun camdan dışarı bakmasını bekliyormuş gibi giriverdi içeri. Kendisini tanıtınca adamın yüzü asıldı. Kıza dönüp çay söylemesini istedi. Soğuktan konuştular bir süre.

“İnanır mısınız,” dedi, “ben de tahsilata kendim gittim, ama kimsede para yok bugünlerde. Elim boş döndüm.”

“İnanırım,” dedi.

“Yoruldunuz da buraya kadar.”

Sustu. Çok bir para değildi ki alacağı. Adama, "Hiçbir şey ödeyemez misiniz?" demek istedi. Olsa öder diye düşündü. Yine de sordu. Çıkmayan candan umudu kesmemek gerekiyordu. Adam kalktı yazarkasanın çekmesini açtı. Yüzünü buruşturdu.

"Maalesef," dedi.

Dışarıda kar daha da artmıştı. Otobüs durağına doğru yürüdü. Gelen üçüncü otobüste boş yer olup olmayacağı konusunda kendisiyle bahse girdi.

“YA ALKOL OLMASAYDI”

“Yarısını atıyor bu Erzincanlı balıkçılar,” der, kendisi temizlerdi balıkları. Rakı kadehinin kenarları pul pul olur ışıldardı. Sofraya oturmadan çakırkeyif olurduk. Bana peynir falan çıkartır, kendisi ilk balık pişene kadar ağzına bir şey koymazdı.

Balık dendi mi, istavritle hamsiden başkasını istemediğim için her seferinde aşağılardı beni. Yine de kırmaz, biraz da istavrit kızartırdı. Bir yandan da şehvetle anlatırdı, hangi balığın ne zaman yeneceğini, nasıl pişirileceğini. Şaşkınlıkla seyrederdim saatlerce mutfakta balıkları hazırlayışını. “Bunu tutanlar senin kadar yorulmuyordur,” diye takılırdım. “Bak,” derdi hemen, “bir gün de balığa çıkalım seninle, tutar tutmaz pişirip yiyelim. Onun da tadı ayrıdır.” Saatlerce elde olta denizden balık çıkmasını beklemenin benim işim olmadığını söylerdim. Öfkelenir, söylenmeye başlardı. Ne tembelliğim kalırdı, ne sinamekiliğim.

Böyle zamanlarda Aytül korurdu beni. “Herkes senin gibi deli mi?” derken sesinde kocasına duyduğu hayranlık cıvıldardı bir yandan. Sema’dan hiçbir zaman duymadığım bu cıvıltıyı kuskanırdım. Sema da, hayrandı doğrusu Sezai’ye; “Salatayı sen hazırla bari yardım et adama,” derdi bakışlarıyla. Yürümeyeceği belliydi Se-

ma'yla. Kavgasız dövüşsüz ayrıldıktan sonra onu bir akşam yemeğe çağırıp ağırlamıştım yeni taşındığım bekâr evimde. O akşam bile benden çok Sema yorulmuştu mutfakta. Evli olduğumuz zamanlardaki gibi söylenmemiş, başını sallayıp gülüp durmuştu. "Sana nasıl dayandım ben bunca sene," demişti. Tuhaf bir akşamdı. Boşanmamızı kutluyorduk. Son zamanlardaki bütün tartışmalarımızı unutmuştuk ikimiz de. İlk zamanlarımızdan konuşmuştuk, birlikte çıktığımız tatillerden, şundan bundan... Bir ara kanım kaynamış sarılmıştım. Aklımdan son bir kez sevişebileceğimiz geçiyordu. Sema'ysa aklımdan geçeni sezmiş, gülerek itmişti beni. "Ellerin soğan kokuyor," demişti. Kahkahalarla gülmüştük. Pek görüşmemiştik o akşamdan sonra. Arada telefon açar hatırlarım sorar. Bu konuşmalardan birinde evlenmeye karar verdiğini söyleyince, en çok evleneceği adamın mutfakta yetenekli olup olmadığını merak etmiştim. Tabii, bir de elleri soğan kokan biriyle sevişip sevişemeyeceğini...

Ortak bir arkadaşımızdan Sezai'yle Aytül'ün boşanacaklarını duyduğumda inanmadım. Tanıdığım en uyumlu çift de boşanıyordu demek. Bana, "Bir evliliği bile yürütemedin," diyen herkese içimden gülmüş, "Onlar da boşanıyorsa, alın başınıza çalın evliliklerinizi," demiştim. İkisini de uzun süredir görmemiştim. Arayıp konuşmaya karar verdim. Ne de olsa deneyimli bir duldum; neden boşandıklarını da merak ediyordum doğrusu.

Dışarıda bir yerlere gitmeyi sevmeyen Sezai'nin, "Fasıl'da buluşuruz," demesine mim koydum. Onu dışarı götüremediğim günlerde, evde oturup içmenin faziletleri üzerine verdiği söylevleri anımsadım. "Ev manyağısınız" diyerek takılırdım onlara. Görüşmelerimiz de bu yüzden seyrelmişti. Bana ev içleri, o ikisine dışarı batıyordu. Kimselerle görüşmediklerini söylemişlerdi bir keresinde. Şikâyetçiye benzemiyorlardı bundan. Yalnızca

Aytül, insanların her şeyde bir karşılık beklēmelerinden bunaldığını söylemişti.

"Bizim ev her zaman, herkese açık, ama her gelen bizim de onlara 'iade-i ziyaret'e gitmemizi bekliyor," demişti. Kendi sözleriyle dolduruşa gelip sesini yükseltmişti ardından. "Ne bu ya? Arkadaş mıyız, diplomatik misyon şefi miyiz, anlamadım!"

Sezai Aytül'e o akşam, "Şefim, büyükelçim" diye takılmıştı sürekli.

Onları yalnız bıraktığını düşündüm. İki kişilik bir dünyaya kapanmışlardı. Hoşnutlardı o zaman, sonradan değişmiş olmalıydı bir şeyler.

Sarılp öpüştükten sonra, "Merhaba," demeden, "Boşanıyormuşsunuz," dedim. Sezai başını salladı. Elleriyle çenesini sıvazladı.

"Hadi ben boşandım, boşanırmı da... Size ne oluyor birader?" dedim.

"Olmuyor," dedi.

"Çocuk mu olmuyor?" diye sordum.

"Cık" etti dişlerinin arasında dili.

Onun anlatmasını beklemediğime pişman oldum. O soruyu sorduktan sonra da, havadan sudan, yaklaşan savaştan, piyasalardan konuşamazdık ki. Sessizce rakılarımızı yudumladık bir süre. Garson rakının yanında ne istediğimizi sorduğunda, "Hamsi söyleyelim, sen seversin," dedi.

"Sen sevmezsin," dedim.

"Eskidendi," dedi, "artık yiyorum."

"Böyle yerlere de gelmezdin."

"Artık geliyorum."

"Ne oldu yahu?" diye sordum dayanamayıp. Sormadan anlatacağa benzemiyordu.

"Çok içiyorduk," dedi.

"Ne var bunda?" dedim, "herkes çok içiyor."

"Biz çok abarttık. Aytül de sever bilirsin içmeyi. Bir

arada olduk mu, dur durak bilmez olmuştuk.”

“Bu mu sebep?”

“Bu tabii ki. Başka türlü neden boşanayım Aytül'den?”

“Tedavi tedavi, aile terapisi...” diyecek oldum.

“Tedavisi bu işte. Ayrıldık.”

Ensemi kaşıdım sıkıntıyla. Böyle bir boşanma nedeni duymamıştım.

“Aynılınca az mı içeceksiniz?”

“Onu bilmem, ama o olmayınca ben eskisi gibi içmiyorum.”

“Sizinkisi sosyal içicilik değil, çekirdek aile içiciliği anlaşılan,” dedim gülümseyerek. İkimiz de sosyoloji mezunu değil miydik; bu espriyi çeşitlendirebiliriz diye düşünmüştüm.

“Evet,” deyip kestirip attı. Konuşası, içesi, tavada unutulmuş benzeyen hamsilerden yiyesi yoktu. Benimle buluştuğuna da pişman gibiydi.

“Eeee,” dedi, “beni boşver, sende ne var ne yok?”

“Yeniden evlenmeyi düşünmeye başlamıştım seni görene dek.”

“Hadi ya,” dedi, ama ne sesinde ne yüzünde bu “Hadi ya”ya yakışan bir heyecan vardı.

“Öyle valla,” dedim. “Altı aydır beraber olduğum bir kız var.”

“İçer mi?” dedi.

“Likörcü kızlardan,” dedim. Güldü. Fakültedeyken kızları böyle sınıflandırırđık. Likörcü, biracı, rakıcı... Aytül rakıcılardanđı. Tam Sezai'ye göreğdi. Sema, olsa olsa biracı olurdu. Aklımdan geçenleri duymuş gibi:

“Aytül rakıcığdı,” dedi.

“Öyleğdi,” dedim.

“Onunla içmeye giderdik köprü altına. Gündüzden başlar, gece yarısına dek bana mısın demezdik.”

“Bilmem mi?”

"Bilirsin tabii. Kafalarımız kıyak mı kıyak kalkardık gecenin bir vakti, ellerimizde bira şişeleri, şu kutu bira denen metalsi içkiler icat edilmemişti o zamanlar, saatlerce yürürdük. Şiir okurduk ezberden."

"*Ya alkol olmasaydı. Bir uzun bardaklarımız vardı,*" dedim gülümseyerek. En sevdiğimiz dizeydi. Sezai de gülümsedi.

"Olmasaydı da severdim Aytül'ü. Ama oldu işte."

"Sahi, sormadım ya. O ne yapıyor?"

"Babasının yanına gitti. Hava değişikliğine sığındı."

"Görüşüyor musunuz?"

"'Beni arama,' dedi, ben de aramıyorum."

Kafama o an dank etti. Belki de içkiyi bırakmıştı Sezai. Yoksa yeniden başlamasına mı neden oluyordum çocuğun.

"İnanır mısın, o yokken içmek gelmiyor içimden," dedi.

"İyi," dedim.

"Ama bir şey yapmak da gelmiyor içimden."

"Bu kötü," dedim. "Bir şeyler bulsan yapacak. Spor mıpor..."

"Çocuk musun?" dedi. "Bunlar çor çocuk işi. Bilmek lazım bunlarla oylanmak için. Bir dolu şeyi unutmak lazım ya da..."

"Unutanlar az değil," dedim. "Bak bana, yeniden evlenmeyi bile düşünüyorum."

"Seninkisi de bilip bilmezden gelmek değil mi? Bir yere kadar..."

"Bir yere kadar ne?"

"Öyle işte, bir yere kadar... Ya da öyle bir şey. Hem insan her şeyi unutamıyor."

Neydi ki unutamadığı? Soramadım. İkisi arasındaki bir şey miydi unutamadığı, yoksa çok eskilerde kalan bir şeyler mi yakıyordu içini?

"Bu sebeple ayrılılmaz ki birader," dedim. Sustu bir süre.

"Bence de olmaz... dı. Ama oldu. Hem de neler..."

"Ne oldu?"

"Boş ver," deyip kadehini kadehime vurdu. Acı mı acıydı bardakta ılıyan rakı.

"Böyle de rakı olmaz," dedim. Zorlamak olmazdı.

"Hıh," gibi bir şey çıktı ağzından. Elini "siktiret" gibisinden salladı. Gözlerini kıstı. Kırışıklıklarının arttığını düşündüm göz kenarlarında. Yaşlanmıştı. Ben farksız mıydım, saçsız tepemi ovaladım. Gülümsedim. Sezai kısık gözlerle çok uzaklara bakmayı sürdürdü bir süre.

Sustuk. Hesabı isteyene kadar, çevremizdekilere baktık konuşmadan. Meyhanenin önünde sarıldık birbirimize. Taksiye atlayıp sevgilimin yanına gideceğimi, onu da bırakabileceğimi söyledim. Gülümseyip omzuma vurdu, başımı okşadı.

"Onsuzken," dedi elini başımdan çekmeden. Sürdürmesini bekledim, kolunu tutup sıktım, sımsıkı.

"Geceleri..." dedi.

Başımı salladım, dudaklarımı büzdüm. Onu anladığımı hissettirmeye çalıştım, tam olarak anlamasam da. Bitirmedi başladığı cümleyi.

Daha önce hiç görmediğim kadar sarhoştı sanki. Ben de bir tuhaf olmuştum. Bizi böyle bir gören olsa, "Ne var bu kadar içecek," derdi.

"Bu sebeple ayrılmak olmaz Sezai," dedim bir kez daha.

"Oldu bile," dedi. Onun eli boynumda, benimki kolumdaydı hâlâ.

"Olmaz ağbi," dedim. Güldü. Acı bir şeydi o an gülmesi. Rakıdan da acı.

"Ben yürüyeceğim," deyip sırtını döndü, yürüdü.

AYAKKABI KUTULARI

Günlerdir yoldaydım. Bir dolu şehir gezmiştim; gezdim dedimse, çalıştığım firmanın o şehirdeki temsilcileriyle toplanıp karşılıklı raporlar alıp vermiş, anlatmam gerekenleri anlatmış, şikâyetleri dinlemiştim. Sağ olsunlar, işler bittikten sonra da yalnız bırakmamış, ağırlamışlardı beni. Bu yüzden sokakları, caddeleri gezip lokantalarında tek başıma yemek yemeye, bulabilirsem bir meyhanede iki tek atmaya pek fırsatım olmamıştı. Geceleri de, ya otobüste olmuştum, ya bir otel odasında. Günleri az uykuyla dinlenmeden geçirmeye alışmıştım. Bazı günler hareketlerimin yavaşladığını hissediyordum, zihnimin de; ama bu şehirlerin ritmi geldiğim yere göre ağır olsa gerek, bu yavaşlık işlerime engel olmuyordu.

Bu telaş benim seçimimdi. Cem'le Ayşin'in yaşadığı şehri en sona bırakabilmek, hafta sonunu orada geçirebilmek için yolu uzatmıştım. Geleceğimi haber vermek için açtığım telefonda Ayşin o sevimli çığlığı atmasa onlara uğramayı göze almazdım sanırım. O çığlıktan sonra, Cem'in ısrarına bile gerek kalmamıştı. "Birkaç gün kalırsın artık," deyince, "Müsaitseniz hafta sonuna denk getirebilirim," demiştim. Fakülte hayatım boyunca hemen her gün gördüğüm bu iki arkadaşımı on yıl var görmemişim. Yılbaşlarında, doğum günlerinde telefonlaşıyor-

duk, unutmazsak. Çocuklarının fotoğraflarını göndermişlerdi, bunun dışında pek yazışmamıştık. Bayram tebriklerini saymazsak.

Onları özlüyor olmalıydım. Durup dururken aklıma gelmelerinin başka anlamı olmasa gerek. Özlüyordum özlemesine, ama onlarla görüşmek için koşullarımı zorlamamıştım. Onların da zorladıkları söylenemezdi. Ben askerdeyken evlenmişler, düğünlerinde bile bulunamamıştım, oysa Cem'e sözüm vardı, şahidi olacaktım. Aileleri kıramamış, terhisimi beklememişlerdi. Defalarca özür dilemişti Cem. Kırılmamıştım oysa. Böylesine ufak tefek şeylere kırılmayacak kadar yakındık. Cemlerin öğrenci evinde babamların evinden çok kalmıştım son iki yıl. Kiraya katılmayı düşünecek kadar.

Ayşin'i Cem'den önce tanımıştım. Fakültenin ilk ayındaydık daha, kantinde sevdiğim bir şiir kitabını okuduğunu görünce, yanına gidip utana sıkıla o kitabı sevdiğimden söz etmiştim. Tuhaf, Cem'le nasıl tanıştığımızı anımsamıyorum. İlk yılın çekingenliğini atmaya başladığımız sıralar, on on beş kişilik bir arkadaş grubumuz oluşmuştu. Üçümüz de o gruptaydık. Anımsadıkça gülümsediğim bir şey var. Bir sabah Cem yanıma gelmiş, konuşmak istediğini söylemişti. Arka bahçede volta atmaya başlamıştık. O günlerde dernekte çatışmalar yeni başlıyordu. Cem'in bu konuda konuşacağını sanmıştım. Genellikle bunlar konuşulurdu arka bahçede. Yanılmışım. Söze nasıl başladığı hâlâ aklımda:

"Sabah ne fark ettim biliyor musun? Duştayken şarkı söylüyordum."

"Ne güzel," demiştim, "bahardandır."

"Bahardan değil. Ayşin'den," demiş, iki gün önce konuştuklarını, Ayşin'in de ondan hoşlandığını öğrenince sevinçten şarkılar söylemeye başladığını itiraf etmişti. İlk olarak bana söylüyordu bunu. Grubumuzun içinde Cem'

le ayrı bir yakınlığımız vardı, ama o an ilk önce bana söylemesinin nedeninin bu olmadığını düşünmüştüm. Benim de Ayşin'e ilgi duyduğumu düşünüyor, "Bak haberin olsun, bir yamuk yapma," demeye mi getiriyordu? Ayşin'i severdim, çok yakındık, hatta Cem'den hoşlandığını bile sezmiştim, belki de bunu sezdiğim için Ayşin'i olası sevgililerim arasında saymamıştım. Cem o sabah duraksamadan Ayşin'i anlatıp durmuştu. Belli ki kuşku yersizdi, aşkını anlatmak için beni yakın görmüştü. Ne kadar heyecanlıydı. Dersi mersi unutmuştu konuşurken. O yaşların ne tuhaf sıkıntıları olur. Birlikte olmalarının grubumuzun içerisinde bölücülük olarak algılanmasından çekiniyordu.

"Deli olma," demiştim, "arkadaşız diye rahip hayatı yaşayacak değiliz ya, hepimizin sevgilileri olacak."

Yine de bir süre bunun bilinmesini istemiyordu. Bir iki gün sonra topluca birahaneye giderken koluma girmiş, birahane de Ayşin'in yanına oturmak istemediğini söylemişti.

"Onun yanında oturursam herkes anlar," demişti.

"Tamam ayarlanız," demiştim, ama tam Ayşin'in yanına oturacakken muzırlığı tutmuş, Cem'e seslenmiştim:

"Sen böyle geç. Benim Ayhan'la konuşacaklarım var." Bakışını unutamam o an. Kızgın ve şaşkıncı, ama Ayşin'e yakın oturacağı için de hoşnut görünüyordu. Yine de bu olayı her anımsadığımızda, "Eşeksin sen," derdi.

Sonraki yıllarımızı unutamam. Onları özleyip durmam boşuna değil. Neredeyse dört yılı birlikte yaşadık. Ne çabuk geçti? Bitmez sandığımız yıllardı. Belki de o yılları özlüyorum. İnsan on sene görüşmez mi? İlk zamanlar birlikte tatil programları yapmış, ama gerçekleştirememiştik. Ya izinlerimiz denk düşmemişti, ya da tatile çıkacak param olmamıştı. Belki de çok istememiştik

bunu. Doğrusu, onların yanına gitmeye karar verdiğimde de içim çok rahat değildi. Sıkılmaktan korkuyordum. Onlardan sıkılırsam, o yıllar da değerini yitirebilirdi. İnsanın geçmişte de kalsa, anımsadıkça mutlu olduğu zamanlar olmalı. Onları da yitirirse her şey yaşanmamış gibi olmaz mı? Bir arkadaşım var; “Zaman iz bırakır mı?” diye sorar durur önüne gelene. Anlaşılan bırakıyordu, ama zamanla silinebiliyordu bu iz. Bazen üzerinden geçmek gerekiyordu.

Cemlerin şehrine yaklaşırken tedirginliğim artmaya başlamıştı. İki koca günü eskilerden konuşarak mı geçirecektik? Görmemeye çalıştığım bir gerilim olacaktı evde. Benden kaynaklanmayan, yıllar içinde aralarında oluşmuş, çocukların azaltamadığı, hatta artırdığı bir gerilim. Ne zaman evli arkadaşlarımla yanına gitsem, hemen sezerim bunu. Evlilere has bir şey değil, biraz uzamış çoğu ilişkide var sanırım. Hayranlık yerini rekabete, itişmeye bırakıvermiştir. Bu da zamanın bıraktığı bir iz işte! “Çocukla ben ilgilendim sen ilgilenmedin,” der biri. Öteki, bir dakika geçmeden, hiç yeri yokken, “Hep senin istediğin oluyor zaten,” deyiverir. Bir de şu cümle: “Bir şeyi ne zaman bıraktığım yerde bulacağım Allah aşkına?” Ya da o sessiz bakışlar, ani baş çevirmeler, hırçın bir tonda söylenen “canım”lar, “sevgilim”ler... Daha kötüsü, başkalarına sezdirmemeye çalıştıkça sakilleşen yakınlıklar, sempatiklikler...

Bir de küçük şehirde yaşamanın yarattığı bir ruh hali olacağını düşünüyordum ikisinde de. Ya sıkıntılarını anlatacaklar, sıkışmışlıklarını; ya da bire bin katarak öveciler yaşadıkları yeri. Nasıl para harcadıklarını anlatacaklar, büyük şehirdeki insanların yapamadığı çoğu şeyi yaptıklarından söz edecekler. Yakınlardaki bir göle yaptıkları gezilerden, kır yürüyüşlerinden. Şehrin siyasi hayatındaki yerlerinden de söz ederler mi acaba? Cem yeni

kurulan partide çalışıyor mudur? Ya da artık bütünüyle ilgisiz midir siyasete? "Büyük oynamak gerekiyor," deyip büyük partilerden birisine yaslanmış olmasın da!

Otobüsün içi ısındıkça ısınmış, ayaklarım şişmiş, önümdeki yolcu koltuğunu yatırınca sıkışmış kalmıştım. Bedenimdeki rahatsızlık vurmuş olmalıydı zihnime. Yanlarında hiçbir zaman huzursuz olmadığım arkadaşlarımın yanında bir dakika bile rahat edemeyeceğim korkusu o kadar yerleşmişti ki içime, onları görmeden dönmeyi düşünmeye başlamıştım. Ayšın'ın ilk duyduğumda beni sevindiren çığlığını bile farklı yorumlar hale gelmiştim: Kızcağız, "Gel de beni bu adamdan iki gün kurtar," demek istemişti belki de! Ya da abartılı bir coşkuydu sesinde çınlayan. Benim o eski ben olmadığımı tahmin etmiş, kaygılarını, korkularını o çığlıkla bastırmış olmalıydı.

*

İşlerim bittikten sonra Cem'i ararken, otobsteki kadar olmasa da tedirgindim. Cem, "Hemen geliyorum seni almaya," dedi. Onu beklerken yanımdakilere Cem'i tanıyıp tanımadıklarını sordum. Müdür tanıyordu. "ok değerli bir insan," dedi. "Değerlidir," dedim. Belki de ömrüm boyunca kimseyi bu sıfatla nitelendirmemiştim. Müdürün bu sözcüğü neden seçtiğini düşündüm. Onun dağarcığında ne anlama geliyordu acaba? Kötü bir anlamı olmamalıydı. Ses tonundan, bu sıfatı herkes için kullanmadığını ıkartmıştım. Bu sözcük içimi rahatlattı biraz. Bu adamlar birbirlerini tanırlar, diye düşündüm. Hiç yaşamadığım halde küçük şehirler hakkında nereden kaynaklandığını bilmediğim düşüncelerim vardı. Bu da onlardan biriydi. İnsanların fazla gizli saklısı olmaz. Herkes her şeyi bilir. Bir an aklımdan bu sözcüğün varlıklı anlamına gelip gelmediği geçti. Varlıklı birisinden nasıl

söz ederlerdi bilmiyordum, ama “değerli” demezlerdi herhalde. “İşleri iyi,” diyebilirlerdi.

Cem çabucak geldiği için fazla uzatmadım küçük şehir dağarcığı hakkında düşünmeyi. Sarıldık öpüştük. Ellerimizi bırakmadan baktık birbirimize. Aynı anda, “Hiç değişmemişsin,” dedik. Aynı anda yanıtladık. “Yalancı sen de!” Ancak “değerli” birisinin bakabileceği kadar sevinçle bakıyordu gözlerime. Utandım. Otobüsteki tedirginliğimin gözlerime vurmuş olmasından korktum. Gelmemi istemeyeceklerini, benden rahatsız olacaklarını sandığım için utandım. Yüzüm kızardı, gözlerim doldu. Utançtan değildi; Cem’in gözlerindeki sevinç bana da geçmiş, içimdeki tedirginlikle yer değiştirirken bedenim tuhaf tepkiler vermeye başlamıştı anlaşılan. “Hadi gidelim,” diyebildim ancak. Arabayı sürerken başını çevirip bana bakıyordu ikide bir, bense nerelerden geçtiğimizin farkında bile değildim. Elimin ağzımda olduğunu, işaret parmağımı ısırığımı anımsıyorum.

Ayşin aynı çılgılığı attı beni kapıda görünce. Sarıldı. Ufaklıklar annelerinin bu yabancıya neden sarıldığını anlamaya çalışıyorlardı. Cem’le olduğu gibi onunla da uzun uzun birbirimize baktık. Önce onun gözleri ıslandı, sonra benimki. “Bu delikanlılarla tanıştırmayacak mısınız beni?” dedim gözlerimi kırptıştırırken. Ayşin beni, “dayı” diye tanıınca Cem itiraz etti. Ayşin elimi tuttu yeniden. Cem’e dönüp:

“Hadi ordan,” dedi, “ben senden önce tanıdım çocuğu.”

Yola çıktığımdan beri tuttuğum nefesi saldım. O eski düşümüz geldi aklıma. Onlar evlenecekler, ama birlikte yaşayacaktık. Çocuklarına bakacak, yemeklerini yapacaktım. Öğrenci evinin kirasına katılmadığım için yemeği ben yapardım o yıllarda. Ayşin, “Senin yüzünden öğrenemeyeceğim yemek yapmayı,” derdi. O yıllarda

kalın romanlar yazmaya hevesliydim. İkisi de teşvik ederlerdi beni. Bu bakıcı-aşçı esprisi de buradan doğmuştu. O eski hevesi yıllardır duymadığımı düşünürken, koca kafasıyla babasına, uzun kirpikleriyle annesine benzeyen büyük oğlan söze girdi.

"Bunu tanıdım, o resimdeki adam bu."

Ayşin elimden tutup salona soktu beni. Duvardaki fotoğrafı gösterdi. Üçümüzün arka bahçede çektiğimiz fotoğrafa bakarken bir kez daha utandım. Evde bir albümüm bile yoktu; bendeki fotoğraflar ayakkabı kutularındaydı. Utançtan kurtulmanın yolu seni utandırana saldırmak değil midir?

"Ben geliyorum diye astınız değil mi?" dedim göz kırparak.

Beni fotoğraftan tanıyan ufaklık yanıt verdi:

"O hep ordaydı."

Üçümüz de konuşmaya başlayamıyorduk. Gülümseyerek bana bakıyorlardı. Karşılıklı sitem ettik biraz. Sitem olmazsa arkadaşlık olmaz. Sonra Ayşin yıkanmak isteyip istemediğini sordu. Ev kadınlarının en hassas olduğu konu banyo ve tuvalet temizliğidir diye düşünüp reddettim. Bunu da nereden biliyorsam. Ayşin elimden tuttu.

"Yoldan bu sabah gelmedin mi? Yorgun görünüyorsun. Gir yıkan ben yemeği hazırlayana kadar," dedi.

"Boş ver Ayşinciğim," dedimse de dinletemedim.

Cem'i gördüğümünden beri tuttuğum yaşları yıkanırken saldı. Neden bunca yıldır hiç görüşmemiştik? Kendime kızdım. Son on yıl boşuna geçmiş gibiydi. Bir şeyleri, çok gerekliymiş gibi, yerine oturtmaya çalışmıştım sürekli. Oturan bir şey yoktu oysa. Dolanıp duruyordum ülkenin dört bir yanında. Bir eksikliği doldurmaya çalışmış durmuştum yıllar boyunca. Bütünyle o ikisinin eksikliği değildi. Hatta onlarla ilgisi yoktu belki

de. Eksilen bendim. Özellikle içki içip duygusallaştığımız zamanlarda, yanımda birileri de varsa, Cem bana duyduğu minneti anlatırdı sık sık. Benim sayemde büyük şehir paniği yaşamadığını söylerdi. Onun elinden tuttuğumu söyler, "Sen elimden tutmasan her şey çok zor olurdu," derdi. Bendeki panikse o ikisi gittikten sonra başlamıştı. Ne yapacağım, ne edeceğim, derken telaş içinde geçmişti yıllar.

Yemekte kadehlerimizi tokuştururken Ayşin'e takıldım. Yemek yapmayı öğrenmişti sonunda. Cem güldü:

"Oğlum bu kızı o kadar kötü alıştırmışsın ki," dedi, "kaç sen oldu hâlâ birlikte hazırlıyoruz yemekleri. Bir de beğeniyor yaptıklarımı. Pilav yaparken pirinci kavurmanın, kızıyor, senin pirinci kavurduğunu söylüyor."

"Artık iyice usta olmuşsundur," diye söze girdi Ayşin. "Hâlâ yeni yemekler icat ediyor musun?"

"Pek yemek yapmıyorum artık," dedim. Bu cümlemin onları üzdüğünü sessizliklerinden anladım. Beni de üzmüştü kendi cümlem.

"Bir yemeği güzelleştiren yapan değil yiyenlerdir," diye ekledim.

"Güzel söz," dedi Cem gülerek. "Seni boşuna basın sözcüsü seçmemiştik."

Yemek yerken geçen yılları özetledik birbirimize. Anlattıklarından çok yaydıkları hava etkilemişti beni. Birbirlerine bakışları değişmemişti. Cem'e kazık atıp ikisini yan yana düşürdüğüm günkü hallerinden farksızdılar. Bunu anımsattım. Gülüştük. Otobüste zihnime dolan kaygıları paylaşacağım kadar yakın hissettim ikisini de. Aklımdan geçenleri biraz eksilterek anlattım. "Kaygılarım boşunaymış," demeyi unutmadım.

"Galiba bunda senin payın var," dedi Ayşin.

"Hadi be... On yıldır beni gördüğünüz mü var. Yalancı sen de," dedim.

“Öyle deme,” dedi. “Bazı akşamlar çocuklar yattıktan sonra çay demleyip sohbet ediyoruz. Fakülte yıllarından, senden konuşuyoruz. O kadar çok anımız var ki seninle. Düşünüyorum da, içinde senin olmadığın anımız yok gibi.”

“Bense bazen yalnız kalmak istediğinizi düşünür, uzak durmaya çalışırdım sizden.”

“Emin ol, seni anmadığımız gün yok belki de. Neyse, diyeceğim başka. Cem’le kavga etmeyi, o yıllara, sana ihanet etmek gibi görüyorum galiba.” Cem’e döndü, gü-lümsedi. “Bazen beni deli ediyor senin bu arkadaşın, ama ona küsersem sana da, kendime de küsermişim gibi geliyor. Gıyabında seni hakem seçip konuşuyor, barışıyoruz.”

Çoğu zaman kendi bakışlarımı merak ederim. Dışarıdan kendime bakıp gözlerimi görmek, hissettiklerim bakışlarımdan, mimiklerimden anlaşılıyor mu bilmek isterim. Ayşin’in sözlerinden sonra ikisine nasıl baktım, bilmiyorum. Sözcükleri bulamamıştım, peki gözlerim yetmiş miydi anlatmaya? Yoksa o bakışları da, eski fotoğrafların yanına, başka bir dolu şeyle birlikte ayakkabı kutularına mı kaldırmıştım?

NE OLDUMSA...

Söylediklerine değil yüzündeki ifadeye bozuldum. İçime işleyen o bakışlardaki küçümseme. Söylediklerini yazıp verseydi, buruşturur atardım okuduktan sonra. Ya da sırtı bana dönük olsaydı, görmeseydim; öylesine söylenmiş bir cümle gibi biraz sonra unuturdum. İşin tuhafı, çoğu zaman yüzüyle söyledikleri uyumsuzdur karımın. "Hoş geldiniz" derken, "Nereden de çıktınız şimdi?" der gibidir; hele "Ah, çok özlettiniz," derken sesi nasıl da kırılır yüzünü gizlemek için. Sabah, odadan çıkarken bana dönüp baktığında, hiç yapmacık değildi. Yıllardır yapmacık hallerinden rahatsız olduğum karım, ilk kez kendisiydi; "Sen ne oldunsa, benim sayemde oldun," derken. İçtiği sigaranın dumanı gözüne kaçmıştı sanki, yüzünü buruşturmuş, gözünü kısmıştı. Yanıtımı beklemeden çıktı odadan, az sonra da evden.

"Sen ne oldunsa..." Çıkıp gittiğinden beri, olduğum şeye bakıyorum. Elli altı yaşında bir işadımı, şehrin önde gelenlerinden, baba, dede, eş! Gitmeseydi, ne yanıt verirdim ki ona? Bunları mı sayardım? Geçer karşısına ver-yansın mı ederdim yoksa? Üzerindeki elbisenin parasını kimin kazandığını mı sorardım; kredi kartlarını kimin ödediğini mi? Bağırır mıydım ona, "Sen ne verdin bana?" diye. İyi ki gitmiş. Ayşe Hanım kahvemi getirdiğinde an-

ladım, neyi kastettiğini. O olmasa, her Allah'ın günü evde yemek yapan, temizliğe yardım eden bir kadın, kavga etmemize engel olan bir yabancı olmazdı; bu lüks onun sayesinde.

Kahveden de bir şey anlamadım. Yanında sigara olmayınca ne anlamı var kahvenin? "Sen olmadan da başlardım sigaraya; ama bırakmazdım sen olmasaydın." Belki de o ilk krizde giderdim.

Çok iyi biliyorum ne demek istediğini. Para kazanmaktan da önemli bir şeyi hatırlattı bana; "Ben olmasam sen herhangi biri olurdu; bu kadar büyüdüysen, benim sayemde, ben iteklemesem, şirketin birinde hesap yapıyor olurdu." İyi ki onun kazanacağı baştan belli olan bir tartışmaya girmemiştim. Sinirlerim iyice allak bullak olurdu. Sonda söylenecek sözü baştan söyleyip gitti.

Ofise gitmek gelmedi içimden; sanki masamdaki her kâğıtta, "Sen ne olduysan..." yazacak, her arayan, "Sedat Bey, ne olduysanız, eşiniz sayesinde," diyecekti. Sekreteri aradım. Arayan olmamış, gelmeyeceğimi söyledim. "Hay hay, Sedat Bey, arayanlara söylerim," dedi; izin verdi adeta. Ona da sinirlendim önce, sonra kızcağızın erken çıkabileceği için sevindiğini düşündüm. Gidip nişanlısını iteklemesi gerek onun da; geçer mi bir ömür telefonlara bakarak!

Torunumu görmek istedim; kafamı dağıtsa dağıtsa o dağıtırdı. Kızımı aradım, "Gelip alayım oğlanı, gezdireyim," dedim. Kayınvalidesine gideceklermiş, istersem oraya gelebilirmişim. "Boş ver, kızım," dedim, "başka bir gün görürüm." Dönürlere hiç katlanamazdım bu kafayla. Karım olsa, hemen gitmek isterdi.

Ofise gitmediğime pişman oldum; ne yapacaktım ki bütün gün evde? Şehir kulübüne gidip kâğıt oynayabilirdim, cumartesileri birileri olur mutlaka. Aklıma gelen birkaç kişiyi görür gibi oldum, vazgeçtim. Gazeteleri al-

dım elime. Çok uzaktı yazılanlar. Oysa daha önceki akşam, çağrıldığım toplantıda, bir köşe yazarı edasıyla konuşup durmuştum. Son gelişmeler hakkında benim ne düşündüğümü soruyordu herkes. Ne anlamı varsa söyleyeceklerimin! Nasıl da yanılacak, o akşam beni dinleyip yatırım planları yapanlar. "Özür dilerim, hepiniz gidin, iyi bir eş bulun. Sizi itekleyecek bir eşe yatırım yapın, gerisinin gereği yok," demeliydim.

Ayşe Hanım, yemek isteyip istemediğimi sordu. "İstemiyorum," dedim, "rejimdeyim." Midem kazınmaya başlamıştı, ama iştahım yoktu. Büfenin aynasına baktım. Yuvarlaklaşmış bir yüz, kırılmış, oldukça azalmış saçlar, göz kenarındaki kırışıklıklar artmış... Baktım durdum yüzüme. Baktıkça başka birisine bakıyorum sandım. Bu halimin hiç geçmemesinden korktum. Bir daha işe gitmek istememekten, bütün gün evde oturup durmaktan. Karımı çileden çıkarmaktan başka bir işe yaramazdı. Onun çileden çıkacak olması hoşuma gitti, ama yetmedi korkumu yenmeme. Zaten üç beş zaman sonra, olacağı buydu. Oğlan büyüdü; işten de anlıyor, işin başına geçmek için can atıyor. Oğlanın üniversiteye başladığı yıllar, bu hayali kurardım. İşlerle Erkin ilgileniyor, ben odamda oğlumun bana anlattıklarını dinliyorum sadece. Neye dikkat etmesi gerektiğini söylüyorum. Geç gelip erken çıkıyorum. Nereye gideceksem çıkınca? O zamanlar bunu sormamışım demek ki? Şehir kulübüne gidip dedikodu mu yapacağım? Acaba siyasete mi dönmeli yeniden? Karım iteklemese, yapacağım iş değildi zaten il başkanlığı. Ne kadar sıkılmıştım o toplantılarda. Genel Başkan'a yeterince yaltaklanmadığım için milletvekilliğini kaçırdığımı söyleyip durmuştu karım. "Yaltaklanmak" benim kelimem, karım sevmez böyle şeyleri, "ilgi göstermek" falan demiştir.

"A be kızım, amma büyüttün bu milletvekilliği işi-

ni," demeliydim bu konu açıldığında. "Milletvekili kızı falan olsan anlarım, esnaf kızıydın, bu da eksik kalsın işte." Onun derdini biliyorum, hâlâ karşısında ezildiği birileri var. Beni itekleyip durması bundan. Şunu ol, bunu ol; şunu yap, bunu yapma. O akşam beni değil, onu çağırma-lıydılar, "Yeni Binyılda Bizi Neler Bekliyor?" toplantısına.

Yazlıkta olmak istedim. Denize bakar bira içerdim, sırtımı güneşe verip. Şehrin en yüksek binasının tepesinden bakarken bira içmenin bir anlamı yok. Görüp göreceğim, binalar, mahalleler, caddeler. Büyüdükçe büyüdü şehir; bir kısmını da ben yaptım. Ne var ki çıkıp gideceğim bir yer yok bu binalar arasında. Bu evden başka bir yer yok bana.

Oğlum aradı. Ofise gitmediğimi öğrenince merak etmiş.

"Hasta mısın?" dedi.

"Yok," dedim, "bir şeyim yok."

Annesini sordu, oyuna gittiğini söyledim.

"Evde keyif yapıyorum, gazete okuyorum."

"Yoruldu son günlerde," dedi, "dinlen biraz."

Gördüğüm, ama okumadan geçtiğim bir yazıyı sordu gazeteden. "Boş ver bunları," dedim her şeyi bilen bir baba olarak. "Boş sözler bunlar. Spekülasyon." Yarın ne yapacağımı sordu kapatmadan. "Bilmem," dedim, "annen bir icat çıkarır, bir yerlere götürür beni."

Ne hoş bir baba-oğul ilişkisi. Ayşe Hanım duymuşsa imrenmiştir. Oğlundan şikâyet eder sürekli. Nerede ne yaptığını bilmiyormuş, tek bildiği annesinden para istemekmiş. Sanki ben biliyorum bizim oğlanın ne yaptığını. Gelin de onu itekliyor olmalı. "Baban yaşlandı," diyordur, "senin vizyonun onun deneyimiyle birleşirse çok büyürsünüz." Anası da itekliyordur çocuğu. Bir de karısı başlamışsa... Gelinle arası nasıl, bunu bile bilmiyorum. Evlenmeden çok çapkındı oğlan. Şimdi uslandı mı acaba?

Uslanmamış olmak istedim, oğlumun çapkınlıklarını anımsayınca. Başka bir kadın olsaydı, ona gitseydim. Onun kollarında karımın yüzündeki küçümsemeyi unuttur muydum? Nereden olacak ki başka bir kadın? Karım iteklese olurdu, diye düşünüp güldüm. Keşke aleni yaşansa bu ilişkiler. Bizimki de özenir, bana güzel bir metres bulmamı söylerdi.

Televizyonu açtım. Bütün kanallarda kadınlar için programlar vardı. "Kocalarını iteklemeyi bu programlarda mı öğretirler kadınlara?" diyerek bir süre baktım. Karımın nereden öğrendiğini düşündüm. Anasından öğrenmiştir; ama kayınpedere helal olsun, iyi direnmiş olmalı, ömrü boyunca hiç değişmedi dükkânı; raflar, raflardaki kumaş topları hep aynı kaldı. Hacca gidecek para biriktirirdi rahmetli. Onun hayali de buydu. Bu hayali mi benimseyecektim ben de? Birden hoşuma gitti bu düşünce. Hacı Bey'in eşi olunca oyun oynayamaz, içkili toplantılara gidemezdi. Ona atacağım en büyük kazık olurdu bu. Kendime de... İşimin Allah'a kaldığını düşündüm, bir yandan daha genç olduğumu, ama bir gün bu hain planı hayata geçireceğimi kurarken.

Anamı, kardeşimi düşündüm. Anam sağ olsa, ona giderdim; kardeşim İstanbul'a taşınmamış olsa, onu arardım. Kimsem yok gibi geldi bu şehirde. Kızım, oğlum, torunum? Onlar analarınındı; ben de onun kocasıydım, itekleyip durduğu. Başka bir şey değildim işte!

Osman'la tatile gitmeyi düşlerdik, otuzlarımızın başındayken. Çocuklar az daha büyüsünler, bir köşede bu iş için ayırdığımız paramız olsun. Osman'ın "taka" dediği, külüstürüne atlayıp iki başımıza Ege'ye gidecektik, fethedecektik bütün kıyıyı. Karılarımıza, tatil köyü yapmak için ucuz arazi arayacağımızı söyleyecektik. İstediklerimiz yerde geceleyecek, içecek, eskilerden konuşacaktık. Eskilerden... Ortaokuldan çıkıp nehre yüzmeye git-

tiğimiz günlerden. Bizi bekleyen uzun bir hayat vardı; yılmayacaktık, kararlıydık. Keşke bir yerlerde yılsaydık. Ya da karım, “Osman’la ortak olmayı sürdürerek büyüyemezsin,” dediğinde, kararlı olabilseydim. “Ah be Osman,” diye seslendim en eski arkadaşşıma, rastlaşmazsak görmediğim arkadaşşıma, “ben bir delilik ettim, ‘Bitirelim ortaklığı,’ dedim. Sen neden direnmedin bana? Karıma? Hemencecik, ‘Biz arkadaşız, iyi bir şey değil arkadaşların ortak olması,’ deyiverdin. Sonra da bir gün, ikinci eşinin yanında, karım birincisini övüp durunca, küsüp çıktın hayatımdan. Benim ne kabahatim vardı? Seninle ellili yaşlarımızı böyle düşlememiştik, değil mi? Ellimizde emekli olur, köye döneriz, derdik. Senin köyüne. Üniversite mezunu ilk çocuğu olduğun Dereli köyüne. Sen hayatımdan çıktığında mı bıraktım hayal kurmayı? Senden sonra da kimseyi arkadaşım diye anmadım...”

Çocuktuk; nehirden çıkınca asfalta uzanır, konuşurduk. Anlamaya çalışırdık hayatı. En çok ölümden korkardık. Korku değildi, ama hiç olmamayı anlayamazdık. Olmamak olmaz, derdik. Ama bak şimdi, karım, “Ne ol-dunsa...” diyor; bense hiçbir şey olmadığımı düşünüp rahatlıyorum. Ne çocuklarımdan babası, ne Osman’ın arkadaşşıym. Karımın böbürlendiği her şey, şu pahalı kıyafet kadar bana ait. Üzerimdeler, ama ben onların içinde değilim.

— Hiç... Oturuyorum. Metin Beylere mi? Bu akşam mıydı? Unutmuşum. Tamam tamam. Sen gelene kadar bir şeyler atıştırır, tıraş olurum. Sen gelince çıkarız.

PERDEDEKİ HAYAL

"Sedat Eniştlenle konuştum bugün."

"..."

"Senin meseleyi açtım, 'Arasın beni görüşelim,' dedi."

"..."

"Yarın ara, ihmal etme."

"Aranım bir ara."

"Bir ara değil, yarın sabahdan ara."

"Aranım."

"Onun tanıdıkları çoktur. Ne yapar eder bulur bir çare."

"Aranım, dedim ya."

"Aklıma başka bir şey geldi. Ben iyisi mi halanı arayayım. Aramam gerek zaten."

"Neden araman gereksin ki?"

"Oğlum, Erkin geldi ya İstanbul'dan. Halana, 'Gözün aydın,' demek lazım."

"Yılda dört beş kez geliyor Erkin. Arıyor musun her seferinde?"

"Tabii arıyorum. Aramamak olur mu? Ailenin büyüğü o."

"Enişteme 'Gözün aydın,' demedin mi aradığında."

"Dedim, ama halan ayrı o ayrı. Evet, halanı araya-

yım. Erkinleri görmeye gidelim yarın akşam. Sen de gel. Bir ara eniştenle konuşursun.”

“Sözüm var yarın akşam.”

“Ne sözü oğlum.”

“Halı sahada maçımız var.”

“Offfff Ahmet, offfff.... Maç mı önemli istikbalin mi?

Başka akşam top oynarsınız.”

“Olmaz.”

“Oğlum çürüyüp gitmek mi istiyorsun o dükkânda!”

“Çürümem ben merak etme. Çürüsem de gitmem.”

“Baban da gitmeni istiyor.”

“O gitsin konuşsun. Dükkân onun değil mi zaten?”

“Bugün onun, yarın senin. Baban, ‘Ahmet gider, işin başına geçeceğini, işi büyüteğini, bu yüzden kredi fa-
lan gerekeceğini söylerse daha anlamlı olur,’ diyor.”

“...”

“Hem sen değil miydin, ‘Bankalar yeni iş kuranlara daha rahat kredi veriyormuş,’ diyen.”

“Kimsenin kimseye kredi verdiği yok anne, hayal bunlar.”

“Oğlum enişten neredeyse milletvekili olacaktı. Onu kimse kırmaz.”

“Aman anne, halamın hayalleri bunlar. ‘Biraz genç olsan seni milletvekili yapardık,’ demişlermiş. Eniştemi kandırmışlar işte.”

“Sedat Enişteni kandıramaz kimse.”

“Doğru bak bu. O insanları kandırır. Babamı kandır-
dığı gibi.”

“Açma o konuyu Ahmet yine.”

“Amcam gibi beni de mi aforoz eder halam?”

“O ne demek? Amcan halana küstü. Bilmiyormuş gibi konuşuyorsun.”

“En iyisini yapmış. Hem onca tarlanın üzerine kon. Hem de sana laf eden kabahatli olsun.”

“Baban haklı. Sen amcana çekmişsin. Aksisin, huy-suzsun.”

“Bal gibi adamdır amcam. Bir tanedir.”

“Aman, aksi şey. Geçen bayram bize bile gelmedi-ler.”

“Siz halamın korkusundan ona gitmezseniz, o niye gelsin?”

“Ne korkusu? Korkuyla ne ilgisi var? Hem âdettir, büyüklere gidilir. Anıyorum halanı yarın akşam için. Geleceksin, tamam mı?”

“İyi... iyi... gelirim.”

•

Eşyayla dolu o evde boğulacak gibi oluyordu her gittiğinde. Çocukluğunda kuzeni Erkin’le top oynarken kristal vazoyu kırdığı gün mü başlamıştı bu boğulma hissi, bilemiyor. Annesi o kadar mahcup olup bir benzerini almak için babasına baskı yapmasa, babası her zamanki tutumluluğuyla direnmeseydi, iki üç gün evde sürekli bu vazo meselesi konuşulmasa, halası yeni vazoyu gördüğünde bir yandan burun kıvrıp öte yandan, yapmacık bir sesle, “Aman canım ne zahmete girdiniz, çocuk işte, bile-rek mi kırdı sanki,” demeseydi, her gittiğinde yine tedirgin olur muydu? Her zaman loştı halasının evi. Yazın en parlak günlerinde bile. Perdelerin açık olduğunu hiç hatırlamıyordu. Kocaman oymalı kenarlarıyla, nedense sarayları anımsatan, koyu bordo renkli koltuklarda hiçbir zaman rahat etmemişti. Duvarlardaki tablolar da bir şey çağrıştırmazdı ona; o manzaraların olduğu yerlere gitmek istemez, dağ başındaki o kulübenin içini merak etmezdi. Orası da loş olmalıydı, güneşe o kadar yakinken.

Salondaki devasa yemek masasında oturulacaktı, insanı dimdik eden sandalyelerde. Yemek sonrası oturma-

ya gitmeyi düşünmüştü annesi, ama anlaşılan halası çok ısrar etmişti yemeğe gelmeleri için. Uzun bir akşam olacaktı. Saatler boyunca aynı şeyler konuşulacak, halası evlenmediği için ona çıkışacak, annesi oğlunu üzmeden halasını onaylamanın yollarını arayacaktı. Babasıyla eniştesi siyaset konuşacaklardı. Herkesin bildiği şeyler eniştesinin ağzında mücevher kıymeti kazanırken, onun araya girip söylemeye çalıştığı sözler havada donup kalacak, kimsenin kulağına ulaşmayacaktı. Amcasından kimse söz etmeyecekti, halası öfkelenmesin diye.

Annesini kıramamış, "Gelirim," demişti, hiç istemediği halde. Erkin gelmiş Ankara'dan, ona ayıp olurdu üstelik. Çocukluğunun kahramanıydı Erkin; "fırlamanın Allah'ıydı", yemediği halt kalmamıştı. Çok şeyi Erkin'den öğrenmişti. Bir yaş küçüktü, ama daha büyük dururdu. Yatılı okulda okumuştur liseyi, sömestr tatilinde ya da yazları geldiğinde, Erkin'in anlattıklarını gıptayla dinlerdi. Onun gibi giyinmeye, onun dinlediği kasetlerin kopmasını edinmeye çalışırdı. Çok yakınlardı çocukken, ama birkaç sene önce, amcalarına gitmeyi önerdiğinde aldığı yanıtın sonra soğumuştur Erkin'den. Erkin, o fırlama, annesinden gizli amcasına gitmek istemeyince, bir şeyler kopmuştu içinde. Çok kızmıştı. Çocukken şehre gelen sirke onları götüren amcasıydı, yaz günleri yapacak bir şey bulamadıklarında sığındıkları yer amcasının evi, evin damındaki çardağın altıydı. İşten yorgun argın gelen muhasebeci Emin Bey, yeğenlerini görünce gülümseyiverir, onların iskambil oynama önerilerini ikiletmez, hemen otururdu masaya. Dönerlerken harçlık verir, "Daha sık gelin çocuklar," derdi. Bu iskambil akşamları haftada bir tekrarlandığı halde. Erkin'e çok kırılmıştı; kendi adına ayrı, amcası adına ayrı kırılmıştı, yine de gidecekti halasına. Annesinin hatırı vardı.

Loş salona girdiğinde kendisi dışında herkesin gel-

miş olduğunu gördü. "Müşteri vardı, erken çıkamadım," dedi kısık bir sesle. Erkin kahkahayı attı:

"Paraları balyalamak da zor olmuştur," dedi.

"Aman Erkin," dedi, "ne balyası... Piyasanın halini bilmiyor musun? Bir de iktisatçı olacaksın."

"Hadi hadi," diye sürdürdü şakasını Erkin. "Esnaf milleti değil misiniz, her zaman ağlarsınız."

Halası araya girip herkesi masaya davet etmese, daha sürdürürdü didişmeyi. Sıkıntısını didişerek atamazdı; hatta gece eve dönüp yattığında söylediği çoğu sözden pişman olacağını da biliyordu, ama didişesi vardı o akşam. Altan almayacak, "amcası kılıklı" olacaktı. Amcasının da yıllarca içine attıklarını böyle bir akşamda boşaltmış olduğunu düşündü.

Amcası babasına da kızardı bu konu açıldığında. "Ağbim, bana arka çıksa, ablam bu kadar pervasız olamazdı," derdi. "Boş umutlar içinde senin baban. Bir gün ablamın kendisine bir yardımı dokunacağını hayal ediyor. Öyle bir şey olsa, çoktan olurdu."

Erkin'in rakı önerisini geri çevirmedi. Onlar içmek isteyince babasıyla eniştesi de katıldılar. Halası kızdı hepsine birden. Kandilmiş, içmemek gerekirmiş.

"Sen de yarın çağırıydın halacığım," dedi.

"Annen bu akşam için sorunca, sizin için bugünün uygun olduğunu düşündüm."

Halası altta kalır mıydı hiç. Onun her seçiminin kim-senin itiraz edemeyeceği bir nedeni vardı. Önceki cümlesini unutup Erkinlerin de başka uygun zamanı olmadığını söyleyince, içinden gülümsedi. Halasının sözlerini halasından başkası düzeltemezdi. Varmadı üzerine halasının.

Babası Erkin'le eşinin kaç gün kalacaklarını sordu, bir akşam onları ağırlamak isterlerdi.

"Çok sağıl dayıcığım," dedi Erkin, "çok isterdik, ama üç gün buradayız, her akşam da programımız var."

Babası bozulmuştu biraz. Ne işi, ne programı olurdu ki tatildeki adamın. Bunu sormamış, ama kardeşinin sessiz kalışındaki soruyu halası işitmiş, hemen yanıtlamıştı. Erkin, çalıştığı borsa şirketinde bu bölgeden sorumluydu ve babasıyla şehrin önde gelen bazı aileleriyle görüşecekti. "Hem ziyaret hem ticaret anlayacağınız," dedi Erkin de.

"Şehrin önde gelen aileleri." Babasının dükkânı bir faydasını görmemişti bu ailelerin. Şu kredi meselesinde alacakları yanıtı da biliyordu.

Halası kimlerle görüşeceklerini anlatmaya başlamıştı. Hepsiyle yakın görüştüklerini duyuran bir gurur vardı sesinde. Geçenlerde yeni garnizon komutanını ağırlamışlar. Çok beyefendi bir adammış. Kibar, ama disiplinli. Nerede nasıl davranacağını bilen, ama kurallara düşkün. Tam halasının idealindeki insan tipiymiş bu. Amcasının bu eve son geldiği gün çıkan tartışmanın ardından da, "Bütün terbiyesizliklerini bağışladım, sonuçta kardeşim, ama başkalarının yanında söylememeliydi o sözleri. Hiçbir zaman nerede nasıl davranacağını bilemedi zaten," demişti. Neyse ki yabancı kimse yok bu akşam, diye düşündü. Ama halasının gelinini yabancı sayıp saymadığını kestiremedi. "İyisi mi dilime hâkim olayım," dedi kendi kendine.

Erkin sol elinin yüzük parmağını göstererek, "Yok mu bir şeyler Ahmet?" diye sordu.

"Yok," dedi.

"Kız arkadaşın falan da mı yok?"

Gülümsedi. Bu sorunun yanıtını annesiyle babasının da merak ettiklerini biliyordu. Onlarla hiçbir zaman bu gibi konuları konuşmamıştı. Bir tek amcası öğrenmişti ilk gençlik aşklarını. Terk edildiği zamanlar, o çardak altında amcasıyla dertleşmişti. Bir keresinde amcası köydeyken gizlice onların evinde ağırlamıştı sevgilisini. Onu

her anımsadığında o evin kokusunu duyar, o yeşil renkli, çiçekli, dallı perde gelirdi gözünün önüne. Sedirde uzanmış, perdedeki desenlerin neler çağrıştırdığından konuşmuşlardı. Yıllardır dükkânlarına o perdeye benzeyen bir kumaşın gelmesini bekleyip duruyordu. Gelirse, kendisine ayıracaktı birazını, perdelik, çağrışım oyunu için. Bir keresinde kendi kendisine “çeyizim” demişti hayalindeki perdelik kumaş için. Bunu her anımsadığında şaşırmış, kendi sözüne gülmüştü. Yıllardır perdelik kumaş satıyorlardı dükkânda. Anlaşılan müşterilere benzemişti yıllar geçtikçe. Müşterilere mi, raflardan indirip durduğu kumaş toplarına mı?

“Vardır canım, olmaz mı,” dedi halası. Sözü değiştirmek istedi. Salata istedi halasından. Salata ikram etmekle yetinmedi halası, etten de dolduruverdi tabağına.

Borsadan konuşuldu bir süre. Ekonomiden siyasete atladılar sonra. Eniştesine, biraz genç olsa milletvekili olabileceğini söylemişlermiş. Aynı hikâyeyi anlatıyordu halası, belki de on bininci kez. Enişte Bey şehirde çok seviliyormuş. Bütün partilerden ahababı varmış, falanmış filanmış.

Babası da birazdan klasik yorumunu yapar, “Köyle bağımız kalmadı ki abla,” derdi. “Bağımız kalsaydı, oradakilerden de çok oy alırdı eniştem.”

“Gene alır canım,” diye karşı çıkardı halası. “Bizim aile her zaman öncü olmuştur orada. En eski aile bizimki. Onlar da isterler bizden birisinin Ankara’ya gitmesini.”

Aklı dallı güllü perdede kalmış, şimdi nerede olduğunu bile bilmediği eski sevgilisini özlemişti. Kızcağıza neden diklendiğini bile doğru dürüst anımsamıyordu. Neyin inadıydı aralarını açan? “Bana yakışmaz,” deyip direnmiş, inat etmişti de ne olmuştu? Rafta tozlanan bir top kumaş olup çıkmıştı işte.

Geçmiş didiklerken konuşulanları işitmemişti, ama

anlaşılan tam da tahmin ettiği şeyler konuşulmuştu. Söz ailenin tarihine gelmişti. Masada oturanları hepsinin bildiği şeyleri anlatmaya başladı halası. Dedesinin Cihan Harbi'ndeki başarılarını, babalarının kasabadaki ilk Müslüman esnaf oluşunu anımsattı. Her sabah açıp her akşam kapattığı dükkân da dedesinin eseri idi.

"Herkes gelir babamdan alışveriş yapardı, herkes ne kadar severdi babamı, bilmiyor musun? Köyden kimin başı derde girse, en önce bize başvuramaz mıydı?"

"Aslında yine olabilirdi bu, dayıcığım," diye söze girdi Erkin. "Darılmayın, ama siz çağı yakalayamadınız. Birkaç markanın mümessili olabilirdiniz, o zaman sizi kimse tutamazdı. Büyümekten korktunuz."

"Öyle 'ha' deyince büyünmez ki Erkin," diye savunmaya geçti babası. "Para gerekir büyümek için, öyle bir birikimimiz olamadı hiçbir zaman."

"Yok... yok... Siz risk almadınız dayıcığım."

Kredi konusunu açmanın tam sırası diyordu babasının bakışları. Bunu eniştesi de anlamıştı. Boğazında gıcık varmış da temizliyormuş gibi bir iki öksürdü. Halasının sayıp döktüğü bütün faziletlerden çok, eniştesinin bu söze başlama öksürüklerinin onu milletvekili yapabileceğini düşündü.

"Bugün birkaç kişiyle konuştum şu sizin kredi işini."

Annesi sevinçle, babası minnetle bakıyordu. İkisine de acıdı. Çok acıdı, tarifsiz acıdı. Sarılmak istedi ikisine, "Öyle bakmayın ne olur?" diye haykırdı içinden. Konuşsa sesi titrerdi o an. Kırıldı içinde bir şeyler. Kim bilir kaçınıcı kez. Tam da nereden kırılacağını bildiği yerden. Kırgınlık öfkeye benzer bir şeye döndü sonra. "Dik dursanıza," dedi içinden, "sanki kaybedecek şeyiniz var."

"Bankalar büsbütün durdurmuşlar kredi vermeyi. Faizler çok arttı malum."

Annesine de babasına da bakamadı o an. Baksa ağ-

lardı. Duvardaki tabloya dikti gözünü. Neyse ki Erkin girdi söze:

“Risk alacaksınız dayıcığım. Büyük düşüneceksiniz.”

Ah, amcası burda olaydı o an. Şu papağan dilli Erkin’e, halasına, milletvekili öksürüklü eniştesine sayıp dökeydi. Önlerine bakmak zorunda kalsalardı... “Fırılma” Erkin bilmiyor muydu işin aslını astarını? Bal gibi biliyordu, ama bilmek işine gelmiyordu anlaşılan.

Bir yandan “amcası kılık” olup kavga çıkartmaya can atıyor, ama bir yandan da babasının kaderciliğine hak veriyordu. Bu konu bazen açılırdı. Amcası açardı her seferinde. Babası da:

“Birader,” derdi, “olan olmuş işte. Mahkemelik mi olalım kendi aramızda? Ne derler sonra?”

“Ne derlerse desinler canım, hakkımız değil mi?”

“Ben ablamla mahkemelik olmam. Olmuşla ölmüşe çare yok. Şükür aç değiliz açık değiliz. Bir huzurumuz var, onu da kaçırmak istemem.”

Kaderciliğin de bir onuru vardı. Kaderci olur otursun. Babasında her şeyden azıcık vardı. Bir yere kadar istemek. İstemek bile değil, küçük bir ima. Daha ötesi yok. Acıdığı buydu babasında.

Bir halasına bir babasına baktı, sonra amcasının hayali geldi gözünün önüne. Masadakiler yeni bir konuya atlamışlardı. Konuşulması gereken konuşulmuş, herkes birbirini anlamış, rahatlamıştı. Rahatsız olan sadece kendisiydi. Boğazındaki düğüm açılmamıştı. Eniştesi gibi öksürmeyi bilmiyordu. Öksüremedikçe eski acılar birikiyordu boğazında. Okuyamamıştı, biraz haytalıktan, biraz parasızlıktan. Okumak isterdi; kimi gün, okumuş olsa neler olacağını düşünür, içi ezilirdi. Halasının Erkin’le gurur duyduğu gibi annesinin kendisiyle gurur duymasını isterdi en çok. Öyle zamanlarda amcasının öfkesi dolardı içine. Sağa sola sataşmak ister, sataşamayınca yorulur, babasının tevekkü-

lüne sığır, “Olanla ölmüşe...” derdi. Yine de babasının ısrarlarına direnir, eniştesine gidip iş istemez, birkaç yıla kalmadan batacağını bile bile dükkânı yaşatmaya çalışırdı. Kendisini eniştesinden, ya da onun bir yakınından iş isterken düşünemiyordu. Kredi meselesi neyse ki konuşulup bitmişti arada. Eniştesinden iş istemesi için ısrar ettiği zamanlarda babasına parlayıverşi geldi aklına. Nasıl da sert bir sesle, “Olmaz, baba, yapmam, yapmam,” demişti. Kendisi bile inanamamıştı sesindeki sertliğe. Sesi o gün halasının sesine benzemiş olmalıydı.

Halasıyla amcası küs; babasıyla halası mesafeli; amcasıyla babası kardeş değil de, anlaşılamayan iki ortak gibiydiler, ama benziyorlardı işte birbirlerine. Kazık atan da, yiyen de, atılan kazığa tevekkülle bakan da farksız göründü. Erkin’de de var mıydı bu? Uzaklara gidip saklanmayı öğrenmiş olmalıydı. Papağanlaştıkça başkaları gibi olmuştu. Belki de başkası olmuştu. Burada kalanlarsa aynıydı. Bir gün çocukları olursa onların da böyle olup olmayacaklarını düşündü. “Çeyizi” geldi aklına. O perdeyi daha çok hayal edecekti anlaşılan. Geçen yıllara baktı hayalindeki perdede. On beş yıl öncesiydi o perdeye baktıkları. Nasıl geçtiğini anlamadığı yılların yine anlamadan geçeceğini düşündü. Hafif bir ürperti geçti sağ yanından. Sağ eliyle sol kolunu ovuşturdu. Gececek zamanın sızısı, önce geçmişin sızısını aldı, sonra da odadaki kasveti dağıttı. Koltuklar, büfe sevimsiz, tablolar çağırışsız, sehpa ağır, masadaki tabaklar iştah kapatıcıydı, ama başka türlü olsa sevimli mi olacaktı? Bu evin eşyasını kendisi seçse ne değişirdi ki? Eşyada değil havada vardı bir tuhaflık.

Bardağına rakı dolduran Erkin’e dönüp, “Vaktin olseydi da bir akşam birlikte dışarı çıksaydık,” dedi birden. Erkin gülümsedi. Dostça baktı. Ama sadece baktı.

“Valla, ne iyi olurdu,” dedi, “bir dahaki gelişime artık.”

HEPSİ BİR

Babamın keyfi yerindeyse "fabrika", canı sıkınsa "atölye" dediği yere bir gün "işyerim" diyeceğim aklıma gelmezdi. Okuldayken bazen sözü geçer, babam, "Senin gibi birisi lazım bizim oraya," derdi. Ciddiye almazdım o zamanlar. Hakkını vermeliyim, başka bir işe girmemi engellemedi, hatta teşvik etti. Ne staj yaptığım fabrikayı, ne de son sene gidip geldiğim plazadaki hayatı severemediğimi görünce ben istedim babamla çalışmayı. Babamın, daha ilk anda, nasıl iş bitirici biri olduğunu anlattığı zamanlarda yüzüne yerleşiveren kumaz gülümsemeyle baktığını görünce, yanlış bir seçim yaptığımı düşünmeye başlamıştım. Neyse ki korktuğum başıma gelmemiş, babam, "Dediğime geldin işte," dememişti. Oysa bunu söylese, kavga çıkarıp söylediklerimden dönebilirdim. Babamsa "kaçın kurrası" olduğunu kendisine, bana, konuşmalarımızı sessizce, gülümseyerek dinleyen anneye bir kez daha kanıtlayan bakışıyla telefonu almıştı eline. Numarayı çevirmeden bana dönüp, "Ağbini arayayım, yeni genel müdür yardımcısını işe aldığımı söyleyeyim," demişti.

Geri dönmenin mümkün olup olmadığını düşündüğüm için o an aklıma gelmedi genel müdür yardımcısının ağbim olduğu. Bunu anımsatan annem oldu. Babam

yüzünde koruduğu gülümsemeyle baktı ikimize. “Kemal dışsatımdan sorumlu genel müdür yardımcısı,” dedi, “Tuğçe buradaki işlerden sorumlu olacak.”

Evet, işte bugün büyük gün. Karaçamlı Plastik’in “buradaki işlerden sorumlu genel müdür yardımcısı” olarak ilk iş günüm başlamak üzere. Babamla hiç konuşmadık arabada gelirken. Radyoda haberleri dinledik. Babam benden bekledi bir şeyler söylememi. Kurduğu senaryoda ilk replik benim olmalıydı. Bir şeyler söylesem, bir şeyler sorsam, önceden hazırladığı cümleler dökülüverecekti.

Ne kadar susabilirdim ki? “Sezai Karaçamlı,” dedim gülümseyerek; babam şaşırdı adıyla seslenmeme. Bu beklemediği bir girişti. İkinci cümlemse, onun her hafta sonu kahvaltıda bizi kahkahalara boğan cümlesiydi. “Günü programlayalım.” Bu iki cümle için de hazır yanıtları yoktu, ama bu arada şehre ve çok uzaklardaki denize tepeden bakan sanayi sitesindeki “atölye”mize gelmiştik. İşe başlama heyecanım olsaydı, ben de “fabrika” der miydim, bilmiyorum.

Önce atölyedekilere beni yeniden tanıttı. Sıfatımı söylemeden bundan sonra burada çalışacağımı söyledi işçilere. Gülümseyerek, “Hoş geldiniz,” dediler, teşekkür ettim. Üç katlı binanın çatı katı babamla ağbimin bürolarıydı. Bu birbirine bitişik iki kartal yuvasının atölyeyle ilgisi yoktu. Uzaktan da olsa deniz görüyordu çatıdaki yuvalar. Aşağıdaki katlar ne kadar dağınık, pis ve soğuksa, çatı katı o kadar düzenli ve temizdi. Sıvası dökülmüş duvarların, sağdaki soldaki alet edevatın arasından geçerek çıkılan bu ahşap kaplama çatı herkesi şaşırtıyor; babamın atölyeye hem bu kadar yakın, hem bu kadar uzak bir “ofis” tasarımılayan zekâsına hayranlık duyuyor olmalılar. Babamın bana da bir oda yaptırmış olduğunu görünce ben de takdir ettim Sezai Karaçamlı’yı. Boş bir

odaydı. Taze ahşap kokusu hoşuma gitti, bakalım kaç gün sürecek bu koku.

"Mobilyalarını sen seçmek istersin diye düşündüm," dedi babam.

"Lütfetmişsin," dememek, kavga çıkarmamak için zor tuttum kendimi. Neden bozulduğumu bilmeden bozulmuştum. Ne yapmıştı ki adamcağız? Kızı, "En iyisi seninle çalışmam," deyince, her şeyi planlamış, onun için de bir kartal yuvası yaptırmıştı. Canımı sıkan, bu yeni odanın ben babamla çalışacağımı söylemeden önce, er ya da geç söyleyeceğim düşünülerek inşa edilmiş olabilme ihtimaliydi. Bunu ilk fırsatta babamın "dışsatımdan sorumlu genel müdür yardımcısı"na sormalıyım.

Babam, mobilyaları seçene kadar ağbimin odasında çalışabileceğimi söyledi. Ağbim İtalya'da olduğuna göre bunda bir sakınca yoktu. Babamın odasındaydık. Babamın önüme ne zaman dosyalar dökceğini düşünüyordum ki aşağı ineceğini söyledi. Yeni siparişlerin bugün teslimi gerekiyormuş, inip bakmalıymış.

"Genel müdür yardımcısı olduğuma göre," dedim sırtarak "burada değil, ağbimin odasında oturayım." Birkaç saniye sürdü babamın şaşkınlığı. Kahve mi çay mı istediğimi sordu. Kahve isteyip ağbimin odasına geçtim.

Aklıma ilk gelen ayrıldığı sevgilimi aramak oldu. Ayrıldığımızı göre aramamalıydım. Babamın yanında çalışmaya karar verdiğimi öğrenince kızmıştı bana. Ayrılma nedenimiz bu değil, çok oldu ayrılalı; başka nedenlerle ayrılmıştık, ama iki iyi arkadaş olarak görüşmeyi sürdürüyorduk.

"Saçma," demişti, "bu bir intihar. Orada bir başlarsan, bir daha bırakamazsın. Yeni bir şey seçemezsin, dönemezsin..." Bir dolu "yapıp edemezsin" sıralamamıştı anında. Ondan ayrılmayı da bu nedenle seçmemiş miydim zaten. Sürekli bana sınırlarımı göstermesinden bıkmıştım.

"Hepsi bir," demiştim.

Bu cümlem tartışmamızı alevlendirmişti. Daha doğrusu onun benimle kavgasını. Ne amaçsızlığımı ne kendi hayatımla oyun oynama alışkanlığımı bırakmıştı. Babama birlikte çalışmayı önerdiğim anda içimi kaplayan pişmanlık onun sinirli sesiyle biraz olsun hafiflemişti. O kızdığına göre seçimim doğru olabilirdi!

"Anlamıyorum seni," demişti. Plastik mi üretip satacaktım hayatım boyunca. Nerede kalmıştı yazacağım senaryolar, gideceğim ülkeler? İşkadını olup çıkacaktım. Gün boyu sıkılıp akşamları sıkıntısını alkolle gidermeye çalışan, sık sık sevgili değiştiren bir kadın olacaktım bir yıla kalmadan. Hemencecik yazmıştı beni bekleyen senaryoyu. Senaryo yazma işini benden daha iyi yapacağını düşündüm gülümseyerek. Benim için kaygılanıyor olması hoşuma gitmişti gitmesine, ama sesindeki her şeyi bilir ton sıkıcıydı. Vazgeçtim ona yakıştırdığım senaristlikten; gerçek bir genel müdür adayıydı, babam gibi.

"Evet, anlamıyorsun," dedim, "ama anlamadığın ben değilim. Sen hayatın nasıl bir şey olduğunu anlamamışsın." Bunu en sevimli halimle söylemiştim, kavganın büyümesini istemiyordum. Ayrıldığımızdan beri onun karşısında sözümü sakınmamaya başlamıştım. Yoksa edilecek söz değildi yani, "Sen hayatı anlamamışsın," demek. Hem de onun gibi hayatın sırrına erken yaşta ermiş birisine.

"Neymiş benim hayattan anlamadığım bakalım?" diye sordu. Çileden çıkmak üzereydi. Çok sinirlenmişe benziyordu. Yapmacık, alaycı bir yumuşaklık vardı sesinde. Soğukkanlılığını koruduğunu sanmamı istiyordu.

"Ben sana, 'Hepsi bir,' dedim, değil mi?"

"Bunu anladım."

"Bunu anlamadın. 'Hepsi bir'in içinde ne çok şey var bilmiyorsun. Deminden beri bana 'Şu imkânsız, bu imkânsız,' deyip duruyorsun."

"Bunda boşvermişlikten başka bir şey yok."

"Neler neler var, bir bilsen!"

"Pöh" demedi belki, ama ben işittim. Artık sevgili olmadığımıza göre çok da önemli değildi söyleyeceklerim; sustum. Suskunluğuma ne anlam vereceğine de yormadım kafamı. Nasılsa hepsi birdi. Yine de ona bu "hepsi bir" in içerisinde neler olduğunu anlatabilmek isterdim. Delicesine âşıktım ona bir zamanlar. En azından, "Bu başlamak için iyi bir nokta," diyebilirdim. Bunun bir temizlik olduğunu, insanın bazen her şeyi kaldırıp atmadan temizlenemeyeceğini söylemeliydim. Aslında haksız da değildi hani, beni anlamamakta. Her şeyi kaldırıp atıp babamın atölyesine yerleşiyordum. Uzun uzun düşünüp vermiştim bu kararı. Bana iyi gelmişti üstelik, ona ne oluyordu ki? Sevgilim bile değildi artık. İlk görüşmemizde dinlemese de, küsmeyip, kırılmayıp ona anlatmaya karar verdim. Belki ben de anlardım ona anlatırken.

Ağbimin masasına oturunca yengemle yeğenim gü-lümsediler sıkışıp kaldıkları resim çerçevesinden. Doğru ya, her işadamının masasında bunlardan vardır. Peki ben kimin resmini koyacaktım? Plazada çalışırken, iyi kötü sohbet edebildiğim tek arkadaşım, bilgisayarının üstüne sevdiği bir yazarın resmini yapıştıran insan kaynakları uzmanıydı. Benden önce, herkes resimdeki kabarık saçlı, sakallı adamın ağbisi olup olmadığını sormuş. Yazarın adını söylediğimde gözleri parlamıştı. Ben de en sevdiğim şairin resmini çerçeveletmeye karar verdim masam olduğunda. Kimse tanımayacak. Ağbim bile. Onun akli fikri fesatlığa çalışır. Yaşlı başlı, hatta evli bir adama mı âşık olduğumu sorar en fazla. Şairimin pek sevdiğim sigara içerkenki pozu geldi gözümün önüne. Çerçevesine yerleştikten sonra sigarasının dumanını savuracak, "Hepsi birdir kızım," diyecek, "çerçeve çerçevedir, masa da masadır."

"Haklısın," dedim şaire. "Masa da masaymış." Ağbimin masasına parmaklarımla birkaç kez vurdum, tok bir ses çıktı. Acıklı bir sestti. Belki de ağlamaya hazır gözlerim kulaklarımı da etkilemeye başlıyordu. Önümdeki kağıda özene bezene, "Hepsi bir," yazdım. Kendimi üzmemek istiyordum. Yıllardır yaptığım gibi. Trenle Avrupa'ya gitmiştik önceki yaz sevgilimle, yani, eski sevgilimle. Yolda okurum diye yanıma bir dolu kitap almıştım. Bir iki sayfa okuyabilmişim günler süren yolculukta. Eski sevgilim bir şeyler yazmış, bana bir şeyler anlatıp durmuş, aksan vermeye çalıştığı kolej İngilizcesiyle önüne gelenle konuşmuştu. Bense kendimi üzecek bir şeyler düşünmüştüm yol boyu. Ne düşündüğümü her sorduğunda, sahi ne çok sormuştu bunu, "Hiç," demiştim. Oysa trenin penceresinden gördüğüm her manzara gözlerimi dolduran şeyler söylüyor, kurup durduğum her hayalde canım yanıyordu. Geçtiğimiz kasabalardaki yaşıtım kadınların hayatlarını yaşamaya başlıyordum. İstasyonlarda gördüğüm ihtiyarlarda kendi ihtiyarlığını yaşıyor, satıcı çocukların yüzlerinde kendi çocukluğundan bir şeyler görüyordum. Dağlar, tepeler, bahçeler, ufuksuz görünen tarlalar, kendime bile anlatamayacağım bir sızıya neden oluyordu. Göğün mavi ya da gri olması bir şeyi değiştirmiyordu. Başımı çevirdiğim anda sevgilimi bir şeyler yazarken ya da uyurken, hatta bana sevgiyle bakarken görmem de bir şeyi değiştirmiyordu.

Aşağıda makineler çalışmaya başladı; çıkan uğultulu ses yukarıya kadar geliyordu. Babamın "emektar" işçilerini düşündüm. Çoğunu yıllardır ben de tanıyordum. Eve de gidip gelirlerdi. Bayramlarda, ya da babam bir yardım istemişse. Yanlış bir şey yaptıklarında karşımda, –bu ufak tefek, daha yirmi beş yaşından gün almamış kızın karşısında– ezik büzük duracaklarını düşündüm. Bu da acıklıydı. Neyse ki "üretimden sorumlu genel müdür yar-

dımcısı" olmayacaktım. Babamın bana biçtiği rol başkaydı. Tahsil edemediği alacaklar için benim "cadı" yanımin, "sivri" dilimin işe yarayacağını düşünüyordu. Daha lisedeydim bir gün birlikte çalışabileceğimizi söylediğinde. Bu rolü ta o zaman biçmişti bana. Bense hiçbir role yakıştıramadım yıllardır kendimi. Bu senaryo merakı da boşuna değildi. Hiçbir role yakışmadığımı, ama her role kendimi yakın hissettiğimi görünce, en doğrusunun rolleri belirlemek olduğunu sezmiştim.

Sezmiştim de ne olmuştu? Evdeki dosyamda bir gün yeniden ele alınmayı bekleyen bir dolu başlanmış, ama sonu gelmemiş hikâyeler, senaryo taslakları var. Yazdıklarımı okuyanlar benzer şeyler söyleyip durdular. Konu iyi, diyaloglar bir yere kadar başarılıymış, ama bir yerden sonra insanlara söylediğim sözler anlaşılmıyormuş. Hiçbirisine sormadım, bugüne kadar anladıkları bir insan olup olmadığını. Haksızlık etmeyeyim, eski sevgilime sordum bunu. Sormama gerek kalmadı çoğu zaman; bana en sık söylediği şey, "Seni anlamıyorum," oldu. Anlamadın sevgili prens beni; kendini de anlamadın. Tek farkımız sen senaryona iyi çalıştın, ben bunu beceremedim. Önüme konan senaryoları kafam almadı. Babamın altı yedi yıl önce benim için kaleme aldığı senaryoyu da anlamadım, ama işte bugün başladım oynamaya. "Hepsi bir"in içindekileri anlatmaya kalktığımda bomboş baktın bana. Bomboş bakmana karşın söylediğimin mantıksız olduğunu ispata kalkıştın. Şank' ben bilmiyor muydum söylediklerini?

Çalan telefonun sesiyle irkildim. Muhasebedeki çalışan, "Fatma Hanfendi sizi arıyor," dedi. Annem ilk günümün nasıl geçtiğini merak etmiş. "Çok iyi anne," dedim. "Bu kadar iyi olacağını düşünmemiştim." Annemi kandırmak kolaydır. Sözler yeter onun için. Ya da yetermiş gibi konuşur, söz aralarına, "inşallah"lar, "maşallah"lar,

“nazar değmesin”ler yerleştirerek. Bazen onun olup biten her şeyin ardında dönen dolapları bildiğini, ama ses çıkartmadığını düşünürüm. Senaryoların şaşmaması için koruyucu olarak görevlendirilmiş kahramanıdır oynadığı filmin. İnandı mı söylediklerime? İki saatte “Her şey çok iyi,” olur mu anne? Yoksa sen çok önce mi sezdin hepsinin bir olduğunu; “Hepsi bir; öyleyse sen ne diyorsan öyle olsun,” mu diyorsun?

Önümdeki kâğıttaki cümleyi karalamışım annemle konuşurken. Dikkatle bakınca anımsadım ne yazdığımı. Tersini çevirdim kâğıdın. “Her şey mümkün,” diye yazdım. “Annemin bir melek olması mümkün. Benim bir cadı olmam mümkün. Sevgilimin (bunu yazınca şaşırdım, başına bir ‘eski’ sıkıştırdım) prens olması mümkün. Babamın planlamadığı şeyler olması mümkün.” Yengemle yeğenim gülümsemeyi sürdürüyorlardı. Masa hâlâ masaydı. Bütün bunlar masaldı. Bense Bulgaristan’ın bir köyünde kocaya varmış, bebek bekliyordum.

Bir de bebeğimin ilk tekmelerini hissetmeye çalışırken babam gülümseyerek, “İşte dosyalarınız müdüranım” deyip içeri girmeseydi...

ÇİVİ

Sonbaharın bu aydınlık öğle sonunda, güneş bir yerlerde denize vurup gümüş gümüş yansıyor, gözleri, ruhları kamaştırıyor olmalı. Buradaysa ev içlerine sızıyor dip dibe binaların yarı açık perdelerinden; sokaktaki çocukların yüzlerinden sebzecinin tartısına sığıyor, oradan simitçinin boynuna serdiği mendile, bakkalın tozlu camekânına, berberin dışarı astığı havlulara... Çok çabalıyor, ama geçemiyor binaları, bizim arka bahçeye vuramıyor. Oradaki birkaç metrekarelik toprağa yaz başlarında sabahları kavuşabiliyor ancak, onun dışında teğet geçiyor, yağmurla, rüzgârla selam gönderebiliyor ancak. Bir de arkadaki evlerin pencere camlarından bir turunculuk olarak yansıyor akşamüstleri. Isıtmayan, yakmayan bu sözde güneş, bahçedeki iki ağacı besleyen, önceki gece yağın yağmurla çamura dönen toprağın nemini alamıyor. Mahallenin çocukları, birazdan güneşli ön cepheden sıkılıp bizim bahçeye doluşurlar. Çivilerini çıkartıp çamura saplamaya başlarlar. Topraktaki nemin kıvamını beğenirlerse, -gören de o çamurdan testiler, güveçler yapacaklarını sanır- “çivi” oynar, sapladıkları çivilerle sınırlar çizip birbirlerini hapsederler.

Bizim ev de farksız arka bahçeden. Güneşi bakkala ekmek almaya giderken görüyoruz bugünlerde. İçerinin

loşluğunda, bahçedeki çamurun nemini andıran bir serinlik hissi var. Yazın doyulmuyor bu serinliğe, ama kışın üşütüyor. Bugünlerdeyse sadece ayaklarım üşüyor, kalın çorapla idare ediyorum. Şu minicik bahçeye de hiçbir şey ekmedik; yaz boyu düşündük, tasarladık, ama yapmadık. Kendi kendine büyüyen o iki ağacı seviyoruz. Çocuklar meyveleri daha yeşilken talan ediyorlar. Bu çok hoşuma gidiyor. Yeşil portakalların elimize, üstümüze sinen renkli, yapışkan kokusunu anımsatıyor. Şimdi kocaman iki apartmanın heyula gibi göğe yükseldiği, o zamanlar bize kocaman gelen komşunun bahçesinden gizli gizli aşırduğımız portakalların tadı geliyor ağzıma. Yıllar var adımlımı atmadım o şehre. Ne demeye gideceğim ki? Çirkin binaları görmesem de olur!

Buranın çocuklarının bizim gibi korkmalarına gerek yok. Apartmandan kimse kızmıyor onlara. Yeter ki dalları kırmasınlar, bir de çok bağırıp çağırmasınlar, kavga etmesinler. Çocukların gürültüsünü her durumda sokaktan geçen arabaların sesine, dumanına yeğlediğimiz için pek enderdir, “evladım yavaş biraz,” diye seslendiğim onlara.

Kız arkadaşım her seferinde dalga geçiyor çocuklara, “Evladım” diye seslendiğimde. Kullandığım kelimeler, –o “sözcük” der mesela, “mesela” da demez hiçbir zaman– olduğumdan yaşlı gösteriyormuş benî. Neyse ki sadece kelimelerimle dalga geçiyor. Evden çok az çıkmama, kimselerle görüşmememe ses etmiyor artık. Bize kimsenin misafirlğe gelmemesinden de şikâyet etmedi bugüne kadar. Bazı akşamüstleri aşağıdaki parka kadar yürümek ister, ben de eşek değilim ya, kırmam onu, çıkar yürürüz. Kalabalığın beni çarptığını, içimin daraldığını söylemem. Sımsıkı tutarım elini, onu sevdiğim, bu kısa yürüyüşten çok zevk aldığım için eline sımsıkı yapıştığımı sanıp gülümser. Ben de ona gülümserim.

Evden yürüttüğüm bir işim var. İş denirse. Bir arkadaşım düzensiz aralıklarla kocaman bir paket yollar, paketten yayımlanmak üzere arkadaşımın yayınevine gönderilmiş kitaplar çıkar. Okur, kitaplar hakkında düşündüklerimi yazarım ona. Arkadaşım da evin kirasına, peynir ekmeğe yetecek kadar para gönderir aybaşlarında. Yazarlarla hiç tanışmadım. Arkadaşım, benim yazdıklarımı onlara anlatıyor olmalı. Büyük bir ihtimalle okumuyordur çoğunu. Bana bu kadar çok güveniyor olması hoşuma gidiyor.

Yaz başında, benimle yaşamaya başlamasının beşinci ayındaydık, kız arkadaşım da işinden ayrıldı. Evden yürüteceğini söyledi işleri. Böylece bütün gün evde birlikte oturmaya başladık. O benden sık çıkıyor dışarıya. Ayda birkaç gün sigorta müdürlüğüne, vergi dairesine gidiyor, mükellefleriyle görüşüyor. (Onlardan söz ederken, "yükümlülerim" demiyor olması çok şaşırtıcı.)

Tedirgin olduğumu itiraf etmeliyim ilk günlerde. Çok da büyük sayılmayacak bu evde bütün gün iki başına oturma düşüncesi hoşuma gitmedi. Beni daha sık dışarı çıkmaya zorlayabileceği gibi, evdeyken birbirimize daha sık değecektik. Gündüzlerimin ritmi değişecekti. Bahçeye bakan masanın başında geçen gündüzlerimin ritmi. Neyse ki ritmimi değiştirmem gerekmedi. İkimiz de alışverişlik yeni duruma.

Alnına düşen saçlarını ikide bir geriye atışı artık çok bildik benim için. Önündeki mavili, turunculu, yeşilli formlar, hesap makinesinin tuşlarına parmaklarının hızla değdiği zaman çıkan ses, tükenmez kalemi elinde çevirishi, evrakı dosyalarken klasörü açtığında duyulan "çıkırt" sesi... Doğrusu, o da evde çalışmaya başladıktan sonra ben de daha iyi çalışır oldum.

Bugün şarap içeceğiz. Güneşin karşıdaki binanın üst kat pencerelerinden çekildiği saatlerde, "mesai"miz biter,

kalkar yemek hazırlığına gireriz. Dün gelirken almıştı şarabı, ama içmeyi bugüne bırakmıştık. Yorgun olduğunu söylemişti.

Şarabın yanında ne yemek istediğini sordum. “Bilmem,” dedi.

“Makarna yapsak, diyorum.”

“Olur. Sen bilirsin.”

Bir tuhaflık var. Bu kısa yanıtları onun değil, benim vermem gerekirdi. Onun ilk zamanlardaki hali geliyor aklıma. Sessizliğime anlam veremeyip çevremde dört döner, “İyi misin?” deyip dururdu. Homurtulu yanıtlarımdan iyice ürker, yüzü aşağı süzülürdü. Yanına varıp “Beni böyle kabul et,” demek ister, diyemezdim. İlişkilerin ilk zamanlarının ilacına sıkça başvurup yatağa yuvarlanırdık ardından.

Neden dışarıya az çıktığımı öğrenmek isterdi en çok. Bir yanıtlım olsa verirdim, niye vermeyeyim?

“Tanıştığımız gün dışarıdaydın ama...”

Kim bilir, kaç kez söyledi bunu. Yanıtlım aynıydı her seferinde.

“Bazen geliyor işte, binde bir falan; günlerce eve girmediğim oluyor.”

Doğru, ama eksik bir yanıt bu. Hangi zamanlar, neden geldiğini biliyorum aslında. Böyle zamanlarda bir kadın bedenine dokunmazsam hiçbir şey yapamayacağım duygusu yerleşiverir içime. Bedenimin kimyası değişir, birkaç gün evde dört dönerim. Kendimi mart kedilerine, çiftleşme mevsimindeki vahşi hayvanlara benzetirim. Bunu düşünmek, kendimle alay etmek, bir önceki dışarı maceramın ertesinde içimi kaplayan anlamsızlık duygusunu anımsamak, para karşılığında içerdeki ateşi söndürmeye çalışmanın pespayeliği hakkında kendime çektiğim söylevlerim, hiçbirini kâr etmez, vururum sokaklara. Adımlarımdan hızından niyetim anlaşılacak diye kor-

karak dolanır dururum şehirde böyle zamanlarda. Düşmanı ovada kıstırmış Osmanlı neferlerinin tepelerden inişinden farksız olduğumu, birileri kulak kabartsa, yüreğimin "Allah Allah" seslerini duyacağını düşünür kendime gülerim, ama vazgeçmem, geçemem...

Ona rastladığımda sonucunu bildiğim halde sürdürdüğüm muhasebe daha bitmemişti. Bir yandan bu muhasebenin de bir oyun, ya da zaman geçirme çabası olduğunu biliyor, öte yandan ciddi ciddi, "Yapsam mı, yapmasam mı?"yı tartışıyordum. Muhasebenin sonunda vereceğim karar, gecenin nasıl bir bozgun duygusuyla biteceğini bildiğim halde, nasıl oluyor da vazgeçemiyor, yeniden eve dönemiyordum? Nasıl bir umuttu bu? Umut muydu? Ne bekliyordum ki öncekinden farksız?

Biraz sonra ara sokaklara dalacak olduğum anlaşılmazın diye ana caddedeki kitapçılarda sürdürüyordum kafamdaki sorulara yanıt aramayı. Sonrası eğlenceli yabancı aşk filmlerinde rastlanabilecek bir hikâye. Elimde tutup sayfalarını karıştırdığım kitabı fark etmiş, alıp almamakta kararsız olduğumu düşünüp, "Ben beğendim hoş bir kitap," demişti. Kitabın adsız, gizli editörü olduğumu, yapılmasını önerdiğim düzeltmelerin yayıncıyla yazarın aklına yatıp yatmadığını anlamaya çalıştığımı, bu işe zihnimin en fazla dörtte birini ayırıp kalanıyla gecenin devamına ilişkin muhasebeyi sürdürdüğümü söylememiştim. Sonradan kaba bulduğum, onunsa hoşuna giden iki kelime dökülmüştü ağzımdan:

"Sahi mi?"

Kitabı anlatmaya başlamıştı. Yaptığı özeti beğenmemiştim. Kitapta benim beğendiğim yerlere hiç değinmeden, yazarın kadın ruhunun derinliklerine inebildiğinden söz etmişti. Hem de uzun, bulanık cümlelerle. İnsan içine benim gibi az çıkan bir adamın bir başkasının cümlelerini bulanık bulmasının ayıp olduğunu kabul ediyο-

rum, hele zihnindeki muhasebe sürerken. Ama söylediklerini anlamayı çok istediğim halde tam olarak bir türlü anlayamıyordum. Sanki cümleler birbirini takip etmiyordu. Ya da ben takip edemiyordum, zihnimin durumu malum. Pür dikkat kulak kesildim, nafile...

Cümleleri bulanıktı, gereksiz yere uzundu; ne çok yan cümle kuruyor, karşısındakinin zihnini dağıtıyordu! Yine de günlerdir içimi kemiren sarsıntının durulmaya başladığını sezdim. Uzun, bulanık cümleleri yabana atmak gerektiğini, bunun bir edebî ölçüt olamayacağını düşündüğümü anımsıyorum. Yeni moda, bir bölümü kafeterya, bir bölümü kitapçı olan yerlerdendi. Delice bir cesaretle kahve içmeyi önerdim. Kabul etmeyeceğini, hatta tersleyeceğini sanıyordum, kabul etti. O gece ara sokaklara dalmadan döndüm eve, ama ertesi gün yine dışarıdaydım. Eve kapanma mevsimim gelmemişti daha, cebimde de bir kadının, "İstedığınız zaman arayabilirsiniz," diyerek verdiği telefon numarası vardı. Aradım, buluştuk; sonrası, neredeyse bir yıldır beraber yaşıyoruz işte.

Sokağa çıkıp çıkmama konusunu daha sık tartıştığımız günlerin birinde, o gün neden dışarıda olduğumu sormuştu. "Kader" demiştim. "Rastlaşmamız rastlantı değildi belki de." Yanıtım çok hoşuna gitmişti. Zaman zaman anlamlandırmakta güçlük çektiği ilişkimiz anlam kazanmış olmalıydı "kader" kelimesiyle. Bir de bu güzel muhasebeciye rastladığım akşam zihnimi kavuran muhasebeyi bilse... Bilmemeli. İlk buluşmamızdan birkaç gün sonra, yine dışarıda bir yerde çay içerken, uzun, bulanık cümlelerle özetlediği kitabın saklı editörü olduğumu itiraf ettim ona, ama o akşamki muhasebeden hiç söz etmedim.

Güneş karşıdaki binalardan yansımaz oldu. Binaların turuncuya kesen cephesi hızla grileşen açık bir sarıya döndü yeniden. Lambaları yakmadan önümüzdeki kâğıt

tomarlarını görebiliyoruz, ama ayrıntıları seçmek gide-
rek zorlaşıyor. Aklım, az önce verdiği kısa yanıtlara takıl-
dı. Sıkın görünüyor. Benim gibi eve kapanmak kolay
değil tabii... Biz bu noktaya hemen gelmedik. Birilerin-
den özenip de seçmedik. Ne kalabalıkların arasından ge-
çip geldik. İnsanoğlu denen varlığa, bazıları yanına in-
sankızını da ekliyor, ama kimse insanoğulları ya da kızla-
rı demiyor. Bunun nedeninin bir dilbilgisi kuralı olmayıp
başka gerçekliklere tekabül ettiğini –bunu duysa tefe kor
beni, hem “gerçeklik” hem “tekabül” aynı cümle içinde-
öğrendik. Üstelik, “karşılık gelmek”, “tekabül”e tekabül
etmez kızım. Neden gelmez? Çünkü...

“Ne yiyeceğiz?”

Yanıt bile vermiyor. Dışarı çıkmayı önermemi bekli-
yor olsa gerek. Fena olmaz aslında. Paramız var, bir yerde
iki tek atıp laflayabiliriz. Dirseğini masaya dayamış, alnı-
na düşen perçemleri çekiştiriyor, alnını ovalıyor sol eli;
sağ eliyle de bir şeyler yazıyor. Ne de güzel el yazısı var,
harcanıyor o parmaklar rakamlarla boğuşurken.

“Başın mı ağrıyor?”

“Hayır ağrımıyor. Nereden çıktı?”

“Alnını ovalıyorsun da durmadan.”

“Bilmem.”

Kalkıp pencereye alnımı dayadım. Camın serinliği
bir an içimi ürpertti. Dışarıda renkler iyiden iyiye kay-
bolmaya başlamış. Çocuklarsa bahçedeler hâlâ.

“Çocukların gözleri daha mı alışıktır karanlığa?”

“Nerden çıktı bu?”

“Bu saat olmuş, hâlâ çivi oynuyorlar. Ben olsam gö-
remem o karanlıkta. Çamur da koyu renk üstelik.”

“Sen içeriden baktığın için öyle.”

“Göremem. Emin ol. Miyopsun diyeceksin, ama sen
de göremezsın.”

“Çık bir bak, istersen.”

“Sen?”

“Ben iyiyim böyle.”

“Geçende ne keşfettim biliyor musun bu çocukların oyunlarını seyrederken?”

“Ne keşfettin?”

“İdeolojik bir oyun bu oynadıkları. Sınırların ne anlama geldiğini öğreniyorlar. Bir daha unutmamacasına. Bence çocuk oyunlarının yapı bozumu yapılsa, toplumsal yapı, değişim vesaire üzerine bir dolu şey öğrenebiliriz. Şu “çivi” oyunu, mikro bir kapatma bence.”

Doğrulup derin bir soluk aldı. Gerindi. Gözlerini ovuşturuyor. Bu ışıhta yoruldu tabii.

“Işığı açayım mı?”

“Sen bilirsin.”

“Ne diyorsun son tespitime?”

“Hangisine?”

“Çocuklarla ilgili olan.”

“Canım, pardon ya, hesap yapıyordum dinleyemedim seni. Ne demiştin?”

İKİ CAMİ ARASI BEYNAMAZ

Amma gülüp eğlendik bütün öğleden sonra. Yanaklarım sızlıyor. Balıkpazarı'ndan geçerken kendi kendime kızıp durdum. Aylardır, ne ayları, yıllardır kapandım eve. Ne adına? Hiç! Gelirim azaldı, doğru, ama herkesinki azalmadı mı? Kimse eve hapsedmedi kendisini benim gibi. Nelere para harcamıyorum üstelik. Ayda bir, iki ayda bir de olsa çıkamaz mıydım dışarı? Kimi geceler tek başıma şehirde dolaşırken para saçmadım mı olmayacak yerlerde? Kendimi kandırmamın anlamı yok, eninde sonunda, Nilgün'le yaşadıklarımızın, yaşamadıklarımızın da denebilir, etkisiydi. Gönül yarası ekonomik krizle birleşince, gelsin televizyon, gitsin evin dört duvarı.

Caddeden sallana sallana geçerken aklıma Öznur'un sözleri geliyordu sürekli. O söyleyene kadar fark etmemiştim oysa. Yan masadaki mavi kazaklı kadın sürekli bana bakıyormuş. Öznur da az fırlama değildi ha! "Arkadaşımı yedirmem," deyip durmuştu. "Dur kız ayıp," bile diyememiştim. Kadına bile şöyle bir göz ucuyla bakabilmiştim. Benden büyüktü. Bir bunu seçebilmiştim, bir de göğüslerinin büyüklüğünü anımsıyorum. Bizimkiler olmasaydı, aklıma esmiş de, tek başıma içmeye gelmiş olsaydım, (Ben? Tek başıma?) mavi kazaklı kadınla aramızda bir şey olur muydu? Olması gerekiyor muydu?

Hey Allahım, şu benim zihnimin orta yolu yok mu? Bir anda hayale dalıp bir anda gerçeğe batıveriyor. Aramızda bir şey olsa, eve kadar taksiyle gitmemiz gerekirdi, hesabı ödedikten sonra o kadar param kalır mıydı? Hem bu saatte eve mi gidilir? Daha güneş bile batmadı. Bir yerlere daha gitmek gerekir. Bu kadar içtikten sonra, bir de gideceğimiz barda içersem ayakta durabilir miyim? Yok, bu iyice saçma. O zaman bu kadar içmem ki. Ağırдан alırım. Belki kadının evi yakınlardadır. Bakalım evine çağırır mı beni?

Yürüyüşümün değiştiğini seziyorum. Sarhoşluktan değil. Bir kadının beğendiği, saatlerce bakıp durduğu biriyim. Tabii, arkadaşlarım beni işletmiyorlarsa. İşlemiş miydim? Sanmam, hiç konuşmadım neredeyse. "Durun yahu, ayıp oluyor," bile demedim. Gülümseyerek dinledim şakalarını. Bir de Öznur'un bakışlarından kadının nasıl bir şey olduğunu anlamaya çalıştım. Öznur çok beğenmemiştir. "Yok ağbi sana uymaz," demişti ikide bir. Hangi kadın bir başkasını beğenir ki. "Öznur, ah Öznur, sen ne bileceksin bana kimin uyup kimin uymadığını?" demeliydim. Nilgün uydu mu bana? Ya da öncekiler? Hepsi zamanı gelince gittiler. Nilgün hiç gelmedi sayılır. Bir gece geldi. O kadar. Görüşmediğimiz süre içinde neler yapıp ettiğimizden konuşurken Nilgün'ü anlatmalıydım masadakilere. "Kız geldi, yattık, sonra suçluluk duydum aramadım," desem nasıl tefe korlardı beni. Uzaktan görmüşlükleri vardır Nilgün'ü. Özellikle Selami kesin tanır. Aynı mahallenin çocukları olmalı. Allah bilir Selami yıllarca uzaktan beğenmiştir Nilgün'ü. Kızın evlendiğini öğrenince rotasını başka yere çevirmiştir. Benim rotam da nereden çark ettiyse Nilgün'e.

Aylar sonra aradığımda attığı fırça hâlâ kulaklarımda. Hak etmiştim, tek söz edemedim. "Unutmaya çalıştım bunca zaman, unutamayınca aradım," diyemedim.

Desem buluşur muydu benimle? Kim bilir? Ben olsam buluşmam beni unutmaya çalışmış birisiyle. Kalkıp yatacağım onunla, her şeyi göze alıp; o beni unutmaya çalışacak. Kız haklıydı. Aramaya iyi cesaret etmişim valla. Bile bile lades. Son umudu da öldürme çabası. Fena da olmadı aslında. Arasam mı, aramasam mı diye bir daha düşünmedim. Yok, düşündüm de, "arasam" her zaman hafif kaldı. Çok hafif. Yok gibi, var da yokmuş gibi.

Öznurları daha sık aramalıyım. Buluşup içmeli böyle. Önümüz yaz, günler uzayacak. Aramalıyım, bugünkü gibi rastlaşmaya bırakmamalı. Ne güzel oldu ya. Hafifledim. Masadakilere beni tanıtırken nasıl da övüp durdu beni Öznur. Ne kadar ayıp etmişim. Onu da aramadım aylardır. Ne demişti, hah, "Okul yıllarından, eleğin üzerinde kalan üç beş kişiden biri." Bense çoktan süzöldüm sanıyordum Öznur'un ve ötekilerin eleklerinden. Herkesi kendin gibi bilirsen olacağı bu beyim. Öznur, bana mavi kazaklı kadını gösterdiği için ona kıyak geçiyorum, ama ya Nida'nın söyledikleri? Ne dedi beni yeni sevgiliyle tanıştırtırken?

"Bir zamanlar bu adamı çok sevdim, biliyor musun?" Çocuk da çıkıp çıkmadığımızı sordu bunun üzerine. Oysa ben de Nida'yı ne kadar yakın bulduğumu söylemek, görüşmediğimiz zamanlarda onu arayıp sormadığım için ne çok suçluluk duyduğumu anlatmak isterdim. Sevgilisinin sorusundan sonra konu değişiverdi birden. İçki masası işte. Konular ışık hızıyla değişir. Kafan iyiye, sıkıysa tut o kafayı bir yerde. Daldan dala uçar.

Caddenin gürültüsünü yakınlardaki camiden gelen ezan sesi bastırıverdi bir an. Nasıl da yanık okuyor *gâvur*! Namaz kılmayı bilsem, girer camiye iki rekât kılarım. Niye iki rekât, bilmem, rekât ne onu da bilmem. Bir dizi hareket olmalı. Nasıl başlar, nasıl biter anlamam. Bilmeye, anlamaya gerek yok, derler. Önündekine yanındakine

bakıp, Allah'ı düşünmek yetermiş. Yok, ben girersem camiye, öğle uykularını düşünmek isterim çocukluğumun. O tatlı uykudan uyandığım saatlerde okunan ikindi ezanını. Bilmediğim, bilemediğim, bilip bilemeyeceğimi düşünmediğim, düşünemeyeceğim şeyler dolardı içime. Bahçedeki ağaçların yaprakları ezanın ezgisine uyardı, bir de terli saçlarıma arada sırada vuran rüzgâr. Ne uykuydu ne uyanıklık. Kendimce sözcüklere dökmeye çalışmazdım, anlamak istemezdim. Bak şimdi de bir an o sözcüklerin olmadığı diyarlara gittim, anında döndüm. Tanımlamaya çalışıyorum içime dolan şeyi. Namaz kılma isteği sanıyorum, çocukluğumun bahçesine duyduğum özlem... Sözcükler başladı ya, durmaz artık. Oedipus'tan Buda'ya nerelerden nereye gider zihnim bir boş bıraksam. Al işte, ezan da bitti.

Bacaklarım çekiliyor. Bir sokak arası kahvesi bulup camiden çıkanlarla çay içmeli. "Allah kabul etsin," demeliyim içeri girerken gömleğinin kolunu kıvrıranlara. Mavi kazaklı kadın, arkadaşlarım, soluğumdan yayılan anason, dört duvar, televizyon uzaklaşmalı. Cami ile kahve arasında geçmeli ömrüm. Geçim? Çıracak arıyor olmalı kahveci! "Size uymaz," diyen kahveciyi ikna etmeliyim. Orada yaşlanmalıyım. "Gözlük" diye seslenmeliler bana. "Sen bilirsin, ne olacak bu Avrupa Birliği?" diyenlere, "Ben anlamam," demeliyim. "Ulan biz anlıyor muyuz işte, iki laf edelim diye sorduk," desin içlerinden biri. Bir başkası, "Avrupa'ya girsek n'olur, Avrupa bize girse n'olur?" diye sorsun. Gülelim cümbür cemaat.